Postimees

76. aastakäik

Ilmub iga päev

Toimetus ja peakontor Tartus, Jaani 11.
Toimetus ja kontor Tallinnas, Vene 1.
Telefonid Tartus: Tegevtoimetaja 2-86, siseringi ja Tartu teadete toim. 1-86, kaugekõned 9-86, ärijuhatus 65, talituse üldtelefon 80, raamatukauplus 2-50.
Telefonid Tallinnas: Toimetus 436—81, kontor 436-11.
Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.
Kuulutuste hinnad: a) kuulutuste kirjaga: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti, teksti sees 12 senti; b) teksti kirjaga: teksti ees ja tekstis 15 senti mm veeru laiuses. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha valiku soove täidetakse ainult võimalust mööda.
Kuulutusi järgmise päeva lehe jaoks võetakse vastu kella 1-ni päeval, laupäeviti kella 12-ni päeval „Postimehe" raamatukaupluses, Suurturg 16 ja kontoris, Jaani tän. 11/13.

Üksiknumber 5 senti

„Postimehe" ja ta maksuliste lisade tellimishinnad:
Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., iga järgnev kuu 120 s., 6 kuud 725 s., 12 kuud 1400 senti.
Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s, iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 senti.
Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., iga järgnev kuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära viies: 1 kuu 125 s., 12 kuud 1200 snt. Välismaale — 4 kr. k., Lätimaale — 150 s. kuus.
„Lasteleht" 10 s. k. „Tervis" 1 kuu 20 snt. 12 kuud 240 senti. — Aadressi muutmine 25 s.
„Nädala Postimees" — igal esmaspäeval ühes „Sädemetega" — 20 snt. kuus. „Postimehe" tellijaile esmaspäevase lehe asemel hinnata.
„Maamees" 1 kord nädalas (reede) 1 kuu 35 s., 2 k. — 65 s., 3 k. — 1 kr., — 12 k. — 3.50.
„Maamees" 2 korda nädalas — 1 kuu 55 snt., 2 kuud — 105 s., 3 k. — 160 s., 12 k. 5.90 senti.

Nr. 125 Kolmapäewal, 1. juunil 1932 Tänaſt lehte 8 lehekülge

8 milj. töötut ameeriklaſt.

„Piiramata wõimaluſte maa" ei ſuuda leiba anda.

Kaheksa miljonile arwataw tööta inimhulk Ameerika Ühisriikides tõstab ſaadikutekojas wõi ka Walges majas üles ikka uuſi ja uuſi ettepanekuid töötatööliste olukorra parandamiſeks. Wiimastel päewadel on jälle kaks uut ettepanekut päewakorrale kerkinud.

Saadikutekoja preſident, Texaſe rahwaſaadik, demokraat Garner eſitas kawa töötatööliste toetamiſeks, mille aluſel tuleks ette näha töötutele toetuste jagamiſeks

2147 miljonit dollarit.

Eſijoones Garneri kawa nõuab 1047 miljoni dollari kulutamiſt awalikkude ehituste püſtitamiſeks mitmel pool Ühisriikides; muu hulgas tuleks ſelle ſummaga ehitada üle maa mitutuhat poſtiaſutiſt. Selleks hiiglaſuureks toetusſummaks tahetakſe raha ſaada uute wõlakohustuste wäljaandmiſega, milliſeid ſiis amortiſeeritaks eriliſe benſiinimakſuga. Kuna Garneril oma ettepanekule pinnawalmistamiſega kaugeleulatuwalt edu on, peaks ettepanek ſaadikutekoja ette tulema juba lähemal ajal. Garneril on kogu demokraatliku parlamendi rühma toetus.

Politilistes ringkondades on ſee Garneri ettepanek wäga ſuurt tähelepanu äratanud, ſeſt ſarnane ettepanek on walitſuſele awalik wäljakutſe. Walitſus on energiliſelt igaſuguste uute wõlakohustuste wäljaandmiſe wastu. Ka preſident Hoover on ſellepäraſt Garneri ettepanekut õige terawalt arwustanud ning nimetanud „kõige ſuuremaks

lollide püügiks,

mis kunagi on Ühisriikide kongreſſil kawatſetud" President on juhtinud tähelepanu weel ſellele, et waremalt paljud demokraadid oleks wälja astunud ſeaduseelnõude wastu, milliſeid nad tarbetuks ja petlikkudeks pidaſid. Kui nüüd mitmeſug. linnade ja maakondade elanikud oma ſuriktiſes rahwaſaadikutelt nõuawad, et nad wõtaks oſa rünnakuteſt waraametile, ſiis ei olewat Ameerika mitte enam ſeeſama maa, kellel omal ajal oli küllalt intelligentſi enesele põhiſeaduſe loomiſeks. Garneri kawaga ſeaduseelnõu, kuigi ſelle kongreſs wastu wõtaks, tähendas preſident Hoover, teeks eelarwe taſakaalustamiſe täitſa wõimatuks. Taſakaalustamata eelarwe ning Ameerika walitſuſe ſtabiilſuſe ja autoriteedi kaotamiſt teiste rahwaste ſilmis. Selle järelduſeks oleks omakorda demoraliſeerumine ja kümme korda enam teenistuskohtade kaotamine, kui ſeda Garneri eelnõu luua ſuudaks, ka ſel juhtumiſel, kui ta oleks elluwiidaw.

Garner-billi üksikasjad tehti ringhäälingute kaudu üle maa teatawaks. Selle juures anti teada ſamuti, misſuguſed linnad, milliſed ehitusprogrammid arweſſe tulewad. Preſident Hoover pöördus oma korda asjaomaste linna omawalitſuste poole tungiwa nõuandega, et need Garneri ettepaneku tagaſi lükkaks.

Rooſewelti kawa.

Teiſe pöördeliſe tähenduſega kawa töötatööliste abiandmiſe korraldamiſeks on walmistanud New-Yorgi oſariigi kuberner Rooſewelt. Tema kawa näeb ette eriſarmide aſutamiſe, milledeſſe majanduskriiſi keſtwuſeks paigutataks waeſeksjäänud perekondi. Selle kaudu antaks neile wõimalus loomakaswatuſe ja põlluharimiſega end ülewal pidada. Kawa läbiwiimiſele peaks aſuma otſekohe.

Lauſanne'i konwerents laiemaks?

MacDonald nõuab rahwuswaheliſe kaubanduſe küſimuste arutamiſt.

Londoniſt, 31. mail. Nagu „Daily Herald" teatab, peetakſe praegu Ingliſe, Ameerika Ühisriikide ja Prantſuſe walitſuſe wahel mitteametlikke läbirääkimiſi rahwuswaheliſe raha- ja krediitasjanduſe konwerentſi kokku kutſumiſeks.

Olewat kaks wõimaluſt: kas kujuneb ſarnaſeks konwerentſiks Lauſanne'i konwerents, wõi peetakſe ſelleks erikonwerents juuni lõpul aſukohaga Genfis, Pariiſis wõi Londonis.

Küſimuſe otſustamine olenewat täielikult kõnesolewate läbirääkimiste arenemiſeſt.

„Daily Mail" teab öelda, et MacDonaldi ja Ameerika Ühisriikide riigiſekretär Stimſoni wahel hiljuti peetud üleookeani kõne peateemiks olewat olnud Lauſanne'i konwerentſi piiride laiendamiſe küſimus.

On arwata, et ka Ameerika Londoni ſaadik Mellonil on Ingliſe walitſuſega olnud läbirääkimiſi majandus- ja rahanduskonwerentſi ärapidamiſe asjus.

Ka peaminister MacDonald iſe oma Shotti kodukohas Loſſiemouthis, kus ta praegu puhkuſel, ſeletas „Daily Maili" kirjaſaatjale et Lauſanne'i konwerents ei peaks piirduma ainult reparatſioonimakſude ja ſõjawõlgade arutamiſega, waid peaks wõtma uurimiſele ka rahwuswaheliſe kaubanduſe allamineku, mis on palju laiem küſimus. Tahan, ütles MacDonald — iſiklikult Lauſanne'i ſõita ja nõuda ſeal, et rahwuswaheliſe kaubanduſe probleem konwerentſi päewakorda wõetaks. Kui teiſed MacDonaldi arwamiſt toetawad, ſiis wõib Lauſanne'i konwerents wõtta koguni teiſe iſeloomu. Siis on wõimalik, et ka Ühisriigid ſelleſt konwerentſiſt aktiiwſelt oſa wõtawad, arwab leht.

Waſhingtoniſt tõendatakſe, et ſeni ei ole mingiſuguſeid märke, mis näitaks, et Ühisriigid oleks nõus rahwuswaheliſe kaubanduſe elustamiſe läbirääkimisteſt Lauſanne'is oſa wõtma, kui ſee küſimus MacDonaldi ettepanekul Lauſanne'i konwerentſil peaks arutuſele tulema. Kuid teiſelt küljeſt on mitmeſugusteſt Ameerika ringkondadeſt korduwalt ſoowitatud rahwuswaheliſe kaubanduskonwerentſi kokkukutſumiſt juba ſeſt ſaadik, kui algas rahwuswaheliſe kaubanduſe allaminek.

Filmilawastus ülikooli aulas.

Filmiti pidulik immatrikulatſioon ja doktoripromotſioon.

Eile oli ülikooli aulas ſootuks iſelaadſeid ſündmuſi. Tawaliste tõſiste toimingute aſemel tehti ſeekord päris ehtſat teatrit: lawastati filmi jaoks AK. Kooperatiiwi korralduſel ülikooli-elu tähtſamaid momente — immatrikulatſiooni ja doktoripromotſiooni. Kuna Th. Luts oli üles ſeadnud oma hiiglalambiaparaadi ja wändamaſinad ning jagas lawastuslikke käſkluſi nagu filmiateljees kunagi, ſiis walitſes kokku kogunud akadeemiliſe rahwa hulgas — keda muuſeas oli pool aulatäit — palju lõbuſam ja naerurikkam meeleolu, kui tawaliſelt nende tähtſate akadeemiliste ſündmuste puhul.

Kuigi näitlejaiks ſeekord ei olnud kuigi wilunud lawajõud, läks aſi ſiiski wõrdlemiſi libedasti. Rektor J. Kõpp ütles oma terwitusſõnu noortele üliõpilastele täies tõſiduſes, nagu polekski näitemängu ja „noored üliõpilaſed" tegid oma kummarduſed waſt palju wabamalt ja ſhestiliſemalt kui päriſimmatrikulatſiooni man.

Doktoripromotſiooniks oli lahkesti annud oma eſindajad arstiteaduskond. Kõik nagu muistegi: dekaani kohal prof. Lüüs, promowendi kohal dr. med. Steinfeldt ja oponentideks rida tõeliſi oponente prof. Konikuga eesotſas. Nii et kõik liikus tõelistes piirides — näitlejad mängiſid ſamu oſaſid, mis neil tegelikuski elus ſaatuſe poolt määratud. Kuna dr. Steinfeldtil alles hiljuti oli promotſioon läbi tehtud, ſiis oli ta oma oſas kindel ja elutruu. Oſa oli hästi käes — nagu lawakeeles öeldakſe.

Ülikooli juubeli ajal näeme ſiis juba kõik walgel linal, kui tugewad meie teaduſemehed ka filmikunstis on.

Eesti-Hispaania kaubalepingu läbirääkimiſed jatkuwad

Kauemat aega on keſtnud läbirääkimiſed kaubalepingu jõlmimiſeks Eesti-Hispaania wahel. Nelipühiks katkeſid peetud läbirääkimiſed, kuna Eesti poolt eſitati üks ettepanek, mille ſuhtes Hispaania kohapealſed eſindajad ei ſaanud ſeiſukohta wõtta ja järelpärimiſega pöörduſid keſkwalitſuſe poole. Neil päewil ſaabus nüüd ſellele meie ettepanekule nende poolt wastuettepanek. Ja ſellepäraſt on lähemail päewil loota läbirääkimiste jatkamiſt.

Uuſi andmeid Paul Grundiſt.

Hiljuti langes põllutööministeeriumi arweametnik Paul Grund röövmõrtſukas Wunderi käe läbi. Nüüd aga on ſelgunud, et tapetud Grund on raiſanud ära umbes 1400 kr. oma kaasametnikkude raha, kuna tema oli arwete korraldajaks kaasametnikkude poolt äridest orderite eeſt ostetud kauba asjus ja kasſeeris rahad ſiſſe kaasametnikkudelt, kuid jättis need edaſi andmata äridele. Seega tuleb ametnikkudel ſee ſumma uuesti taſuda.

Adam Tiganik †.

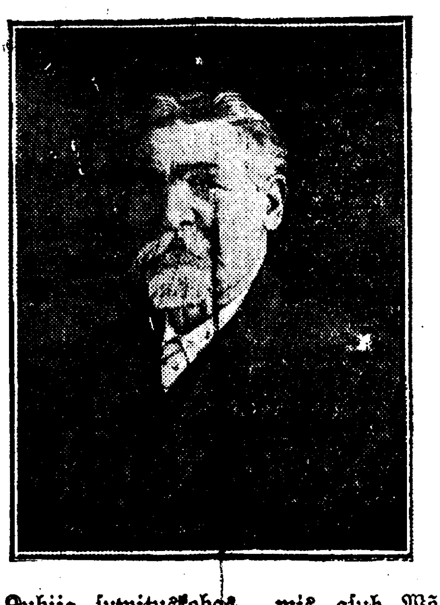

Kubija ſuwituskohas, mis aſub Wõru külje all, elas waikuſes ja rahus hallipäine Adam Tiganik. Seal, keſet iluſaid metſimägeſid-järweſid, weetis omi wanaduspäewi Adam Tiganik, ſama Tiganik, kelleſt loodud laulu „Haanja miis läks Tiganiku puudi", Nüüd pole enam ſeda Tiganikku, kuna ta maiſe maailmaga jumalaga jättis pühapäewal, 29. mail.

Alles mullu ſügiſel pühitſes Tiganike abielupaar oma kuldpulma. Nüüd on üks neiſt läinud, jättes leinama teiſe, ſama wana ja ſama hõbepäiſe. Ometi pole ſurnud kadunu Adam Tiganiku töö ja mälestuſed temaſt. Need elawad edaſi kaua aega.

Wõrumaa wanemasſe ſeltskonnategelaste generatſiooni kuulunud Adam Tiganik põlwenes Urwasteſt. Juba 18-aastaſena oli ta kooliõpetajaks, milliſt ametit pidas 10 aastat. Oma otſekoheſe töö kõrwal oli kadunul aega ja püſiwuſt muulgi alal tegutſemiſeks. Nii näeme teda 1880. a. Tartus wõitlemas laulu arendamiſe eeſt, eeſtkätt Wõrumaal. Kuuludes kauemat aega „Kandle" ſeltſi eeſtſeiſuſeſſe, tegi ta „Kandles" hoolſalt tööd, wõites kõikjal lugupidamiſe.

1894. a. ümber kolis Adam Tiganik Urwasteſt Wõrru, kus ostis maja. Nüüd awaneſid Tiganikul laiemad wõimaluſed ſeltskonnatöös. Ta rakendubki Wõrus ühispanga, tookordſe Wõru Laenu- ja Hoiu-Ühiſuſe teenistusſe, kus töötas kauemat aega kasſapidajana, wõites kõigi lugupidamiſe ja ſeda juſt eeſtkätt oma auſuſe, täpſuſe ja wastutulelikkuſega.

Oma tegutwõime ja ſuure ſüdamlikkuſega wõitis ta kõik raskuſed ja puhkab nüüd rahus!

—n.

Teedeministeeriumi mootorpetrooleumi tellimine riiklikule põlewkiwitööstuſele.

Teedeministeerium andis maawalitſuste jaoks tarwisminewa mootorpetrooleumi aastatellimiſe riiklikule põlewkiwitööstuſele kui kõige odawamale pakkujale.

Jäi rongi alla.

Raaſiku jaamas, kuſt ſegarong nr. 201 möödus pühap. peatumata, tahtis 19 a. wana Wiktor Tchernoſchew rongile hüpata. Ta kukkus aga juſt rataste alla ja tal murdus waſaku jala labajalg. Noormehel lõigati Tallinna haiglas jalg ära.

Wabaduſe Risti päewa ettekanded.

Üleſandmiſi wõetakſe wastu 5. juunini.

Tänawune Wabadusristi Wendade wäljaſõit Wabaduſeſõja lahinguwäljadele korraldatakſe 3. juulil Tartu, kus uurimiſele tulewad lahingud Tähtwere wäljal, Ülenurme ja Reolas. Ettekannetega on lubanud eſineda: üldolukorraſt ülewaate annab ülemjuhataja ſtaabiülem kindral J. Soots, 2. diwiiſi tegewuſeſt ſelleaegſe 2. diwiiſi ülem kolonel W. Puskar, ſoomusrongide tegewuſeſt kolonelleitnant O. Luiga ja major P. Wilhemi, Kuperjanowi pataljoni — major J. Soodla ja Tallinna kaitſepataljoni — kolonel O. Sternbeck ja major K. Utuste.

Wabariigi walitſuſelt on lubatud oſawõtjaile ſellel päewal priiſõit raudteil ja taſuta toitmine.

Wabadusristi kawalere, kes ſoowiwad ſelleſt oſa wõtta palutakſe oma ſoowiſt teatada oma oſakondadeſt kuni 5. juunini. Tallinna, Harju- ja Järwamaa kawaleride teadaandeid wõtab wastu kol. A. Balder Kaitſeliidu peaſtaabis (kaitſewäe telefon nr. 263).

Metſaſt leiti lapſe laip.

Kukſema wallas, Järwamaal, leidis kohalik elanik W. Taban Aru metſaſt waſtſündinud lapſe laiba. Kuna laip on juba pea täiesti lagunenud, arwatakſe et ta metſas olnud juba wähemalt paar kuud. Laiba juureſt leiti ka piſike lapſemütſike. Praegu otſib politſei ema.

Tänapäewa elu hind.

Tuleb teateid: Poeg tapis iſa, mees naiſe jne. jne jne.

Natukene igawawõitu, ei tea mis teha, kas jalutama minna wõi naine ära tappa.

Ärkamisaja tegelaste jälgi mööda.

Ester Stahlbergi uurimis- ja tutwumisreis.

Ester Ståhlbergi, end. Soome preſidendi abikaaſa, tutwunemine meie ärkamisaja, aga ka nüüdisaja oludega kestis kauemat kuu aega — eſialgu Tallinnas, kuſt wäljaſõite maale ette wõttis. Kuid pikema aja weetis pr. Ståhlberg meie kultuuri keskuſes, Tartus. Ka ſiit ſõitis auwäärt külaline teatud kohtadesſe maakonda ning naaberlinnadesſe, nii nagu meie oludega tutwunemine reiſi wajaduſe ja ſuuna ette kirjutas. Nii külastas pr. Ståhlberg — waimustatud õitesſe puhkewaſt kewadeſt — möödunud nädala teiſipäewal kohaliku ſaatja juhatuſel „Erikal" wennad Tõniſſoni aiaäri. Olgugi, et ſiis wiljapuud mitte weel ei uppunud lauſa õitelumme, pakkuſid ſiiski küllaldaſelt huwitawat pilti haljaste okste wahel walendawad kirſiõied ja rooſakad waewalt awanenud uibuõied. Pöörati tähelepanu ka Erika talule, ſealt mindi naaberperesſe, kus tutwuda wõidi harukordſelt weel wana ſuitſu rehetarega, olgugi et ſee ammugi juba oma üleſanded wiljapekſuks on unustanud, andes tööwõimaluſt aſemele astuwale rehepekſumaſinale ja moodſale tehnikale. Ka aasta paari päraſt on wististi ſuitſurehi iſegi uuele ajakohaſemale hoonele ruumi annud, nagu ſeda ülilahkelt ja jutukalt perenaiſelt kuulſime. Rehetare kõrwal aſetſewad elutoad olid muidugi ammu juba ajakohaſe ilme omandanud, krohwitud ja walgeks lubjatud ſeintega, wõrdlemiſi awarate akendega jne.

Kõnnak taluſt tallu ſiirdus põllupeenraid kaudu laiade wäljade wahel, kus kündjad ja äestajad uſinasti teotſeſid.

Kõigeſt ſelleſt oli pr. Ståhlberg ſuuresti huwitatud ja ta hüüdis: „See põld annab leiba! Küllap ta taſub künnimehe waewa ja higi! Ei ſaa meie Soomes oma põllupinda ſellega wõrrelda."

Külastatud aſundustalus teotſeſid nii peremees kui perenaine mõlemad kodu lähedal, puudus ainult noorperemees, reaalgümnaaſiumi õpilane, kes oma kooli üleſandeid täites linnas wiibis. Niipea kui wõõraste ſõiduk õue ſõitis, olid wanad inimeſed kohe juures ja warsti ſuundusid ſammud lauda ja [illegible]

Pr. E. Ståhlberg.

poole ning ſealt elumaija. Kogu hoonete kompleks on alles hiljuti ehitatud, nii ſiis wärske ja wõrdlemiſi puhas. Külaline ſai ſiiski mulje, et aſunduskoha pidajad wõiwad eluga rahul olla.

Pr. Stahlbergi järgmiſe päewa eeskawas ſeiſis ſõit Wiljandi ja ſelle ümbruskonda, et jälgida ſealſete ärkamisaja [illegible] ja muljet omandada, mis hingestatud kirjutiſes üheks peatingimuſeks. Sellel matkal oli pr. Ståhlbergi ſaatjaks prof. H. Koppel, kes Wiljandimaa mehena ſealſete oludega [illegible] tuttaw. Muuſeas käidud ka Paistus Jaan Adamſoni kalmul, teiſe ärkamisaja tegelaſe Hain Henno talu waatamas j. m. Nädala lõpuſõit ulatus Otepääsſe, kus Jakob Hurt omal ajal kirikuõpetajaks olnud.

Proua Ståhlbergi kojuſõit toimus möödunud öö rongiga Tallinna, et ſealt peatamata laewaga Helſingi jõuda. Jumalaga jätuks olid kõrgeauliſt ſümpaatſet külaliſt inimeſed meie ſeltskonnaſt rohkel arwul jaama ſaatma tulnud.

Narwas raadiokuulajad algawad ſtreiki.

Pühapäewal wiibis Narwas raadio ringhäälingu eſindaja, kes kontrollis kohapeal jaama kuuldawuſt, milleks andſid põhjuſt Narwa kuulajate alaliſed märgukirjad wabariigi walitſuſele, teedeministeeriumile ja ringhäälingule. Narwa raadiokuulajate nõue on: kui ringhääling 1. juuliks jaama kuuldawuſt ei paranda, alustawad narwalaſed raadioſtreiki, mis ka praegu meeleolu järele arwestades kindlasti ette wõetakſe.

Nagu eſitaja ſeletusteſt ſelgus, peaks ſaatejaama wõimet ſuurendama, kui tahetakſe Narwa korralikult kuulda. Kuna 317 Narwa raadiokuulajat teewat wälja ainult piſukeſe protſendi, ſiis ei ſaawat narwalaste nõudega arwestada.

Nii näib tõenäoliſena, et Narwa loobub 1. juulil raadiomakſu maksmiſeſt ning alustab raadioſtreiki.

Aida alt leiti lapſe laip.

Järwamaal, Mäo wallas, Palu aſ. elaw Ida Intelmann oli ſünnitanud politſei andmetel lapſe ja ſelle matnud aida alla. Politſei korralduſel kaewati laip ſealt wälja ning toimetati Paide lahkamiſele. Siin leiti, et laps on ſündinud ſurnult.

Laps ſüütas lauda.

Teiſipäewal puhkes tuli Koiola wallas, Holwandi külas kl. ½10 paiku Peeter Järweotſa laudas, mis oli ühe katuſe all küüni ja teiste ehitustega. Tuli ſai alguſe 7-aastaſe poiſikeſe käeſt. Kohalekutſutud Põlwa wabatahtliku tuletõrje kohale jõudes oli juba hoone maha põlenud. Omanik hindab kahju umbes 3000 kr. peale. Siſſe põles koorem heinu, paar koormat põhku, kaks kana ja muud kraami, kuna ſuuremat oſa ſaadi päästa. Päästetöödel ſai omanik raskeid wigastuſi.

Hoone oli kinnitatud 600 kr. eeſt Koiola walla kindlustusſeltſis.

Ulila õnnetuſe ohwrite ſeiſukord endine.

Pühapäewal Ulilas juhtunud õnnetuſe ohwrite Herman Miku ja Johannes Kolgi terwisline ſeiſukord oli teiſipäewal endine. Waatamata rasketele põrutustele ja wigastustele hellitawad arstid ſiiski nende ellujäämiſe lootuſi. Kuid komplikatſioonide hädaoht ei ole weel mööda.

Euroopa politiline kriis.

Brüningi langemiſega algab Hitleri wõimuaeg?

Siſepolitiline pööre Sakſamaal.

Sakſa walitſuſe kriis... Erakorraliſe tähtſuſega ſündmus mitte ainult ſeiſukorra tõttu, mis tekkinud Sakſamaal, waid ka ſündmuste tõttu, mis arenemas Euroopas, maailmas. Kuid erakorraline ſündmus ka oma ſaabumiſe wiiſi tõttu.

Brüningi walitſus on kõigiſt hädaohtudeſt hoolimata ja kõigi peſſimiſtlikkude ennustuste kiuste wastu pidanud kõigis tormides, millega tal tuli wõidelda riigipäewal. Ta on püſinud kauem, kui ükski teine wabariiklik ſakſa walitſus: 2 aastat ja 2 kuud. Kantsler Brüningi autoriteet, tema oli ainuke, kes hitlerlaste wõiduwalimistel Preiſis lüüa ei ſaanud, kuid ka tema diplomaatlik oſawus olid ſelle kabineti mööda tüürinud kõigiſt karideſt. See iſiklik oſawus ſuutis waos hoida koalitſiooni wäikerühmi, keda wastasrinnaſt järjeſt kaswawate lubadustega ja ähwardustega ergutati „üle tulema" ja kantslerit ükſi jätma. Arawõitmatu loogikaga oskas külmalt kaaluw kantsler weel hiljuti riigipäewal ſaawutada 30 hääleliſt enamuſt, ſeades marurahwuslaste ſaatuſele wastu olukorra paratamatuſe. Brüningi walitſus ei lahkunud ka nüüd mingi lüüaſaamiſe päraſt, waid eſitas oma lahkumiſpalwe ſilmapilgul, kui parlament üldſe koos ei olnud.

Peaaegu ainſaks püſiwaks teguriks Sakſamaa ſiſepolitikas oli wiimastel kuudel preſident Hindenburgi ja kantsler Brüningi koostöö. Walitſuſe kriiſi tõi asjaolu, et nende kahe üksmeel purunes. Päew enne ſeda kriiſi kirjutas „Berl. Tagebl." kõiketeadja peatoimetaja Wolff oma lehes juhtkirja, milles ta preſident Hindenburgi puhkuſt Neudecki mõiſas wõrdles ekskeiſer Wilhelm 2. pidutſemistega Rominteni jahilossis, kus hoowkonna telgitaguſed tegelaſed Berliinis töö juures rabelewatele kantsleritele mürki ſegaſid. Seekord on Hindenburgi puhkuſt õige ſagedalt ſeganud külaskäigud ja telegrammid, millega püüti preſidenti wõita Brüningi kukutamiſe mõttele. Sakſa põhiſeadus näeb ette, et preſident kutſub walitſuſe juhi ametisſe ja wõib teda ka erusſe ſaata. Seni ei ole nende wolituste teiſt oſa aga kaſutatud, kuna parlamentlik riigikord eſijoones kantslerile ikkagi nõuab rahwaeſinduſe, mitte ſedawõrd preſidendi uſalduſt. Kas on Hindenburg nüüd kaſutanud oma wolituſi ſammuks, mis tuletab meele keisriwõimu aega?

Sellele küſimuſele wõib wastata eitawalt, kuid ka jaatawalt. Wormilikult oli Sakſa walitſuſe lahkumiſpalwe wabatahtlik, ſiſuliſelt ſunnitud. Brüningi walitſus ei ole juba ammu ſuutnud puhtparlamentlikul aluſel töötada. Kõik tema kaugeulatuslikumad ſammud astuti põhiſeaduſe § 48 aluſel, mis wõimaldas parlamendi oſawõtuta maksma panna ſeadusjõuliſi hädakorra määruſi. Nende dekreetide tähe all on arenenud wiimaſel ajal walitſuſe töö. Hädakorra dekreedid wajawad aga preſidendi allkirja. Neudeckiſt puhkuſelt tagaſi tulnud, keeldus Hindenburg allkirjaſt uuele hädakorra määruſele. Brüning oli ummikus. Jutuajamiſel preſidendiga ſelgus nähtawasti, et aſi ei ſeiſa üksi uues määruſes, waid tema koostöös preſidendiga on ſügawamaid lõheſid.

Brüningi ſalgealune oli purunenud. Otſida tuge parlamendilt? Sakſa riigipäew on juba ammu teguwõimetu. Hiljuti tuli teda kakluſe päraſt politſeiga laiali ajada. — Brüning eſitas lahkumiſpalwe.

See on pöörde algus. Preſident Hindenburg on alustanud erakonna juhtidega läbirääkimiſi uue walitſuſe kujundamiſeks. Peetakſe kinni tawaliſeſt tſeremoniaaliſt: enne kõige ſuurema rühma eſindaja — ſotſialiſt, ſiis ſuuruſelt järgmiſe — hitlerlane jne. Nagu ei peituks ſes kriiſis midagi erakorraliſt. Ometi ollakſe teadlik, et riigipäewa jõuwahekorrad tegelikult ei etenda enam tõſiſt oſa. Brüning on keeldunud ſeda tſeremoniaali kaaſa tegemaſt. On ette kindel, et uus walitſus wõib olla ainult mingi ülemineku-kabinett, mis oleks walitſuſe aſeaineks kuni uue riigipäewa walimisteni. Kuna walimiste tagajärgedeſt peaaſi on ette teada, läheb ſellegi ülemineku-kabineti kujundamine parempoolſete erakondade kätte.

Preiſis tunneb end rahwusſotſialiſm juba peremehena ja näitab ſeda ruſikate abil. Oldenburgi oſariigis andſid walimiſed rahwusſotſialistidele abſoluutſe enamuſe. Mida wõib ſes olukorras ennustada riigipäewa walimisteks? Kuigi Hitler wiſt ei ſaa abſoluutſet enamuſt Sakſa rahwaeſinduſes, ſaab rahwusſotſialistideſt wiſt kõige tugewam rühm. Kui nad ei eelista riigipööret, muutuks nad ainuwalitſejaiks ka parempoolſes koalitſioonis. Et mõõdukamad parempoolſed erakonnad ſiis ainult niipalju wõiwad kaaſa rääkida, kui Hitler lubab, on küllalt ſelgelt ilmnenud juba wastasrinna tegewuſeſt.

Nii ſiis Hitleri wõimuaeg — Kolmas Riik. Selle tagajärgi Sakſamaale ſiſemiſelt on warajane ennustada. Selleſt on tõotatud Sakſa rahwale enneolemata hirmuwalitſuſt ja täielikku pööret kogu ühiskondlikus elus. On ennustatud ka täielikku kaoſt. Moskwas loodetakſe ſelle tulemuſena kommunismi wõidulepääſu Keſk-Euroopas. Wõimalik, et midagi ſelleſt ei teostu ja et Hitleriſt lõppeks ſaab päris taltſas koalitſiooniliige. Ei ole ju kindel, kuiwõrd ta iſe uſub oma fantastiliste reformide läbiwiidawusſe. Praegu on aga eſikohal küſimus, mis ſaab Euroopaſt päraſt Brüningi, eſialgu wiimſe wabameelſe Sakſa walitſuſe langemiſt.

16. juunil peab Lauſanne'is kokku astuma rahanduskonwerents, et ſuurriikide kokkuleppega luua aluſed koostööks, mis lõpetaks wõi wähemalt pehmendaks wäljakannatamatuks muutunud kriiſi: Sakſa lehe lootſid ſellele konwerentſile oſaltki paranenud wäljawaateid ſelleſt, kui Prantſusmaal walimiste tulemuſena walitſuſe juhiks tuleb Herriot, kelleſt loodeti Sakſa-Prantſuſe koostöö edukamat taotlejat kui Tardieu'ſt. Nüüd läheb Sakſamaa iſe Lauſanne'i ſõjakate lipukirjadega. Warem loodeti, et Brüning ajutiſeski Sakſa ülemineku-walitſuſes jääb wälisministri kohale. Brüning on ſelleſt juba ette keeldunud ſelge ſõnaga. Kas rahustab ſes olukorras lohutus, et nüüd Lauſanne'i minnakſe wähemalt lahtiste kaartidega: mitte rahutõotuſed ſuus, ſeljataga wihawaen. Praegune aeg ei wõimalda ühelegi rahwale kujundada maailma üldpilti oma tahtmiſe järele. Kui Sakſa eſindajad Hitleri käſul wõi hirmuſt Hitleri eeſt lähewad rahanduskonwerentſile ainult nõudmistega ,mitte wastupakkumistega, on pääſtekonwerents määratud äpardumiſele.

Kui Hitleril on julguſt wõimukarikat põhjani juua, wõib Sakſa wälispolitika täielik ummik temale olla ainult teretulemaſt. Kahtlemata ſaab ta ſakslaste enamuſe oma ſeljataha, kui rahanduskonwerents täitſa äpardub ja ei paku Sakſamaale mingeid kergenduſi tema wäliskohustuste koorma kandmiſel. Mis aga ſiis edaſi ſünnib, mis hakkab ſee demonſtratſioonide mees peale oma wõimuga?

Brüningi langemiſega on Euroopa majanduskriis lõplikult toonud ka ſelge politiliſe kriiſi. Missuguſena Wana Manner tõuſeb haigewoodilt päraſt ſeda palawikku, ſelles räägiwad üksteiſele wastu iſegi maailmapolitika n. n. ſuured prohwetid.

Ilmus

«Terwis»

nr. 5

Siſuks muuſeas: dr. H. **Alwer**: Mõnda Eesti mineraalmuda kuurortide tähtſuſeſt. Dr. W. **Sumberg**: kooliterwishoid — arstiabi ja kloſetid koolides. H. K. — kui ema ſuitſetab tubakat, awaldab ſee halba mõju lapſe terwiſele? Dr. W. **Sumberg** — Mis põhjuſel tekiwad ſelgroo kõwerdumiſed (piltidega). Soojusloik (kuumapiste) ja päikeſepiste. Parim abinõ päikeſepõletuſe wastu. Rewolutſioon ſuwiſes meesteriietuſes (pildiga). A. **Windi** — Lapſe wahetamine. Dr. med. H. **Normann** — kirjanduſe tutwustus. Nakkushaiguſed. Terwiſe kõnetund jne.

Üksiknumber 25 ſenti.

Saada raamatukauplusteſt ja ajalehemüüjatelt.

Juuni number ilmub Eesti Tuberkuloosi wastu wõitlemiſe Liidu wäljaandel tiiſikuſe wastu wõitlemiſe erinumbrina.

Juuli number ilmub juunis kuurortide erinumbrina.

Noored majanduselu terwendamiſeks kaaſa aitama.

Läinud aastal kutſuti Tartus „Eesti nädala" ajal ellu kodumaa ſaaduste propaganda keskkorraldus, kelle ülesandeks jäi hoolitſeda ſelle eeſt, et kodumaa ſaaduſed leiakſid tarwitamiſt. Keskkorraldus on tänawu koolitöö lõpuks laſknud majandusministeeriumi rahandusoſakonna dir. A. Kelleril koostada õppijatele noortele üleskutſe, mis trükitud mitmeskümnes tuhandes ekſemplaris. Üleskutſe ſaadetakſe Tartuſt üle maa laiali, nii et iga kool ja õpilane ſelle ſaaks. Lehekeſel kutſutakſe üles õppiwat noorſugu wõitluſesſe meie kodumaa hea käekäigu eeſt.

Hõimuſidemed tihenewad.

Eesti-Soome-Ungari teaduslik koostöö.

Kaks aastat tagaſi, ſ. o. aastal 1930, kui käis meil Ungari tolleaegne haridusminister krahw K. Klebelsberg ja eſines ſiin ka kõnega, ſõideti ſiit edaſi Soome Turu linna ja aſutati ſeal Ungari, Eesti ja Soome teaduſemeeste ühiſel koosolekul ſoome-ugri rahwuslikk teaduste uurimisinſtituut „Suomen ſuku". Meie poolt wõttis uurimisinſtituudi aſutamiſeſt oſa prof. J. Mark. Projektid olid walmis juba warem — ſeal wõeti nad waid lõplikult wastu ja lepiti kokku tööjaotuſe üksikasjus erirahwaste wahel.

Teadusliku koostöö korraldamiſeks moodustati hiljem igale maale wastaw komitee, kelle ülesandeks on kohapealne asjade korraldamine. Kõik komiteed töötawad iſeſeiswalt, igaüks oma iſeſeiswa põhikirjaga.

Eesti wastaw komitee töötab perſonaalſel aluſel, ſ. o. ſinna kutſutakſe liikmeiks eesti teaduſemehi, kes teotſewad rahwuslikkude teadustega. Praegu kuuluwad Eesti komiteesſe prof. J. Mark (eſimees), dr. O. Loorits (ſekr.), prof. J. Mägiste, prof. A. Saareste, mag. H. Moora ja dir. F. Leinbock. Soome wastawas komitees on prof. E. N. Setälä, prof. M. Rapola j. t. Üheks kandwamaks jõuks oli hiljutiſurnud prof. Y. Wichmann. Ungaris on komitee eesotſas Budapesti ülikooli ungari keele prof. Z. Gombocz.

Õpetlaste ja üliõpilaste wahetamine.

Wastastikuſel üliõpilaste wahetuſel wõimaldatakſe ühel Eesti ja ühel Soome rahwuslikke teaduſi õppiwal üliõpilaſel alaliſelt õppida ühes Ungari ülikoolis. Sedaſama wõimaldawad Eesti ja Soome kumbki ka alaliſelt ühele Ungari üliõpilaſele.

See ongi teostunud. Ungari walitſuſe kulul õppis möödun. ſemeſtril Budapesti ülikoolis Eesti üliõpilane Waſſil Root ja eelmiſel ſemeſtril üliõpilane A. Reismann.

Ungari walitſuſe poolt antakſe meie üliõpilaſile ſeal 100 pengöt kuus (= 65 kr.). Selleſt läheb 75 pengöt **Eötvös Collegiumile** — üks parimaid kolleegiume Budapesti ülikooli juures — korteri, raamatute ja ülespidamiſe kuludeks ja 25 pengöt iſiklikuks tarwitamiſeks — taskurahaks.

Tartu ülikoolis õppis möödunud õppeaastal ungarlane György Lakó, kes juba warem lõpetanud Budapesti ülikooli. Meie poolt makſetakſe ungari üliõpilaſele ſtipendiumiks 80 kr. kuus.

Neile, keda ſaadetakſe meie poolt Ungarisſe, on tingimuſeks, et nad peawad juba warem oskama tarwilikul määral ungari keelt, et neil poleks Ungaris waja enam tegelda ungari keele algmõistetega, waid et nad wõikſid kohe hakata kuulama loenguid. See nõue hoiab ära, et Ungarisſeſõitu ja ſealelamiſe wõimaluſt ei ſatuks kaſutama lihtſad ajaraiskajad ja ſeiklejad, waid et ſinna ſatukſid inimeſed, kes ſealt ka midagi ſuudakſid õppida. Läbi weel tihedama filtri lastakſe ſealpool ſiiatulewad ungarlaſed, mida wõimaldab ſealne kolleegiumi-ſüsteem.

Stipendiumid teaduſemeestele.

Ungari poolt wõimaldatakſe weel wahelduwiſi Ungaris teotſemine ühele teaduſemehele Eestiſt wõi Soomeſt, kes tahab põhjalikumalt õppida ungari keelt. See teaduſemees ſaab Ungari walitſuſelt 100 dollarit kuus ja on kohustatud pidama ka loenguid kuski Ungari ülikoolis oma erialalt ſoome-ugri rahwuslikeſt teaduſteſt.

Soomlasteſt on kaſutanud ſeda wõimaluſt ſeni dr. Toiwo Lehtiſalo, — ſamojeedi keelte uurija — kes pidas ſiis ka wastawaid loenguid ſoome-ugri-ſamojeedi keelte alalt.

Eestiſt pole ſeda wõimaluſt ſeni weel keegi kaſutanud, peaaegu ſel lihtſal põhjuſel, et meil pole wastawaid teaduſemehi peale prof. J. Mark'i, kellel ka pole olnud ſelleks aega ega wõimaluſi.

Nii teadusmeestele kui ka üliõpilastele makſetakſe reiſuraha ſinna ja tagaſi.

Raamatute wahetamine ja teaduslikud kongresſid.

Peale muu toimetawad komiteed alaliſelt wastastikuſt raamatute wahetamiſt. Uuemaid teoſeid ſaadetakſe wahetamiſeks, wanemaid ja haruldaſemaid teoſeid ainult tarwitamiſeks. Seni oli juſt wiimaste tarwitadaſaamine eriti raske.

On ka kawas korraldada ajuti teaduslikke kongresſe eri mail kordamööda teadusliku kontakti loomiſeks, mis praegu takistatud.

Oli kawatſetud, et iga aasta komiteede eſimehed ſaakſid kokku. See on ſeni teostunud. 1930. a. oli ſee Turus ja 1931. a. Helſingis ſoome-ugri kongresſi ajal, olgugi et wiimaſelt puudus Ungari eſindaja prof. Z. Gombocz.

Suuremad ekſpeditſioonid.

Töötamiſkawas on ette nähtud weel ſuuremate ühiste ekſpeditſioonide korraldamismoodus, ſuuremateks ſoome-ugrilisteks uurimisteks. Selliſed uurimisekſpeditſioonid nõuawad ſuuri kuluſid. Neid kawatſetakſe katta niiwiiſi, et iga pool miljonit wõi ſelle oſa elanikeſt moodustaks ja kohustaks ühe kuludeükſuſe. Seega tuleks Eestile oma üle ühe milj. rahwaarwuga 3 ükſuſt, Soomele oma üle kolme milj. rahwaarwuga 7 ja Ungaril 17 ükſuſt — kokku umbes 27 ükſuſt praeguſe rahwaarwu kohaſelt.

Lähemal ajal ſiiski mingit ſuuremat ekſpeditſioonikorraldamiſt weel ette näha ei ole. Peale rahaliku kulu nõuab niiſugune ekſpeditſioon weelgi pikemat ja põhjalikumat teaduslikku ettewalmistuſt. Ainult ſiis annab ta tulemuſi.

Ameeriklaſed Kreugeri kontſerni waremetel.

Stokholmiſt, 30. mail. Ajalehtede teatel on tulnud Rootſi tuntud Ameerika adwokaat Samuel Untermeyer, et ſamme astuda ameeriklaste kaitſeks, kelle huwid on ſeotud Kreugeri kontſerni ſaatuſega. Rootſi ſotſiaaldemokraatide häälekandja teatab, et Ameerikas on 30.000 Kreugeri ettewõtete aktſionääri, kes on oma huwide kaitſeks kujundanud eriorganiſatſiooni, mille eesotſas ſeiſab endine minister Colby.

Leedu tikutruſt ameeriklastele.

Kaunaſeſt teatatakſe kuuldusteſt, et Kreugeri tikutrusti monopol Leedus antawat päraſt konkurſi lõpetamiſt Stokholmis üle ühele Ameerika pangagrupile. Selle pangagrupi käes olewat enamus Kreugeri kontſerni aktſiaid. Ameeriklaſed wõtwat Leedu tikutrusti ſellepäraſt eeskätt üle, et tikumonopol kõige ſuuremaid kaſuſid annab Leedus.

Teatawasti on Leedul tikumonopoli trustile andmiſe eeſt ſaadawaſt 60 miljoni litiliſeſt laenuſt weel 20 milj. ſaada. Kas Ameerika pangagrupp ka laenu puuduwa oſa wälja annab, ei ole weel teada.

Viimane aeg uuendada «Postimehe» tellimist 1. juunist.

Üle ookeani

Gina Kausi romaan. 2

Päraſt ſeda oluliſt oſa, mille nähtawasti Shortwell oli aidanud koostada, tuli jällegi igaſugu ſentimentaalſet. Korraga öeldi kirjas: „Ma ei tea, kas weel kunagi elus mõni inimene on minule nii hea, kui olid ſina. Ja wõib-olla, et ühel päewal ſügawasti kahetſen, et andſin ruumi wääritumale."

Kui Tomas oli lugenud kirja lõpuni, istus ta ikka weel ſama liikumatult nagu ennegi. Ta ei mõelnud nüüd enam põrmugi ſellele, et Sybil oli jätnud ta maha, ſamuti mitte, milline oleks tulewik ilma ſelle naiſeta. Ta mõtles wiimaſeile kuile, ja kuis ſee kõik oli tulnud, — ſee ſelle Ralph Shortwelliga.

Shortwell polnud Toma haige, teda oli rawinud üks Toma ſõber. Kuid juba ſee ei wõinud olla tõſi, wõib-olla polnud Shortwell üldſe rawimiſel, wõib-olla ta oli Kiſſingi tulnud hoopis muul põhjuſel. Sybili päraſt? Kas nad tundſid teineteiſt juba warem? Õppis Sybil teda talwel tundma pallil, õe juures, raudteel? Tomas ei teadnud ſeda. Kas Shortwell tundis waheſt Sybili juba enne, kui nad, Tomas ja Sybil, abiellusid, wiibis waheſt ehk mõtteis Sybili juures juba wiis ehk rohkem aastaid?

Tomas ei teadnud ſeda. Ta ei teadnud midagi Sybiliſt. Tal polnud kunagi meenunud, uurida tema elu ega tema mõtteid. Ta oli püüdnud Sybili elu teha nii mugawaks kui wõimalik, kuid oma naiſe ja abielu üle ta polnud mõelnud järele, nii nagu ei mõelda järele oma keha üle, — kuni ſelle tegewus on kuidagi rikkes.

Ka Shortwell polnud nähtawasti tähendanud mingit riket. Ta oli küll Sybili ümber lipitſenud — kuid tema ometi polnud ainus. Igal ſuwel leidus mõningaid ſupelwööraid, kes armuſid lõbuſasſe doktoriprouasſe, igal ſuwel tuli lilli, wäikeſi kinke, kirju, autoſõidukutſeid. Ja ſellega harjutakſe, harjutakſe ſilmapaistwa iluduſe abikaaſana. Shortwell polnud pealekippuwam kui teiſed. Ta tuli jooma musta kohwi, pühapäewiti mängima bridshi, ta oli läinud paar korda Sybiliga tantſima, kord nad olid ſõitnud kuhugi golfi mängima. Kõige ſelle juures polnud midagi ſilmatorkawat.

Toomas hüppas püsti ja jooksis Sybili tuppa. Tõmbas ta kapid pärani. Kõik oli kohal, ta kleidid, peſu; ta oli kaaſa wõtnud tõepooleſt waid kõige wajalikuma. Noja, Shortwell oli rikas, küllap tema oſtab talle Berliinis ehk Deauville'is iluſamat iluſamaſt. Milleks wajab ta peſu, tagaſihoidliku prowintſidaami garderoobi?

Siis Tomas murdis lahti Sybili kirjutuslaua. Ta ei leidnud aga muud kui majapidamisraamatuid, piſukeſe wirna taſutud arweid, kirju wanemailt ja õdedelt-wendilt, kirju endiſeilt austajailt — neid kõiki ta oli talle näidanud. Toma enda kirjad — kihluſe aegu ta oli kirjutanud igapäew — olid kadunud. Shortwellilt ei ridagi.

Tomas oli muidu korralik, peaaegu wäiklaſelt korralik inimene. Selles kenas, wäikeſes daamitoas ſiiski peaaegu metſik. Ta awas kõik kapid, pildus neiſt kõik wälja, wiskas maha, ſõtkus jalgadega, haaras lõpuks ühe waaſi punaste rooſidega ja wirutas ta põrandale nii kuis juutis.

Alles wähe aja päraſt kuulis ta telefoni helinat. Sybili õde oli aparaadi juures. Tomas ei ſuutnud kohe kohaneda. Wiimaks tuli tal meelde, et ſee oli tooſama ühendus, mille ta ennist — mures oma naiſe päraſt — oli wõtnud.

„Mis ſiis on?" küſis kauge naiſehääl.

„Sinu õde on lirwa," wastas Tomas ja tajus ſeda ſõna öeldes teatawat naudingut. „Ta jooksis minema."

„Jumalapäraſt — Shortwelliga?"

„Ah, ſiis ſina oled mängus? Seda wõiſin arwata!" Midagi ta poleks wõinud arwata. Sybili õde oli lihtne, tubli kodanikunaine.

„Tomas, ſa oled hull! Mõtleſin ainult Shortwellile, — kui olin wiimaſt korda teie juures, torkas mulle ſilma, et —"

„Mis?"

„Et nad mõlemad olid teineteiſe armunud. Mõtleſin, et pead olema märganud iſegi ſeda, ja üsna ammu juba."

Tomas ei lauſunud midagi enam. Ta unustas aga kuulajat ära panna, ta kuulis weel wiiwu päraſt, kuidas üks naiſehääl hüüdis „hallo, hallo", ja ſiis telefonipreili: „Kas kõnelete weel?" Ta pani toru käeſt alles ſiis, kui wana Irene astus ſisſe ja küſis, millal härra wiimaks minewat lauda, ſöök olewat ammugi walmis.

Tomas tõuſis mehaaniliſelt püsti ja läks ſöögituppa, istus laua ääre, mis oli kaetud kahele inimeſele, ja pistis luſika ſuppi. Ta ei wõtnud aga teda wälja, waid ſegas ja ſegas, ja nii ta istus ka ſiis weel, kui Irene tuli praega ſisſe.

Wanake pani lihawaagna lauale, kuid ſelle aſemel, et nüüd toaſt lahkuda, jäi ta ſeiſma ja waatas oſawõtliku uudishimuga oma käskijale ja puutumatule ſupitaldrikule.

Ta oli maija tulnud, kui Tomas oli weel õppur, ja alates ſelleſt ajaſt ta armastas teda nõudliku ja armukadeda armastuſega, millel polnud mingit ſihti, mida aga igapäew haawati. Ikka ta oli leidnud, et Tomas on „liiga hea", — oma wanematele, kui need weel elaſid, oma naiſele, kõigile inimestele, — ainult mitte temale, wanale Irenele. Temale ta polnud pühendanud kunagi niipalju tähelepanu kui ta wääris. Irene oli pidanud waikima kõige ſelle kohta, mis talle Sybili juures ei meeldinud. Sellel ſilmapilgul aga näis talle ſõnake lubatud ja parajal paigal.

„Ei ole armuliſeſt prouaſt kena, et ta jääb ära nii kauaks, eriti nüüd, millal härra doktoril on niipalju teha."

Tomas ei wastanud midagi. Ta wõttis taldrikule wiilu liha, lõikas ta pikkamiſi tükeks, kuid enne kui ta pistis eſimeſe pala ſuhu, tühjendas ta klaaſi wett. Ta ei teadnud, kui kirjeldamatult abitu mulje jättis ta endaſt. Irene juureſolek oli talle talumatu, ta tundis ſuurt tarwiduſt püsti hüpata ja toas edaſi-tagaſi joosta.

Irene aga jäi. „Ka härra Shortwell on reiſinud ära," ütles ta pealiskaudſelt.

Tomas kaotas otſemaid endawalitſuſe. Ta wiskas noa ja kahwli lauale, hüppas püsti ja kiſendas:

„Miks ütlete ſeda? Miks? Kuidas tulete Shortwellile?"

Ja kui ſurmani ehmunud Irene pöördus ümber, et toaſt lahkuda, haaras ta tema käſiwarreſt kinni, kiſendas weel kord:

„Mis te mõtleſite ſellega?"

Irene kõhkles wiiwu kaastunde, ettewaatuſe ja haawatuſe wahel.

„Ma ei ütle üldſe enam midagi..." Siis aga, kui ta nägi ſelgemini Toma moondunud nägu ja waheſt kõik mõistis, liſas ta: „Mu jumal, härra doktor, teie ometi pidite ſeda iſe märkama!"

Korraga tõuſis Tomas püsti ja ütles täiesti rahulikul häälel:

„Pakkige otſekohe minu kohwer. Sõidan weel täna ära."

Ta oli hilistunud päraſtlõunaſe rongile ja raiſanud palju kalleid tunde, ſeſt ta ei ſaanud ära reiſida enne, kui oli kõik oma patſiendid täpſate haiguslugudega üle annud oma ametwendadele. Arstlik ſiſetunne oli ta hinge põlenud juba lapſepõlweſt ſaadik; ta iſa oli teda õpetanud oma kutſes nägema ametit, mille hooletuſſejätmine oli pahem kui harilik kuritegu. Ja ta polnud ſelles oma ametis ekſinud, kuigi teadis, mida wõis tähendada, kui ta rongile hilistus.

Nüüd ſeiſis ta Anhalteri jaamas, päraſt ööd reiſijate-rongil, mis nagu wana poſtwanker oli roomanud läbi maa ja igas peſakeſes peatanud lõpmata kaua.

Ühes kohwris oli ta peſu ja riiwaid kaheks nädalaks, ta kirjataskus olid ta dokumendid ja kogu ſularaha, miljon kakſſadatuhat marka; peale ſelle tal oli kaaſas rewolwer — lühidalt kõik, mis wajab inimene, kes ei tea, milleks ta peab olema walmis.

Tal polnud mingit kindlat plaani.

Kui keegi talle oleks öelnud, et ta kawatſeb tagaſi tuua oma naiſe, kes oli ta maha jätnud teiſe päraſt, tagaſi tuua palwetega ja heade ſõnadega, ſuudlustega wõi ähwardustega — ta oleks naernud ja jälestuſeſt end raputanud. Kui keegi oleks talle öelnud, et ta on otſustanud Sybilile järgneda maailma otſa — ka ſiis oleks ta naernud ja end jälestuſeſt raputanud. Ja ſellegipäraſt — ta oli Sybili ſel unetul ööl maha laſknud ſada korda ja ſada korda Sybil oli kahetſedes langenud ta kaenlasſe.

Ta teadis ainult üht: et ta peab teda nägema jälle, et ta peab ta wõtma wastutuſele. See oli tema ſelgete mõtete ainus ſiht. Ainult ta walu ja ſelle walu piinawad ſünnitiſed olid wäljaspool ſeda ſihti.

Tomas Wohlmut teadis, et ta peab oma naiſe leidma. Ta teadis ſamuti, et teda ſellele ſihile wiis kolm teed. Eſiteks politſei. Sybil oli ära röövitud. Politſei wõis pikema jututa hra Shortwellil ja ta kaaslaſel kõik piirid ſulgeda, wõis nad ka ſiſemaal paari tunni jooksul üles otſida. Kuid ſügawamas ſüdamepõhjas loobus Tomas politſeiſt. Ta ei tahtnud Sybili ſellesſe mähkida. Ja mida pidigi ta peale hakkama Sybiliga, kelle talle maija tõi politſei.

(Järgneb.)

Saladuslik Lehtpuu mõisteti ſurma.

Kommunistide käſilane tulistas piiriwalwurit.

Teiſipäewal oli Tallinnas ſõjaringkonna-kohtus arutuſel ſuwiſte pühade eel piiril tabatud põrandaaluste ſalakulleri Lehtpuu ſüüdistus, piiriwalwuri tulistamiſe päraſt. Umbes tunniajaliſe nõupidamiſe järele kuulutas kohus kl. 14 otſuſe, millega Lehtpuu mõisteti ſurma mahalaſkmiſe läbi. Motiweeritud otſus kuulutatakſe talle kolmapäewal kl. 13 p. Kaebealune wõttis otſuſe wastu wäliſelt rahulikult.

Eile hommikul algas Tallinnas ſõjaringkonna-kohtus 9. mail Narwa juures Eesti-Wene piiril tabatud kommunisti Eduard Lehtpuu protſeſs.

Kaebealune toimetatakſe kohtuſſe juba aegſasti enne kella 9 ja paigutatakſe wahialuste ruumi. Kuna Lehtpuu on Wene kodanik ja kohalikkudele elanikkudele tundmatu, ſiis näis huwi protſeſſi wastu olewat wähe. Kohtuſaalis, mis paljudel protſeſſidel on olnud puupüsti täis, on ruumi küllalt. Umbes kell ¼11 tuuakſe kohtuſaali kaebealune ja paigutatakſe ſüüpinki. Ta on keſkmiſe kaswuga, tüſedawõitu, aastat 30 wana. Seljas on tal tumeſiniſed omakoetud riided ja jalas tugewad mustad ſäärſaapad.

Kaebealuſe küſitlemiſeſt ſelgub, et ta on Eduard Gustawi poeg Lehtpuu, N.-Wene kodanik, pärit Leningradi oblastiſt, ſündinud 1902. a. 21. juunil, külakooli hariduſega ja elukutſelt põllumees.

Järgneb ſüüdistusakti ettelugemine,

milleſt ſelgub, et 9. mai ööſel Sanniku kordoni piiriwalwur kapral Meister olles walwepostil kuulis wee ſulinat ja märkas hiljem ka ühte tumedat kogu liikuwat Wene piiri poolt. Ta hakkas kiirel ſammul liikuma lähenewa kogu ſuunas, kes ſeda aga märkas ja enda ſuuna muutis, kuid ikkagi ſiſemaa ſihis. Kui kogu nägi piiriwalwurit lähenewat, heitis ta maha ja

awas wiimaſe pihta tule.

Paukude järele wõis otſustada, et tulistamine ſündis browninguſt. Piiriwalwur wastas ſamuti tulistamiſega, tehes kord-korralt hüppeid põgenikule lähemale. See omakorda jälle liikus hüpete kaupa ſiſemaa poole. Nii kestis tulistamine mõni aeg, ja piiriwalwur oli wälja laſknud 18 pauku. Nähes, et põgenikku pimeduſe ja udu tõttu wõimata relwaga tabada, laskis tema peale koera. Wiimane tuli aga tagaſi longates, nähtawasti oli koer ſaanud põgenejalt lüüa. Selle järele kadus põgenik ſilmiſt. Kapral Meister ruttas kordoni, kus ta looſt teatas. Wahepeal oli ka kordonis tulewahetuſt kuuldud ja kordoni ülem a.-ohw. Kütt, kes naaberkordoniſt teenistuskoeraga kohale jõudnud ühes kapral Iſopiga hakkas liikuma ſündmuskohale, kus koer aſetati jälgedele. Nii leitigi umbes 1200 meetrit ſündmuskohalt eemal lamamas iſik, kes nimetas ennaſt Eduard Lehtpuuks ja ſeletas, et ta on tulnud üle Wene-Eesti piiri Eestiſſe.

Kõige ſelle põhjal ſüüdistatakſe Lehtpuud piiriwalwuri tulistamiſes kohuste täitmiſel ja on antud ſõjaringkonna kohtu alla.

Kuna kaebealune end ettepandud ſüüdistustes ſüüdi ei tunnista, ſiis aſutakſe aſja ſiſuliſele arutuſele ja tunnistajate ülekuulamiſele, keda on arwult 5 — neiſt 4 piiriwalwurit ja üks Narwa kaitſepolitſei ametnik.

Tunnistaja kapral Meister ſeletab, kuidas tema olles nimetatud ööl tunnil kuulnud eſiti wee ſulinat ja näinud kogu. Ta hakanud kogu ſuunas jooksma, kuid ſee wastanud pauguga. Kas pauk tuli nimetatud kogult wõi mujalt, ſeda oli tal raske kindlaks teha, kuid arwab ſelle kindlasti tulnud olewat põgenikult.

Tabamine ſündis umbes kell 3. Tagaſi tulles ſündmuskohale peale laſkmiſt märganud tunnistaja weel, et Wene piiri poolt antud walgusſignaale.

Tunnistaja kapral Iſop ſeletab, et kohale rutates märganud ta teel kirja, mis olnud kirjutatud maiſipaberile, kuid ſeda ta pole üles wõtnud kiire tegutſemiſe tõttu.

Tunnistaja a.-ohw. Kütt ſeletab, et põgenik lamanud tabamiſe momendil, tõusnud püsti ja tõstnud käed üles. Läbiotſimiſel leitud tema taskuſt kompaſs, hõbekell, 250 krooni Eesti raha ja pakk Eesti paberosſe „Orient". Hiljem jälgi järele waadates ſelgunud, et need tulid läbi traataia N.-Weneſt. Palitu hõlm olnud mehel katki ja teine ſilm ſinine.

Küſimuſele, kes rebinud palitu katki, wastanud põgenik, et koer, kuid päraſt eitanud ſeda. Tabatu ſeletanud temale, et tulnud üle Wene piiri Eestiſſe eelmiſel päewal kell 24 ja jäänud pakſu udu päraſt metſa ootama ilma ſelginemiſt. Ta kuulnud küll paugutamiſt eemal, kuid kedagi ei olewat näinud ja ka ei olewat tema kellegi peale laſknud. Eesti paberosſid olewat ta ostnud Leningradi ſadamas, kus neid alaliſelt küllalt ſaada.

Järgmine tunnistaja, piiriwalwe raiooni ülem kapten Kukeinsmann, kes ſündmuskohale jõudnud alles ſiis, kui tabatu oli juba toodud kordoni, kinnitab, et

kohtualune pidi olema kindlasti tulistaja.

Wiimane tunnistaja, Narwa kaitſepolitſei ametnik Alekſei, jutustab, et ſüüalune öelnud temale, et toonud Wenemaalt kaaſa ühe paki, mille wiſanud metſa maha. Hiljem näitas ta ſelle aſukoha. Pakk ſiſaldas üleskutſeid ja juhtnööre kommuniſtlikuks kihutustööks enne walimiſi .

Selle järele lõpetati kohtulik arutamine ja anti ſõna pooltele.

Prokuröri ſüüdistuskõne

oli õige lühike. Ta toonitab, et kaebealuſe ſüü on kindlaks tehtud. Ei ſaa kahtluſt olla, et tulistaja oli keegi teine iſik, kui Lehtpuu, ja ſilmas pidades, et ſee tegu ſündis kaitſeſeiſukorra piirkonnas ja et tulistamine oli teenistuskohuste täitmiſel ſeiswa tunnimehe peale, ſiis arwab, et kohus peab oma otſuſe kohaldama ſõjawäe nuhtlusſeaduſe par. 279 järele, mis näeb ette ſurmanuhtluſe.

Kaitſja adw. Eck toonitab, et kaebealuſe ſüü piiriwalwuri tulistamiſes pole õieti millegiga kindlaks tehtud. Arwab, et tulistaja wõis olla koguni mõni teine iſik. Palub oma kaitſealuſt õigeks mõista.

Kaebealune oma wiimaſes ſõnas toonitab, et tulnud üle Wene piiri ilma relwata ja pole Eesti wabariigis kellegi wastu oma kätt tõstnud. Selle järele läheb kohus otſuſt tegema.

Paul Suurkaſe laip lahatud.

Laiba juureſt wägiwalla tundemärke ei leitud.

Mis näitawad analüüſid?

Paul Suurkaſe laip lahati anatoomikumis esmaspäewa lõuna ajal. Nagu kuuleme, ei ole laiba juures wägiwallatundemärke leitud. Nii jääb üle eneſetappe wõimalus mürgiga wõi ſurm meelteſegaduſes äraekſimiſe tõttu külma wõi nälja mõjul. Need wõimaluſed pole aga weel ſelgunud, kuna wastawad analüüſid on alles pooleli.

*

Ikka ſelgemaks ja ſelgemaks muutub Paul Suurkaſe tume ſurmalugu. Nüüd on igatahes kindel, et pole tegemiſt roimaga. Jääb üle eneſetapmine wõi õnnetu juhtum.

Kui arwestada Paul Suurkaſe wiimaſeid elujärke

ja neid iſeloomustawaid aſjaoluſid, ſiis leiame nii mõningaidki ſidemeid wiimaſe eluperioodi ja ſelle kurwa lõpu wahel.

Nagu teada, pidi Paul Suurkaſk 1931. a. kewadel lõpetama ülikooli kehakaswatuſeinstituudi. Kuid ta oli olnud talwel pikemat aega haige ning jäi ſelle tõttu teisteſt instituudi kaswandikkudeſt maha, ei ſaanud kõiki ekſameid õiendada. Juba ſee maſendas Suurkaske. Ta kawatſes ülikooli lõpetada ſügiſel, kuid millegi päraſt ei tulnud ſelleſt ka midagi wälja ning ülikooli lõpetamine pidi jääma möödunud jõuluks. Wahepeal ta kadus jäljetult.

Loomulik, et ſee kõik Suurkaſele awaldas mõju.

Omajagu meelehärma tekitas

ka wäike wahejuhtumine ühe ülikooli õppejõuga Sawi tänawa algkoolis proowitunnil.

Nagu iſikud ,kes Suurkaſega kokku puutunud, jutustawad, on Suurkaſk olnud iſeloomult üsna erakuliste kalduwustega. Ta elas omaette ja muidugi ſiis nagu ſelliſed iſikud ikka, tegeles ainult oma iſikuga ja muredega, kus waheſt mõnigi piſimure wõis temale kui hella eneſetundega iſikule paista mitmekordſena..

Nõnda wõis ta

kalduda ka eneſetapmiſe mõttele

ning ſoowis jäljetult kaduda ja ſelletõttu waliski oma kawatſuſe teostamiſpaigaks kümnete kilomeetrite ulatuſega ſoo, olles arwamiſel, et ſealt tema laipa waewalt keegi leiab.

Kuid on wõimalik ka, et ta läks jalutuskäigule ja ſeal tabas teda närwitõwe hoog, ekſis ſohu ja ſuri ſinna külma ning nälja mõjul. Kui analüüſid tehtud, ſiis igatahes ſelgub, kas on tegemiſt mürgituſega. Aga kui ſeda pole, ſiis on ſelge, et Paul Suurkaſk on meelteſegaduſe ohwer.

Kiriku nurgakiwi rajamine Tapal.

Tapa-Jakobi koguduſe ehituſel olewa kiriku nurgakiwi rajamine kujunes ſuurejooneliſem. ja meeleolurikkamaks kui ſeda loota juleti. Kõige rohkem aitas kaaſa koguduſe ſuurpäewa kordaminekuks haruldaſelt ilus ilm, mis meelitas kokku rahwa.

Ka kirikuringides leidis tulewaſe Tapa kiriku nurgakiwi rajamine elawat wastukaja. Selleks puhuks Tapale ſõitnud kirikuõpetajate hulk moodustas otſe wäikeſe rongikäigu. Nimelt olid kohale ſõitnud iſiklikult noorele koguduſele terwituſi tooma piiskop J. Kukk, Järwa abipraost A. Wieckmann, Tartu-Pauluſe kog. õp. A. Habicht, õpetajad A. Ein Wõnnuſt, J. Wollmann, A. Roſenſtein, P. Nõmmik, J. Willberg ja cand. theol. J. Rander. Kui juurde arwata weel Tapa koguduſe oma õpetaja J. Gnadenteich, ſiis kiriku nurgakiwi rajamiſeſt wõtſid oſa üldſe 10 õpetajat.

Traadi- ja kirjateel olid terwituſi ſaatnud: riigiwanem J. Teemant, Järwa praost K. Beermann, Rakwere, Kadrina, Tallinna-Pauluſe, Põltſamaa koguduste õpetajad, Tapa apoſtliku õigeuſu koguduſe preester Ustaw j. t.

Waimulik talitus algas kell 11 päewal ja kestis kella 3-ni. Õnnistamiſe kõne pidas piiskop J. Kukk.

Kiriku nurgasſe paigutati õhu- ja weekindel punaſeſt waſeſt kast dokumentide ja rahadega.

Kiriku ehitustööde toetamine jatkub: Nii annetati kiriku nurgakiwi rajamiſe eelpäewal 700 krooni, ſelleſt ſummaſt O. Lasbergi poolt 250 kr., Tapa linnawalitſuſe poolt 100 kr. ja Tapa ühiſpanga poolt 100 kr. Kiriku nurgakiwi rajamiſe päewal annetati uueſti, kuni lõunani, 285 krooni. Samal päewal korraldatud karbikorjanduſe, laululehtede, rinnamärkide ja kiriku kawandi ülesswõtete müügi kaudu lootis kogudus iſe kokku ſaada kuni 1000 krooni.

Soodustuſed laewaſõiduks Tallinna-Wiiburi wahel.

„Suomi büroo" Tallinnas on ſõlminud Cloy-Hillſi laewakontoriga lepingu, mille põhjal Tallinna ja Wiiburi wahel ühenduſt pidawatel laewadel õpilasekskurſioonidele (mitte alla 10 oſawõtja) edaſi-tagaſiſõidu pilet makſab 13 marka iſiku kohta. Kultuurorganiſatſioonide ekskurſioonidele (mitte alla 10 iſiku) edaſi-tagaſiſõidu pilet makſab 170 marka iſiku kohta. Üksikutele õpilastele ja üliõpilastele, kui nad eſitawad „Suomi büroo" tunnistuſe ſelle kohta, et nad Soome ſõidawad õppeotstarbel, makſab edaſi-tagaſiſõidu pilet 130 marka.

Autojuhti A. Mihalewskit karistati 3-kuuliſe wangistuſega.

Esmaspäewa õhtul kuulutas Tartu-Wõru rahukogu otſuſe autojuhi Alekſei Mihalewski ſüüdistusaſjas. Kohus karistas Mihalewskit 3-kuuliſe wangistuſega.

Mihalewski möödunud aasta ſügiſel juhtis autot, millega ſuurem ſeltskond ſõitis Ranna-Pungerjalt Mustweeſſe, ja oſalt juhi ſüü läbi läks auto Lohuſuu walla piires kraawi, mille tõttu ſai ſurma kolm iſikut, teiſed aga kergemaid wigastuſi.

Tule häwitustöö Järwamaal.

Esmaspäewal peale lõunat läks põlema Järwamaal Kirnu wallas, Epneri külas aſuw riigirendikoha pidaja Johannes Õige elumaja ja põles maani maha. Kohaomanikku ennaſt polnud kodus. Naine oli teinud tule pliidi alla ja läinud iſe loomi talitama. Weerandtunni päraſt laudaſt tagaſi tulnud, ſilmas perenaine, et elumaja on leekides.

Õnnetuskohale ruttaſid ümbruskonna elanikud, kuid tule kiire lewimiſe tõttu oſutus wõimatuks hoonet päästa. Siiski juudeti hoolſa töö tagajärjel kõrwalhooneid tule eest kaitsta. Siſſe põles kogu toakraam. Korda läks päästa peremehe raha, mida oli 300 krooni. Hoone oli kinnitatud 2000 krooni eest. Tegelikku kahju hinnatakſe kaugelt ſuuremaks. Tuli ſai alguſe arwatawasti tulega hooletult ümberkäimiſe tõttu.

Wedurijuht hoidis ära raskema raudteekataſtroofi Lätis.

Riiaſt, 31. mail. Plawini jaamas juhtus kataſtroof Semgali—Riia reiſijaterongiga. Tänu wedurijuhi külmawereliſuſele kõrwaldati ſuuremaid raudteekataſtroofe Lätis. Wedur ühes tendriga olid juba teiſel teel, klasſiwagunid jäid eſimeſele teele. Wedurijuht märkas wiga, pani tormaſed peale, kuid wedur, tender ja bagaaſhiwagun lendaſid ſamal ſilmapilgul ümber. Õnneks ei nõudnud kataſtroof inimohwreid. Reiſijad ja teenistuskond pääſis põrutustega. Raudtee on 100 m ulatuſes rikutud. Kataſtroofi põhjuſeks peetakſe rikket roobaste juures.

Hüppelaud Hitlerile.

Sakſamaal kujundatakſe üleminekuwalitſus. — Tulewad riigipäewa walimiſed.

Brüning läheb täitſa erru!

Berliiniſt, 29. mail. Sakſa pealinn ſeiſab täielikult Brüningi walitſuſe kriiſi tähe all. Brüningi walitſuſe lahkumine on äratanud hoopis õige ſuurt tähelepanu ja laiemaid ringkondi haaranud lähemalt, kui ükski warem walitſuſe kriis. Oodatakſe põnewuſega, mis ſihis korda läheb lahendada tekkinud ſeiſukorda.

Kuuldub, et kõige pealt tahetakſe teha katſet kujundada parlamentlikul aluſel ſeiswat põhiſeaduslikku walitſuſt, kuid paljud politiliſed waatlejad peawad ſeeſuguſeid katſeid lootuſetuks ja arwawad, et tſentrumi ja rahwusſotſialistide praegune wahekord ei wõimalda neile ühes walitſuſes istuda. Selle tõttu on wõimata parempoolſete walitſuſt kujundada. Teiſelt poolt pahempoolne walitſus oleks teguwõimetu rahwusſotſialistide järjeſt kaswawa autoriteedi tõttu.

Sellepäraſt arwatakſe weel, et luuakſe

aſjaajamiſe kabinett wäljaspool erakondi

ſeiswateſt meesteſt. See walitſus jääks ametiſſe kuni peetud on uue riigipäewa walimiſed. Eriti parempoolſed erakonnad, nimelt rahwusſotſialistid ja rahwuslaſed pooldawad ſeeſuguſt lahenduſt, kuna nad aſuwad ſeiſukohal, et päraſt Preiſi ja Oldenburgi oſariigi maapäewa walimiſi on ſelge, et Sakſa riigipäew ei ole praegu enam rahwa meelſuſe peegliks.

President Hindenburg wõttis esmaspäewal jutule kõige pealt riigipäewa ſotſiaaldemokraatliku rühma juhi. Hindenburg ütles, et ſeni kui tema on ametis, tahab ta nõuda põhiſeaduſeſt täpſet kinnipidamiſt. Tema pooldab põhiſeadusliku — parlamentaarſe walitſuſe kujundamiſt, kuigi on ſelge, et ſee walitſus ei ſaaks töötada, ilma et ta tarwituſele wõtaks hädakorra määruste ſüsteemi. Hiljem wõttis Hindenburg jutule rahwusſotſialistide juhi

Hitleri.

Arwatakſe, et parlamentliku walitſuſe kujundamiſe korral ſaab

uueks riigikantsleriks krahw Westarp,

kes hiljuti lahkus rahwuslaste erakonnaſt ja lõi uue iſeſeiswa rühma. Westarp oma mõttekaaslastega ſeiſab parempoolſete ja keskerakonna wahe peal ja ſee iſeloomustaks teatawal määral tema kabineti ilmet.

Kandidaatidena kantsleri kohale on kõne all ka parempoolſed politikud Gaye, Branebs, end. kaitſeminister Geſsler, diplomaat Nadolny j. t.

Brüning tahab eſialgu politiliſeſt tegewuſeſt täitſa tagaſi tõmbuda.

Sakſa lehed on aga wõrdlemiſi ſkeptiliſed parlamentaarſe walitſuſe kujundamiſe wõimaluste ſuhtes.

Pariis wäga tõſine.

Pariiſiſt, 31. mail. Sakſa walitſuſe kriiſi wastukaja Prantſuſe lehtedes on äraootaw, kuid wäga tõſine. Prantſuſe awalik arwamine oli Sakſa walitſuſe kriiſi wastu ette walmistatud, kuna juba Pariiſi hommikulehed olid ennustanud Brüningi lahkumiſt.

Hitleri wälispolitika.

Prantſusmaa ainſa waenlaſena.

Londoniſt, 31. mail. Üks Londoni leht toob ära oma kirjaſaatja jutuajamiſe Sakſa rahwusſotſialistide juhi Adolf Hitleriga.

Kõigepealt on Hitler toonitanud, et endiſele keisrile ja tema perekonnale ei pea rahwusſotſialistid mingit waenu. Ekskeiſer Wilhelmi poeg August-Wilhelm on iſe rahwusſotſialiſtliku erakonna liige, kuid tema kuninglik päritolu ei tähendawat midagi; tema rehabiliteerimine on ainult moraali küſimus.

Edaſi on Hitler ſeletanud, et ta on 13 aasta jooksul tegutſenud Inglismaa ja Sakſamaa lepitamiſeks ja et ſee olewat ka kogu rahwusſotſialiſtliku erakonna püüe. Samal ajal ei olewat Prantſusmaaga kokkuleppe ſobituſed, wähemalt praeguſeni, peaaegu mingiſuguſeid tagajärgi andnud. Sakſa-Ingliſe ſuhted olewat üpris teiſtſuguſed. Sakſamaa olewat minewikus teinud ſuure wea, kui aſus wõiſtluſele Inglismaaga mererelwastuste alal. Tema, Hitler, olewat weendunud, et ſeni kuni ei ole läbi wiidud üldine wäewähendus terwetel aluſtel, Inglismaa wajab tugewat laewastikku, kuid Sakſamaa — tugewat maawäge. Kui läheks korda Prantſusmaad wiia oma ſõjawäeliſe ülekaalu kõrwaldamiſele, mis tal nüüd on wõrreldes Sakſamaaga, kui Prantſusmaa ſõjawägi wäheneks 100.000 mehe peale ja ſamuti Prantſusmaa keelduks relwadeſt, mis praegu keelatud Sakſamaale, ſiis tunnustawat ka rahwusſotſialiſtlik erakond rahwaste liitu, on Hitler ſeletanud.

Süsteemi ja ſuuna muutus.

Berliini rahwusſotſialistide juht Goebbels ütles ühel koosolekul, et Brüningi kabineti langemiſega on alanud põhjalik ſüsteemi ja ſuuna muutus Sakſamaal. Kõige tähtſamaks eeltingimuſeks olewat nüüd, et wõim antaks rahwusſotſialistide kätte. Sellepäraſt olewat tarwilik, et riigipäew ſaadetaks laiali.

Inglismaa mures.

Kõik Londoni lehed toonitawad, et nüüd ſündmuſed Sakſamaal on wõtnud tõſiſe pöörde. Eriti juhitakſe tähelepanu kriiſi wälispolitilistele tagajärgedele eriti Lauſanne'i ja Genfi konwerentſide ſuhtes.

„Financial News" ütleb, et ſeiſukord, mis oli iſegi raske, minewat weelgi raskemaks. Kriis tähendab tõkke murdumiſt äärmuste jõudude eest, mille tagajärgi ei wõidawat ette näha.

Kuninglikud kihluſed Rootſis tulemas.

Stokholmiſt, 31. mail. Hoowiringkondades ſaab teatawaks, et lähemal ajal on oodata Rootſi kroonprintſi poja kihluſt Sakſi-Coburg-Cotha printſeſſ Sybillaga. See printſeſſ on Sakſi endiſe regendi tütar.

Laiuſe ſüütaja 4 a. wangiroodu.

Möödunud aasta detſembris põles maha Laiuſe wallas Irawere külas Tühjawee talu elamu, ſama katuſe all olew tall ja elamuſt eemal aſuw rehi ning laut.

Taluomanik Ed. Wiik oli iſe ſel ajal kodunt ära. Talus olid ainult kaks naisteenijat. Talu oli määratud omaniku wõlgade katteks okſjonile.

Ametiwõimudel tekkis kahtlus, kas talu polnud mitte omaniku poolt wõi tema ſoowil ſüüdatud. Hiliſem juurdlus kinnitaski ſeda.

Esmaspäewal oli ſee ſüütamiſe aſi Tartu-Wõru rahukogus arutuſel. Kohus leidis Ed. Wiigi ſüüdi olewat ja karistas teda 4 a. wangirooduga. Süütamiſes kaaſa aidanud teenija H. Pajo mõisteti 3 a. wangiroodu, kuna teine teenija mõisteti õigeks.

Läti-Wene kaubalepingu ülesütlemiſeſt.

Kawatſuſel läbirääkimiſed uue kaubalepingu ſõlmimiſeks.

Riiaſt, 31. mail. Läti-Wene kaubalepingu ootamata ülesütlemiſe kohta teatatakſe „J. Sinaſele" teadlikult poolt: Muudatuſed kaubalepingus olid wõimalikud ka ilma ülesütlemata ja nimelt tollikonwentſiooni lõpuprotokolliga. Kaks päewa enne kaubalepingu ülesütlemiſt oli Läti ſaadikul Moſkwas kõnelus wäliskaubanduſe komisſariaadiga, kuid kindlat wastuſt ei antud. Ainult nii palju ſai teatawaks, et komisſariaadis on wastasrindlaſi, kes ei ſoowi lepingu pikendamiſt. Praegu on kawatſuſel alata läbirääkimiſi uue kaubalepingu ſõlmimiſeks. Aja ja koha aſjus puudub aga weel ſelgus.

Tſhehoſlowakkia noorfascistid kammitſas.

Organiſatſioonid ſuletud.

Praagaſt, 30. mail. Tſchehoſlowakkia ſiſeminister dr. Slavik andis „Prager Preſſe" kaastööliſele ſeletuſi ſelle kohta, miks fasciſtlikud noorſoo organiſatſioonid Tſchehoſlowakkias ära keelati. Minister ſüüdistas neid terrori lewitamiſes. Terrori abil olewat püütud takistada teiste erakondade tegewuſt. Sel põhjuſel on fasciſtlikud noorſoo organiſatſioonid ära keelatud ja fasciſtlikud juhtiwad tegelaſed wastutuſele wõetud. Minister kinnitas, et politſeiwõimud on kindlaks teinud, et fasciſtlikud organiſatſioonid olid loodud ſõjawäelistel aluſtel. Nende lõpueesmärgiks oli olnud demokraatliku korra kukutamine ja awaliku arwamiſt on tahetud walitſuſe wastu üles kihutada.

Uus
sõiduplaan
„Postimehe" raamatukaupl.

Sport.

Nurmi jooksis 10.000 m — 30.40,9.

Turu kergejõustiku wõiſtluste teiſel päewal, reedel, oli põnewamaks alaks 10.000 m jooks, kus P. Nurmi tuli wäikeſe ülekaalu juures wõitjaks Wirtaneni ees. Nurmi aeg 30,40,9, Wirtanenil 30,41,3. Mõlemad on tähelepanu wäärilwad ajad.

5000 latti Dimſe ja Dalinſchi ſaatmiſeks.

Läti ministrite kabinett on määranud Dalinſhi ja Dimſe ettewalmistuſeks Los-Angeleſi wastu 5000 latti. Kergejõustiku liit on lubanud Dalinſhil wõistelda 1. juunil Liibawis ja 5. juunil kodulinnas, Wõnnus, tingimuſel, et neiſt wõiſtlusteſt ei wõta oſa wäliswõiſtlejaid, ſeſt wiimastega liiga ſagedasti wõiſtlemine rikkuwat korralikku eeltreeningut olümpiaadi wastu. Dalinſhi järgmine wõiſtlus wälismaalastega on 16. ja 17. juunil Riias.

Olümpiaadi awab Hoover.

Ameerikaſt teatatakſe, et kümnenda olümpiaadi Los-Angeleſis awab preſident Hoover 30. juunil. Wõiſtluſed kestawad 16 päewa ja peetakſe 10 mitmeſuguſel ſtaadionil ja pawiljonis. Peapawiljonis on üle 100.000 istekoha. Organiſeeriw komitee teatab, et olümpiaadiſt wõtab oſa kahetuhande ſportlaſe ümber 50 riigiſt. Oſawõtjate hulgas on nimetatud ka Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome, Sakſa, Ingliſe, Itaalia, Jaapani, Lõuna-Slaawia, Kanada, Helweetſia, Rootſi, Tſhehoſlowakkia, Türgi, Uruguai, Argentina, Egiptus, Boliiwia, India jne.

Petſerimaa eſiwõiſtluſed.

Laupäewal ja pühapäewal peeti Petſerimaa wõiſtluſi kergejõustikus, mille tulemustega Petſeri wõib täiesti rahul olla, ſeſt ſarnaſt rekordite ſadu pole Petſeris weel olnud — purustati 7 Petſerimaa rekordit.

100 m jooks: W. Laats 11,8. 200 m: W. Laats — 24,8. 400 m: W. Laats — 58,2 800 m.: A. Kirbits — 2:18,4. 1500 m: E. Jakobſon — 4,41,1. 5000 m: jooksus oli pinew wõiſtlus E. Jakobſoni ja A. Kirbitſi wahel. Jakobſon — 17,20,4. 2) A. Kirbits. Kaugushüpe: N. Kleinſon 6.26,5 (uus rekord). Kõrgushüpe: N. Kleinſon — 1,70 (uus rekord). Kolmikhüpe: N. Kleinſon — 13,05 (uus rekord). Teiwashüpe: N. Kleinſon — 2,60. Raskusheide: A. Blumberg — 38,08 (uus rekord). Kettaheide: E. Kohh — 37,47 (uus rekord) Kuulitõuge: N. Kleinſon — 11,32. Odawiske: N. Kleinſon — 48,69 (uus rekord).

Parimateks ſportlaſiks oſutuſid: Lühimaa jooksudes W. Laats. Keskmaa jooksudes: A. Kirbits. Pikamaa jooksudes — E. Jakobſon. Hüpetes N. Kleinſon ja wiſetes ſamuti N. Kleinſon. Kõik ſaid auhindu.

Uus welodroom awati rekordiſajuga.

Pühapäewal awati Tallinnas uus welodroom, millel ka eſimeſed wõiſtluſed peeti. Uue welodroomi hea tee arwel ületati 1. klasſis ſeniſed rekordid 1 ja 5 ning 20 km. Kõigil neil maadel tuli wõitjaks Peterſon Tall. Kalewiſt. 20 km on uus rekord 35 min. 4,3 ſek., mis endiſt ületab terwelt 6 minuti wõrra. 1 km 7 ſõitjaſt ületaſid kuus ſeniſe rekordi ja 5 kilom. kõik 8 oſawõtjat.

Teiſes klasſis tuli wõitjaks 1 ja 10 km Riismann Tall. ÜENü-ſt. Tartlasteſt tuli Neostus 1. klasſis teiſeks 1 km ja 5 km kolmandaks. Naiste alad wõitis pr. Zelikowski, püstitades 1 kilom. uue rekordi.

Spordimärgi wõiſtluſed.

Kalewi korralduſel peetakſe ſpordimärgi wõiſtluſed, mis möödunud nädalal wihma päraſt ära jäid, neljapäewal ja reedel kell 6 Tallinna tänawa ſpordiwäljal.

Katſewõiſtluſed lätlaste wastu eſinemiſeks.

Katſewõiſtluſed Eesti-Läti maawõiſtluſe wastu, mis peetakſe Riias 12. ja 13. juunil, korraldatakſe Tartus laupäewal ja neljapäewal. Katſewõiſtluſed näitawad kujunewat weel konkurentſirikkamateks, kui möödunud Kalewi waheliſed wõiſtluſed. Neiſt wõtawad oſa kõik kohalikud ſportlaſed ja rida teiste linnade ſportlaſi, muuſes ka Luugus Paideſt, keda loetakſe praegu üheks paremaks pikamaa jooksjaks. Arwatawasti wõtab oſa ka G. Sule odaheites. Kawas on kaks teatejooksu. Teatejooksus 800+400+200+100 wõib loota heal juhul tartlastelt uut eesti rekordit.

Ookean wintſutab „Ahtot".

Tuulewaikuſe piinad ja tormilaine hädaohud.

Jarilo Walter jatkab reiſikirju.

Nagu juba warem teatatud, läks wendade Walterite uus ookeaniſõit wäikeſel „Ahtol" hiilgawalt korda. Nüüd kirjutab Jarilo Walter „Ahto" ſeikluſteſt ſõidul üle ſuure mere.

Toimetus.

Olles Vigos, panime „Ahto" madalikule, et wee mööna aegu ſelle kere külgehakanud tiaukarpideſt ja rohuſt puhaſtada ja peale ſeda ſiis ka weel wärwida — aſi, mis laewale ſama tarwilik, kui hobuſele taliraud jääl. Saime ſeda aruſaadawalt alles ſiis teha, kui reiſikirjelduſte honorar pärale jõudis, mis küll kõwaſti hilines. Siiajõudmiſel oli aga ka raha nii otſas, et telegrammi koju pidime ſaatma laewatarwete waruſtaja abil. See ootamine wõttis aga tükk aega, mida wõimalikult mumma tagaſi wõita tuli — toidutagawarad ſundiſid. Tegime küll kiiret, nii et ſädemed kraapidelt lendaſid ja wärwimiſel pintſlidki wiſt tuliſed olid, kuid ſaime wärwimiſega ainult wähe enne wee tõuſu walmis ja nii ei jõudnud ſiis ka wärw küllalt kindlalt paatuda.

12-dal weebruaril ſaime aſjad korda ja peale ſüdamlikku jumalagajätmiſt meie ſealſe ühe wööruſtajaga aſuſime kell 1 p. l. teed jatkama.

Wäljumiſel auſtas meid kohalik jahtklubi terwitusſignaaliga, millele ſamuti waſtaſime. Wäljaſõidul mööduſime jällegi hulgaſt kaſtitaoliſteſt kalapaatideſt. Vigos nägime ka eſimeſt korda polüübi püüdmiſt. Seks otſtarbeks ſeoti nööri külge „krabi" (wähjitaoline elukas), mis õngedega ümbritſetult põhja laſti. Siis jäi üks kalur walwama ja kui polüüp kinni hakkas, lappas ta nööri wälja ja tõſtis polüübi paati. Jäll oli polüübi õnge otſaſt wabaſtamiſt pealt waadata, kui ſee oma pikad jalad uſſidena kalamehe käe ümber mäſſis.

Kell 6 p. l. wäljuſime lahe ſuuſt ja nüüd olime jällegi

Atlandi ookeanil.

Oli waikne ilm ja ſeega ka käik wähene, järgmiſel päewal aga rauges ſeegi tuulenatukene. Atlantik on aga, nagu kõik teiſedki ookeanid, ka päris waikſega „kühmuline" — ummik (wana laine) käib ikkagi. Nii ſiis pole käiku, kuid paat kiigub ikka, lokſutab purje, nühib ja kulutab ſeda waſtu wantiſid-ſtaagiſid. Iga niiſugune purje löök liigutab aga ka plokiſt läbijookſwat köit, ſeda hõõrutades ja aſjata kulutades. Ei jäänud ſiis muud üle, kui laſkſime purjed alla ja ſiduſime poomi kinni. Nüüd algas ſiis ſee „kadeſtataw" laiſaelu, kuid ſoowikſin, et kadeſtajad iſe niiſuguſt elu tundi kakſki läbi elakſid. Et purje ſurwe enam paadi ülemeelikut ühelt küljelt teiſele heitmiſt ei takiſtanud, aſus ta ſel alal energiliſelt tegutſema. Wäheſt aega on ju ſarnane hüplemine õige meeldiw, kuid kui ſa kois lebades mitte ennaſt nii kõwerasſe ei kiſu, et põlwed ja koht, kus jalad algawad, kõwaſti waſtu koi lauda ja laewa ſeina pole litſutud, ſiis leiad eneſe järgmiſel ſilmapilgul kogu pikkuſes põrandalt. Pikema aja järele tunned end ſiis juſt kui wäſitawat tööd tegijana.

Saime nii kõlkuda kuni 13. weebruari-lõunani. Siis keeras tuule Nordi ja õige kõwakſki. Wõtſime

täie purje

peale ja keeraſime nina kompaſſi järele SSW, ning 14-dal kell 4 hommikul olimegi juba Burlina Jslandi (ligikaudu Liſſaboni laiuſes), ſeega ſiis 16 tunni jookſul 160 miili. Waraſe aja tõttu ei näinud meie aga muud midagi kui ainult kolme plingiliſt walget tuld iga 30 ſek. jookſul, milleſt jatkus paadi koha kindlaksmääramiſeks. Ei midagi uudishimuliſe ſilmale. Nende ſaarte läheduſes nägime ka palju kaubalaewu, kelle ſekka ka ära ekſinud oli kolmemaſtiline purjek, mis põhjapoolſeis wetes ſõitwale meremehele nii oma taakluſe kui ka kere ehituſe pooleſt õige weider waadata.

Täitſa pragmikujuliſe purjeka ſeilideks olid kolmenurkſed purjed, mille ülemiſed ääred maailma-pikkade ritwade külge kinnitatud. See ritw oli nii kahwel kui ka raag, ſeſt ulataſid ju mõlemapoolſed otſad ka kummalegi poole maſti. Meil madala rannikuga merel oleks niiſuguſte purjede all ſõitmine mõttetus, kus tuul alataſa terwele pinnale ſuruda wõib, — kõrgete kallaſte wahel ſõites on ſiin aga ka oma headuſed, ſeſt purjed on iſeeneſeſt kõrged, ſeega kõrge kalda warjul ülemine oſa rohkem tuule ſurwe all ja kui ſiis ka äkitſelt kõwagi tuule ſiſſe lööb, ſiis mitte nii ſuure jõuga, kui kahwelpurje ja pealegi kahaneb ka niiſuguſel purjel kalduwuſe korral kiiremini pindala kui kahwelpurjel, mille ülemine oſa alumiſeſt õige wähe kitſam. Seega ſiis hädaohutum ſõit hiiliti käiwa tuulega. Waatamata wäheſele purje hulgale (kõigeſt kolm), oli ſeal meeskonda arwuliſelt küllalt meie keſkmiſele pargile wõi wähemalt tawaliſe ſuuruſega barkentiinile (kolm-maſt purjek, millel eſimeſes maſtis ainult raad). See on ſeletataw ſeega, et niiſuguſed purjed oma ſuuruſe ja pikkade ritwade tõttu raſked käſitada. Teiſeks pole lõunamaalane ei oma kaswult, kehaliſe jõu ega ka energia pooleſt põhjapoolſega wõrreldaw. Kõigi nende wälimiſte uuduſte ja weidruſte peale waatamata tegi ſee laew ſiiski õigegi kena käigu.

Õhtul kella 8 paiku hakkas aga tuul jällegi „rambima", käik ſellega kooskõlas wähenema. Juba läks üks aurik mööda, ſelle järele teine, ja wiimaks — kes tagant paiſtma hakkas, ſee wähe aja päraſt ette ſilmapiirile kadus. Laulu ſulg oli kadunud. Täitſa waikſeks ſeekord tuul juſt ei jäänud, waid pööras idaſſe, mille abil järgmiſel päewil ſiiski 43 miili läbi ſõitſime.

Järgmiſel päewal, 16-dal, kuigi weel ikka Oſti tuul, kuid juba nii wõimeline, et meile 3-miililiſe tunnikiiruſe andis. Niiſuguſe kerge tuulega ſõitſime terwelt kaks päewa, mille järele järsku waikſeks jäi, kuid peagi jälle tõuſis — ſedakord Nordiſt, ja õige järsku kõwenes. Et ſeda, meile täitſa päri tuult ka täielikult ära kaſutada, ſ. t. wõimalikult kõwa purje ſurwet anda, panime maſti otſaſt weel ühe liſa bakſtagi ja tõmbaſime ſelle ahtri poole pinguli. (Endiſed bakſtagid polnud meie arwates niiſuguſe tuule jaoks enam küllalt tugewad, ja katkeb bakſtag, on ka maſt murdunud).

Õhtul kella 8 ümber oli tuul juba õige kõwa ja ka

laine kõrgeks kerkinud

ning äkiline. Pidaſime aga ſiiski peale ſuurſeili ja kliiwri ka balloneri peal, ſeſt tahtſime üheſt meie ees ſõitwaſt aurikuſt mööda ajada, kelle ahtrituli meile ſilma hakkas. See aurik oli aga nähtawaſti üks paremakäiguliſteſt, ſeſt alles kell 4 hommikul ſaime temaga kohakuti ja kell 8 hommikul 19. weebruaril ei olnud teda ka enam üldſe näha.

Eriti kiire ja kõwa ajamine oli 18./19. ööſel — wahete-wahel waotas „Ahto" nii ſügawalt ſiſſe, et ta ahtriſt wöörini täitſa weega taja oli. Hommikul päewa tõuſu ajal kõwenes tuul weelgi. Waotas ajuti „Ahto" ju ennemaltki parda weega taja, koriſtaſime ſellepäraſt ballooneri ära.

Nüüd oli aga ühe häda aſemel kahega tegemiſt — oli raske roolida ja hakkas weel murdlaine omakord üle käima, ſeſt nüüd oli käik nii palju wähem, et murruga ühes jooſta ei jakſanud, ja ſee oleks meile ſaatuslikuks ſaanud. Pidime kas ballooneri uueſti peale wõtma ja endiſelt, weſi pardal, edaſi jookſma, wõi mereankru ſiſſe laskma, mis otſa waſtale oleks keeranud. Wiimaſt loetakſe üldiſelt kõige mõjuwamaks abinõuks, kuid ſee oleks wõtnud õige natukenegi ikka aega, kui ſellega walmis ſaada, mis ajal aga murd oma tööd edaſi oleks teinud. Waliſime ſiis wähem ſoowitud, kuid kiiremini läbiwiidawa abinõu ja tõmbaſime ballooneri uueſti peale, lootes, et ehk kannatab wälja ka weel ſellegi walu. See oli tükk õige jõupingutawat tööd, ſeſt ſuure ſeili järele on ballooner mõõdult teine, ja kui ſiis tuul ſelle omakord täis puhub, peab õige hinge eeſt peale ſikutama. Saime ſiiski hakkama ja nüüd ſõitſime jällegi täie purje all. Nüüd oli ka roolimine kerge, wõis paadi ſegamata kurſil pidada, laine ei käinud ka enam üle, ja kui ikkagi waheſt juhtus, ſiis polnud ſeda wähemalt nii laialt kui ennemalt, kus wiletſa roolimiſe wõimaluſe tõttu ſee paadi pool põigiti olekul ſündis. Kui ſelle paadi omaduſi wähem oleks tunnud, ſiis oleks wiſt nii mõndagi korda arwama pidanud, et „nüüd jääb", kui weſi korraga kogu teki paadi ſüwenemiſel kattis. Selle 24 tunni jookſul ſõitſime läbi 234 miili, mida niiſuguſe mere ſeiſukorral tagajärjekülla[ſ]eks wõib lugeda. Olime nüüd ſiis Kanaaria ſaarte ja Aafrika mandri wahel.

(Järgneb.)

Leedu uued ettepanekud Lätile.

Riiaſt, 30. mail. Läti-Leedu majanduskomiſjoni wiimaſel kooſolekul tegi Leedu delegatſioon hulk uuſi ettepanekuid tolli wormaalſuſte lihtſuſtamiſe kohta, ſamuti nõutakſe tollipunktide klaſſifikatſiooni ja tööaja kooskõlaſtamiſt. Kaupade kontingentide kohta eſitati Leedu delegatſioonile teatawad ettepanekud, mis Kaunaſesſe ſaadeti. Kõneldakſe ajutiſe korra maksmapanekuſt, kuni ſõlmitud täielik leping.

Kommuniſtid likwideeriwad kaubatagawaraſid Riias.

Riiaſt, 31. mail. Nõuk. Wenemaa kaupade ſiſſewedu ja tranſiit on täieſti ſeisma jäänud. Riias olewateſt ladudeſt wiiakſe kaubad ära. 1. juunil loobuwad kommuniſtid kaheſt ſuureſt laoſt ja nende kätte jääb weel ainult 7 wähemat kaubaladu.

Karjakaupleja-miljonäri ſurm.

New-Yorgiſt, 29. mail. Chicagos ſai õnnetult ſurma tuntud loomakaupmees miljonär Eduard Foſter-Swift. Swift oli kaubanduslikku ettewõtte eeſotſas, mille käes oli kogu Euroopa ja Lõuna-Ameerika tapaloomade ſuurmüük. Swifti iſal olid ſuured teened ſelles, et Chicago oma ſuurte tapamajadega arenes ſuureks kaubanduslikuks keſkkohaks omal alal.

Miljonär kukkus ſeitsmenda korra aknaſt alla ja ſai ſilmapilkſelt ſurma.

Majandusteated.

Rahandusline ſeiſukord eſimeſe weerandaaſta lõpul.

Aktſiapangad.

Üldine äritegewuſe ſeiſak puudutab ka pangandust ja aaſta eſimeſe weerandi tagajärjed näitawad tunduwat languſt. Jaanuari- ja weebruarikuu jookſul langeſid hoiuſummad aktſiapankades 4.983.000 krooni wõrra. Märtſis järgnes wäike paranemine. Nimelt ſuureneſid hoiuſummad ſel kuul 587.000 krooni wõrra.

Olgu tähendatud, et märtſikuul näitaſid tõuſu ka riigi hoiukaſſadesſe paigutatud hoiuſummad — 118.000 kr. wõrra, peale ſelle kui nad weebruaris olid langenud.

See tõendab ſeiſukorra paranemiſt ja uſalduſe jalulesſeadmiſt weerandaaſta lõpul.

Aktſiapankades langeſid kaſſa reſerwid 2.734.000 kroonile 4.415.000 krooni waſtu aaſta alul.

Mis puutub krediitidesſe, ſiis näitaſid niihäſti ſiſe- kui ka wäliswekſlid ja laenud tunduwat languſt, weerandaaſta jookſul kokku 1.488.000 krooni wõrra.

Ainus tõus aktſiapankades oli garantiide ja korreſpondentide arwel, milleſt kumbki tõuſis ümmarguſelt 1 miljon krooni wõrra.

Pikalaenupank.

Pikalaenupank lõpetas 1931. a. puhaskaſuga 391.000 krooni ſuuruſes 657.000 kr. waſtu 1931. a. Wähenemine on tingitud protſentide arwel.

Panga oma laenudeſt tõuſid hüpoteeklaenud 1,8 milj. krooni wõrra, kuid ſelles ſuurekaswus etendaſid lõwioſa „A" klaſſi krediidid, mis panga arwele üle kanti. Laenud mitmeſuguſte kindluſtuſte waſtu ja ſooduſtatud protſendiga langeſid 0,5 milj. krooni wõrra waſtawalt.

„A" klaſſi laene wähendati aaſta jookſul 4,7 miljoni krooni wõrra, milleſt 1,6 miljonit wõeti üle panga oma arwele, 1,5 miljonit halbu wõlgu kuſtutati, kuna 1,6 miljonit ſaadi tagaſi makſudeſt, muuſeas 1,3 miljonit ühe ſuurettewõtte panditud waranduſe müügiſt.

Kuna 1931. a. oktoobriſt alates kõikide walitſuſe laenufondide walitſemine koondati Pikalaenupanka, ſiis tõuſis arwe „laenud riigi fondideſt" 5.796.000 kroonilt 1930. a. lõpul 37.602.000 kroonile 31. detſ. 1931. aaſtal, mille tagajärjel ka bilanſs tegi hüppe 46.485.000 kroonilt 79.577.000 kroonile.

Eeſti Pank.

Kõige ohtlikumaks muudatuſeks aprillikuu lõpu arwandes oli wäliswaluuta langus 1.649.000 kr. wõrra. Põhjuſeks oli panga otſus 1. aprillist, millega hakati rahuldama wäliswaluuta tahtjaid ſenitaſumata kohuſtuſte katmiſeks. Selle tagajärjel rahuldati ſuur hulk ſiſſeantud nõudmiſi. Peale ſelle tuleb tähendada, et aprillikuu on alati olnud üks neiſt kuudeſt, kus nõudmine wäliswaluuta järele on eriti ſuur.

Kullatagawarad kaswaſid kuu jookſul jällegi, wäikeſte oſtude arwel ſiſemaalt 7.321.000 kroonilt 7.325.000 kroonile.

Teiſeks oluliſeks ſündmuſeks oli walitſuſe laenude tõus 3.900.000 kroonilt 5.000.000 kroonile. Selle waſtu wäheneſid teiſed laenud 271.000 kr., ſiſewekſlid 818.000 krooni, kokku 589.000 krooni wõrra.

Panga jookſwad kohuſtuſed langeſid ſelle tõttu, et liikwelolewa paberraha hulk langes poole miljoni kr. wõrra — 33.509.000 kroonile, ehk 2.027.000 kr. wõrra wähem kui aaſta eeſt. Hoiuſummad tõuſid 13.339.000 kroonilt 13.897.000 kroonile aprilli lõpul.

Wäliswaluuta tagawarade tunduwa languſe juures ei ſuutnud jookſwate kohuſtuſte wähenemine ära hoida kattewara wahekorra languſt 45.33 protſendilt 42,28 protſendile.

Wõi kiwiſöe waſtu.

Daani järgneb Soome eeskujule.

Hiljuti tellis Soome Inglismaalt 38 tuhat tonni kiwiſütt, tingimuſega, et Inglismaa temalt ſamas wäärtuſes oſtaks metſaſaaduſi. Warem oſtis Soome oma kiwiſöe ſuuremalt jaolt Poolaſt, kuid et Poola on palju wäikſem Soome kaupade tarwitaja kui Inglismaa, ſiis anti tellimine wiimaſele. Sama eeskuju jälgib ka Daani, kes kawatſeb lõpetada kiwiſöe ſiſſeweo Poolaſt ja hakata ſeda wahetama oma karjaſaaduſte waſtu Inglismaalt.

Raudteede tulud wähenewad.

Kõikidel raudteedel näeme liikumiſe languſt ja ſellega ühtlaſi tulude wähenemiſt. Paljud raudteed püüawad oma ſeiſukorda weel ſellega päästa, et alandawad ſõidu- ja kaubaweotariife ſõitjate arwu ſuurendamiſeks ja kaubaweo tõſtmiſeks.

Iſeäranis on raudteede ſeiſukord autorohketes riikides halwenenud. Eſimeſes järjekorras peab ſelle pooleſt nimetama Am. ühisriikide raudteid. 1920. a. ſõitis ſeal iga kodanik keskmiſelt 12 korda aaſtas raudteel ja ſõidumaa kogupikkus oli 408 km. Möödunud aaſtal on aga iga kodanik ainult 5 korda ſõitnud ja reiſimaa kogupikkus oli ainult 285 km. Reiſijate arwu wähenemiſega on aruſaadawalt ka raudtee tulud palju langenud. Raudteed on küll mitmel korral püüdnud tariifide alandamiſega liikumiſt ſuurendada, kuid ſee ei ole ſiiski oodatud tagajärgi andnud.

Prantſusmaa ſuuremad raudteed on möödunud aaſtal puudujäägiga töötanud. Läinud aaſtal on puudujääk 1930. a. puudujäägiga wõrreldes ligi 100 protſ. ſuurem olnud ja tõusnud 1294 milj. fr. kuni 2580 milj. fr. Üldſe on raudtee tulud 1931. a. eelmiſe aaſta tuludega wõrreldes ligi 10 protſ. wähenenud.

Belgia raudteede ſeiſukord on autowõiſtluſe ſuurenemiſe päraſt järjeſt halwenemas. 1927. a. kuni 1930. a. on Belgias autode arw tõusnud 96.858 kuni 155.000 autoni. Kaugelt ſuurem oſa nendeſt on ſõiduautod. Et raudtee ſuudaks autodega wõiſtelda, ſelleks on mitmel korral Belgia raudteed ſõidutariife alandanud ja kaupade weoks ſooduſtuſi pakkunud. Läinud aaſtal on raudteede tulud 550 milj. fr. wõrra wähemad olnud kui eelmiſel aaſtal. Ehk küll on püütud ka kuluſid wähendada, kuid ſiiski on kulude wähenemine tulude languſeſt wäikſem olnud.

Sakſamaa raudteede tulud on alates 1930. a. langenud. 1929. a. oli raudteel tuluſid 5,8 miljardit Smk. ja l.a. 3,8 miljardit Smk., ſellega on ſiis tulude wähenemine olnud üle 28 protſendi. Kuid ſiiski olid läinud aaſtal raudtee tulud weel ſuuremad kui nad olid 1913. a. Raudtee tulude kindluſtamiſeks on läinud aaſtal mitmel korral ſõidu- ja weotariife rewideeritud nende alandamiſeks.

Norra raudteedel on möödunud aaſtal kaubawedu wäikſem olnud eelmiſe aaſta kaubaweoſt. Reiſijateweoſt on tulud iſegi ſuuremad olnud kui aaſta warem. Siin ei ſaa jätta märkimata ſeda, et möödunud aaſta 1. juuniſt alandati ſõidutariifi keskmiſelt 20 protſ.

Daani raudteed on juba palju aaſtaid puudujäägiga töötanud ja läinud aaſtal on ſeiſukord weelgi halwenenud.

Kõik need andmed näitawad raudteede tulude wähenemiſt. Samaſuguſeid andmeid wõikſime weel teiſtegi raudteede kohta tuua. Sellepäraſt ei ole ſiis meie raudteed maailmas tulude wähenemiſe pooleſt mitte erandiks. Nagu mujal maailmas on üldine majanduskriis tuluſid wähendanud, nõnda on ka meie raudteed kriiſi mõju tunda ſaanud.

Tſchehoſlowakia kurgid lähewad maſſiliſelt Soome.

Aga Eeſti omadega ei oſata midagi teha!

Meile teatatakſe, et Tſchehoſlowakia põllumajanduſe organiſatſioonid on Soomes leidnud alaliſe turu oma kurkide wäljaweoks.

Kurkide wäljawedu Tſchehoſlowakiaſt Soome toimub järjekindlalt ja maſſiliſelt, peamiſelt eriliſtes pukſpuu tünnides, mahutuſega 40 kg.

Soome kaupmehed arwawad, et Eeſti wõiks wäga häſti Tſchehoſlowakia kurkidega wõiſtelda, arweſſe wõttes ſiſſeweotolli eriſooduſtuſi ja märkſa odawam. tranſportkuluſid, kui aga kaup korralikult walmiſtatakſe . Seni ei ole aga kuulda olnud, et meil kurkide wäljawedu mingil wiiſil oleks korraldatud, olgugi, et meil Petſerimaal ja mujal ſuuremal hulgal kurke kaswatatakſe. Meie kurgi headus on üldiſelt tuntud. Wõib tähendada, et üks eeſti kodanik, kes Lõuna-Prantſusmaal Wahemere ääres peab ſuuremat hotell-panſiooni, kaswatab ſeal Eeſtiſt kaaſa wiidud kurgi ſeemneteſt kurke, mida loetawat paremaiks prantſuſe omiſt ja nõuetawaks delikateſſiks.

Kuuldawaſti on küſimus walitſusaſutuſtes kõne all, kuna aga meie aednikud ſiin iſe kui aſjaſt huwitatud peakſid eriliſt algatuſt näitama.

Weneaegne Tartu ülikool.

Walitſes ſihikindel wenestus. — Rahwuslikkudel teaduſtel polnud eluõiguſt. — Ülikooli tegewus allus täiel määral Wene keſkwalitſuſe politikale. — Wenestuſe mõju noorſoole. Wenestus teoſtus kiireſti.

„Postimehele" kirjutanud dotſ. Henrik Sepp.

Ülikooli lähenewa juubeli puhul on waſt huwitaw pilku heita ſellele ajajärgule, mis ſeotud tſaariiigi wõimuga.

Tartu ülikooli wenestamine 19. ſajandi 90-ndates aaſtates tõi kaaſa ſuure ja põhjaliku muudatuſe Tartu ülikooli üldilmes. Mõne aaſta jookſul wenestati Tartu ülikooli õppekeel ja õppejõudude kooſſeis. Peale uſuteaduskonna pandi ſee makſma peale wäikeſte erandite õigus-, arſti-, füüſika-matemaatika- ja ajaloo-keeleteaduskonnas. Kuid ühes õppekeele muutmiſega wenepäraſtati ka ükſikutes teaduskondades õppaineid ſeega, et oſalt endiſi õppetoole kaſutati uute, teiſtes Wene ülikoolides loetawate, ainete ſiſſeſeadmiſeks, oſalt tuli ka luua uuſi õppetoole. Wiimane muudatus riiwas muidugi humanitaarſeid teaduskondi, nagu õigus- ja ajaloo-keeleteaduskonda. Seega kaotas Tartu ülikool endiſe ilme, ſarnanedes oluliſelt teiſtele Wene ülikoolidele, kusjuures muidugi õppetoolide ja õpppeainete rohkuſe mõttes Tartu ülikool ſiiski tugewaſti taha jäi mõlema Wene pealinna, Peterburi ja Moſkwa, ülikoolideſt.

Tartu ülikooli ükſikute humanitaarteaduskondade õppeainete lähendamine teiſte Wene ülikooli õppeprogrammidele tähendas ka ſelle wenepäraſtamiſt. Kohalik ajalugu, õigusajalugu jne. jäi hooletuſſe, wõi kadus üldſe õppeprogrammiſt. Järelikult ei wõinud ſiis mitte areneda Balti eraõiguſe, ajaloo, arheoloogia, Eeſti ja Läti mütoloogia, Eeſti ja Läti keele jne. uurimine ülikooli kaudu, kusjuures tähendada tuleb ka ſeda, et Balti-Sakſa ülikooli tegewuſe ajal eeſti ja läti rahwuslikud teaduſeharud ei kuulunud ülikooli õppetegewuſe eeskawaſſe. Järelikult polnud ſiis Tartu-Wene ülikooli tegewuſe aegu wõimaluſt ette walmiſtada teadusmehi Eeſti ja Läti rahwuslikkude teaduſte alal, eriti humanitaarteaduſte alal. Loomulik ſiis ka, et iſikutel, kes ſoowiſid end rakendada tööle rahwuslikkude teaduſte alal, pidid pöörduma wälismaa ülikoolide poole. Eeſti ja ſugukeelte alal teotſewateſt keelemeeſteſt on mitmed oma teadusliku ettewalmiſtuſe ſaanud Helſingi ülikoolis, nagu prof. Julius Mark, mag. J. Aawik, oſalt ka prof. Albert Saareſte.

Selle juures balti ajaloo harraſtajad (peamiſelt ſakslaſed), ſaid oma teadusliku kooliluſe Sakſamaa ülikoolides. Eeſtlaſtele ja lätlaſtele oli oma kodumaa ajaloo, arheoloogia, emakeelte jne. teaduslik harraſtamine tehtud wõimatuks. Kohaliſte rahwaſte minewiku ja olewikuga ſeotud humanitaarſete teaduſte arendamine ei wõinud loomulikult kuuluda Tartu weneaegſe ülikooli õppetegewuſe programmi juba ſeepäraſt, et ülikooli õppekeele ja õppeprogrammi wenepäraſtamine oli ju läbi wiidud muuſeas ſelle eesmärgiga, et Baltimaad wenestada ja järk-järgult Wene olule lähemale wiia ja kohaliſt omapära niweleerida.

Ka üliõpilaskonna kooſſeis wenestus.

Ühes ülikooli õppekeele ja õppejõudude kooſſeiſuga peeti wajalikuks ka üliõpilaskooſſeiſu muutmiſt weneliſeks. See õnneſtus aga alles peale õppekeele ja õppejõudude kooſſeiſu wenestamiſt, ſiis kui Tartu ülikooli hakati waſtu wõtma, alates aaſtaſt 1897, Wene waimulikkude ſeminaride kaswandikke, mistõttu a. 1907 kreeka-katoliku uſku üliõpilaſte arw tõuſis 1536-ni, kuna ſee a. 1896 oli olnud 119. Et a. 1907 üliõpilaſte üldarw ulatus 2734-ni, ſiis kooſtus nähtawaſti wähemalt pool ſelleſt wenelaſteſt.

Tugew wenelaſte juurdewool ühes teiſte ſuure Wene riigi rahwaſte juurdewooluga andis juba wäliſelt Tartu üliõpilaskonnale hoopis teiſe wäliſilme, kui ſee oli olnud Sakſa ajal, kus enamik üliõpilaſteſt oli pärit 3 Balti kubermanguſt Liiwi-, Eeſti- ja Kuramaalt, peamiſelt juſt Liiwimaalt. See baltipär., mis tugewaſti kandis ſakſa ilmet, kadus oluliſelt Wene riigi pearahwa wenelaſte ja teiſte laia Wene riigi rahwaſte hulgas, eriti weel neil aaſtatel, kui baltipäraſuſe wäliſilmet püüti ſeega niweleerida, et Tartu ülikooli korporatſioonide liikmetele keelati korporatſiooni wälismärkide, wärwide kandmine, nüüd ſai waldawaks üliõpilaſtüübiks tužurkat kandew üliõpilane.

Murrang punaſeil aaſtail.

Kuid juba Wene ajal ei jäänud tulemata teatud murrang. 1905. a. rewolutſiooniliſe liikumiſe tulemuſeks oli ülikooli autonoomia ja üliõpilasorganiſeerimiſe wõimaluſe awardamine. Sakſa korporatſioonide liikmed wõiſid jälle kanda korporatſioonidesſe kuuluwuſe wälismärke. Eeſti Üliõpilaſte Seltſile tulid liſaks uued eeſti üliõpilaſte organiſatſioonid, korporatſioonid ja ſeltſid. Samuti tekkiſid jääraſe ilmega organiſatſioonid ka teiſte Wene riigi wähemusrahwaſtel, eeskätt juſt läänepoolſetel rahwaſtel. Wäga elaw uute organiſatſioonide tekkimiſe aaſta on juſt 1907. a., ſ. t. ſama aaſta, kui kreeka-katoliku uſku üliõpilaſte arw oli jõudnud Wene ajal Tartu ülikoolis makſimumini.

Järgmiſe aaſtaga algas Tartu ülikooli üliõpilaſte kooſſeiſus murdeaeg. Kreeka-katoliiklaſte arw kahanes pidewalt 1914. aaſtani, kuna poolakate arw oli juba 1907. a. tõuſnud ligi 300-ni, püſides järgnewatel aaſtatel ſel taſemel, eeſtlaſte ja lätlaſte arw oli alataſa tõusmas peale 1905. a. Tartu ülikooli tõmbejõud wenelaſte ſuhtes oſutus ſiis alaliſelt alanewat, eeſtlaſte ja lätlaſte ſuhtes waſtuokſa, jälle alaliſelt ülenewat joont, kusjuures enamik Tartus õppiwateſt eeſtlaſteſt ja lätlaſteſt oli pärit Liiwimaalt, ſeega ſiis Lõuna-Eeſtiſt ja Põhja-Lätiſt. Järelikult omas ſiis kohaliſe ülikooli mõttes Tartu ülikool tubliſti Liiwimaa ülikooli ilme. See pole jäänud mitte ka tulemuſteta Eeſti haritlaskonna moodustamiſes. Kahtlemata kandis weneaegne Eeſti haritlaskond oluliſelt Liiwimaa ilmet, ſ. o. õppinud Tartu ülikoolis, olles pärit Lõuna-Eeſtiſt, kuna inſulaarſelt Tallinna ja oſalt ka Narwa ſiiſe imbus ülikooliõpetajaid ka teiſteſt Wene ülikoolideſt, kusjuures ſiiski Tallinna Eeſti ſooſt arſtidki olid Tartuſt pärit.

Maailmaſõja järele.

Nagu warem öeldud, kui 1914 a. algas maailmaſõda, oli aegapidi piſitaja Tartu Wene ülikoolis toimunud üliõpilaſte kooſſeiſus wenestumiſele waſtuprotſeſs ja nimelt oli Tartu ülikooli kooſſeis tubliſti baltipäraſtunud, 2353 üliõpilaſeſt oli Baltimaalt pärit 954. See Tartu ülikooli üliõpilaskonna kooſſeiſu baltipäraſtumine oli teoſtunud peamiſelt muidugi eeſtlaſte ja lätlaſte ſuureneva juurdewoolu abil. Tawaliſele Tartu kodanikule ei wõinud ſee baltipäraſtumiſe protſeſs muidugi ſilmi paiſta, kuid arwuſtiku andmed näitawad ſeda ſiiski ſelgeſti. Ikka weel eſines tänawal nii ilmekalt wene üliõpilaſe tužurka, ſeda enam, et ſeda kandſid peale wenelaſte weel mitmed teiſed Wene wöörrahwad. Eeſtlaſtele ja lätlaſtele jäi aga tužurka peale mõningate wäljawõtete wööraks, wööra ja mitte omapäraſe kroonuwaimu ſümboliks.

Waatamata ſellele, et üliõpilaſte kooſſeis baltiſeerus, jäi ülikooli õppeprogramm endiſeks, balti-päraſeid humanitaarõppeaineid ignoreeriti. Ei jõutud nii kaugelegi, et oleks aſutatud Tartu ülikooli juurde Eeſti ja Läti keele profeſſuurid, eriliſeſt Balti ajaloo õppetooliſt ei wõinud tol ajal olla juttugi. Koguni ſäärane õigusteadlaſele üliwajalik õppeaine nagu Balti õiguſe ajalugu jäi hooletuſſe. Kerkiwad küll päewakorda arglikud hääled aſutada eeſti ja läti keele profeſſuure, nii a. 1901 ja 1906 ülikooli õppejõudude eneſte poolt, kuid need waibuwad nii mitmel põhjuſel tolleaegſetes kitſaſtes oludes, et kerkida uueſti päewakorda 1917. a. kui Wene rewolutſiooni lained wapuſtaſid maailmariigi aluſſambaid, kuid ſeekord juba wäljaspoolt ülikooli, Eeſti organiſatſioonide nõudmiſel. Nüüd ei lepitud mitte ainult eeſti keele profeſſuuriga, waid taheti ſaada ajaloo-keelte teaduskonnas eriliſt ſoome-ugri oſakonda. Ajaloo-keelte teaduskond, kes ſelles küſimuſes peab wõtma põhimõtteliſe ſeiſukoha, hiliſtub ſellega ja alles Sakſa okupatſiooni ajal, kui Tartu Wene ülikooli ſaatus Sakſa okupatſiooni wõimude poolt oli juba otſuſtatud, leiab wõimaluſe olewat oma ſeiſukohta awaldada. Järelikult polnud Tartu Wene ülikool, peamiſelt muidugi tänu Wene keſkwalitſuſe politikale, täitnud neid ülesandeid, mis temale kui kohaliſe ülikooli oſas oleks olnud ja nimelt arendada ka kohaliſe eluga ſeoſes olewaid teaduſi ja kaswatada lugupidamiſt iſeeneſe ja oma ümbruskonna waſtu.

Noorſoo wenestamiskatſed ei andnud ſiiski loodetud tulemuſt.

Kuid talupoeglikku rahwa terwe ja reaalne inſtinkt ja nooruslik waimuſtus oli eeſtlaſtes ja lätlaſtes ſäilitanud eneſepäraſe rahwusliku ideoloogia algideede arendamiſe wajaduſe tulewiku ſihtide taotlemiſel. Kaaſa aidanud oli ka ſee, et „Waikſes Emajõe linnas" talutareſt tulnud noorſugu ei ſattunud wõluwa wööra niweleeriwa mõjutuſe küüſi, oli ju ümberringi oma rahwas ja keel, ka oli olemas oma ſeltskond, oma ſeltſid, ſeega ſiis oma koduſed huwid ja ülesanded. Kuigi üldideoloogiliſe ilmawaate areng Tartus mõnewõrd kannatas, ſiis oli ſuureks paremuſeks ſee aſjaolu, et ſiin ei arenenud ühekülgſelt wälja liiga ſuur doktrinäärſus, mis ſageli nii külgehakkaw warajaſtes aaſtates ja noori inimeſi tõſielu nõudeſt eemale wiib. Kõige ſelle tulemuſeks oli ſee, et Tartu ülikooliſt wõrſunud Eeſti haritlaskonnal oli eeſti ühiskonnaga reaalſem ſide kui eeſti noorſool, kes teiſtes Wene ülikoolides õppis. Selle aſjaoluga on ſeletataw ſee, et Tartu ülikooliſt pole kujunenud Eeſti ühiskonnale ja riikluſele kardetawat deſtruktiiwſelt mõjuwat elementi.

Muidugi ei ſaa ju ſeda ſalata, et ka teiſteſt tolleaegſeteſt Wene ülikoolideſt on Eeſti ſaanud rea lugupidamiſe ja tunnuſtamiſe wäärſeid tegelaſi, kes eſinedes mitmeſuguſtel erinewatel politiliſtel ſeiſukohtadel ja tegewusaladel on oſanud ja ſuutnud arendada Eeſti ühiskondlikku ja riiklikku elu. Kuid kodumaale tagaſi tulid peamiſelt tugewa ja tüſedama iſeloomuga iſikud, rakendades end ſiin kodumaa huwide ſeiſukohalt oma otſeſe ametiala kõrwal kodumaa teeniſtuſſe, kuid nõrgematele wõi ükskõikſematele iſikutele ſai wööras ilm ſuuremate dimenſioonide ja ſuuremate iſiklikkude mõnudega rahwuslikus mõttes hukutawaks. Õppides wööras õhkkonnas ja alludes liiga wöörastele ſuure maailmariigi politiliſte ja ühiskondliku woolude ideoloogiale, mis pealegi Wene ajalooliſe arengu ebataſaſuſe ja ebaorgaanilikkuſe tõttu wõrdlemiſi eluwööras, fantaſtiliſesſe romantikaſſe, ſageli liiga ſuurtesſe ja põhjendamatu lootuſtesſe ja wõimiſtesſe uppus. Kõiges ſelles oli wähe witaalſuſt, lihtſa, tõſiſe ja wiſa tõſielu järjekindlat arendamiſe tungi ja ſelleſt aruſaamiſt. Uniſtati utopiſtlikult ja pinnatult ühiskondliku korra muutmiſt [illegible] halliſe tööinimeſele, keda tõepooleſt lähemalt ei tuntud ja kelle järjekindlale arendamiſele pandi wähe rõhku.

Keda eelistas rahwas.

Tänawustel walimistel hulk allakriipſutuſi.

Tartumaa walimismaterjali läbiwaatamiſega ollakſe lõpule jõudmas. Materjalid jaadetakſe Tallinna, kus peakomitee need weel kord läbi waatab.

Tartumaal ühes linnaga on walimas käinud 84.304 kodanikku.

Eelmiſel riigikogu walimistel käis walimas 85.583 walijat. Walimismaterjaliſt ſelgub, et korrarikkumiſi on tulnud ette õige wähe. Ainult kahes walimisjaoskonnas on walimisſeaduſe rikkumiſe pärajt tehtud protokollid ja asjale antud ſeaduslik käik.

Kodanikud on ka juba harjunud walimistega ja ſelle tagajärjel on häälte tühistamiſi wõrdlemiſi wähe. Iſegi Peipſi äärſetes jaoskondades, kus waremalt tühistamiſi rohkesti ette tuli, on nüüd hääli antud korrapärajelt ja tühistamiſi on ette tulnud wõrdlemiſi wähe.

Küll on aga ſelle wastu tänawustel walimistel walimisümbrikkudesſe pandud walgeid ſedeleid, ja igaſuguſeid märkuſi erakondade kohta.

Erakondade järele on hääli antud Tartumaal:

Rahwuslik keſkerakond 20.891 häält, ſelleſt J. Tõnisſoniga eesotſas 12.831 häält, Arnold Keremiga eesotſas 2083 häält, Jul. Lilliga 2274 h., V. Rahamäega 1797 ja A. Anderkopiga 1906 h. Maalt on antud hääli eriti rohkesti J. Tõnisſoni ja A. Keremi nimekirjadele.

Sotſialistidele on antud. Tartumaal 22721 h. Rendele on hääli antud linnas ühes kaitſewäega 9538 ja maal 13.183 häält.

Kogude-koonduſe nimekirjale on antud Tartumaal 28946 häält, Rahwuslikule töökoonduſele 637, põllumeeste ühingule 594, pahempoolſete töölistele ja kehwikutele 3256 ja ſakſa-rootſi walimisblokile 2641 häält.

Wenelastele on antud Sorokiniga eesotſas 2873 ja Sõſhtſikowiga eesotſas 1647 häält.

Wene pahempoolſetele ſotſialistidele Gretſchanowiga eesotſas on antud 98 häält.

Allakriipſutuſi

on walimistel tehtud wõrdlemiſi palju. Kõige rohkem allakriipſutuſi on Tartumaal Jaan Tõnisſonil. Kuigi tema nimekirja eſikandidaadina walimistel kandideeris, on temale allakriipſutuſi antud 1037 walija poolt.

Üksikute nimekirjade järele on allakriipſutuſi — Keſkerakonna nimekirjade järele J. Tõnisſonil 1037, M. Reiikul 541, J. Järwel 831, Helmi Põllul 242, Arnold Keremil 127, Alfred Peterſonil 669, Maks Jänesel 156, A. Anderkopil 68, A. Piibul 92, Hilda Reimannil 252, Jul. Lillil 70, P. Ingermannil 98, W. Hainil 148, H. Rahamäel 99, G. Rutopõllul 144 ja J. Treumannil 136, O. Mändil 105.

Sotſialistide nimekirja järele on allakriipſutuſi A. Reil 1003, L. Johanſonil 662, E. Joonaſel 433 ja Mart Adamſonil 741.

Kogude-koonduſe nimekirja järele on allakriipſutuſi A. Tupitſal 835, K. Soonbergil 447 ja A. Salumil 949.

Wenelaste nimekirja järele on antud allakriipſutuſi Sorokinile 217, Sõſhtſikowile 124.

Sakſa-Rootſi walimisbloki nimekirja järele on allakriipſutuſi C. Schillingul 20, H. Zeddelmannil 29 ja W. Stackelbergil 30.

Teistele kandidaatidele on allakriipſutuſi wõrdlemiſi wähe. Üldſe oli Tartumaal hääleõiguslikke 123038, nendeſt käis walimas 84696, mis teeb wälja 68,83 protſ. Antud ſedeliteſt on walimiskomiteede poolt tühistatud Tartumaal 392 ſedelit.

Tallinnas.

Tallinna walimisringkonna komitee ametliku kokkuwõtte järele anti üldſe hääli 68495, milleſt maksmaks loeti 67943. Makswuſetuid hääli oli 582 ehk 0,8 protſ. Allakriipſutuſi oli kokku 18,299 ehk 26,9 protſenti.

Üksikute nimekirjade järele on ſaanud hääli ſotſialistid (M. Martna nimekiri) 15198, ſotſialistide naiste nimekiri 2105, pahempoolſed töölised 8588, põllumeeste koondus 2105, põllumeeste üh. (Kütt) 518, rahwusliku keſkerak. Anderkopi nimekiri 7058, Keſkerakonna dr. Maſingu nimekiri 4734 ja J. Tõnisſoniga eesotſas 17.188 häält. Rahwuslik töökoondus 2949, Sakſa-Rootſi walimisblokk 5303, wene ſotſialistid 398 ja wene rahwuslik rühm 1799 häält.

Nimeliſi hääli

on antud kõige rohkem — Rahwusliku keſkerakonna J. Tõnisſoni nimekirjale 6603, teiſel kohal on ſotſialistide Martna nimekiri 3074 kriipſutuſega ja kolmandal keſkerakonna Anderkopi nimekiri 2831 kriipſuga. Üksikuteſt kandidaatideſt on kõige rohkem allakriipſutuſi ſaanud J. Tõnisſon 2288 kriipſu. Rohkesti on ka allakriipſutuſi Anderkopi ja eesotſas rahwusliku keſkerakonna nimekirja teiſe kandidaadil, õpetaja Tallmeistril; nimelt 1265. Sotſialistide teiſel kandidaadil Reil on 1158 kriipſu ja keſkerakonna J. Tõnisſoni nimekirja kaheksandal kandidaadil M. Pungal 1078 kriipſutuſt. Keſkerakonna Tõnisſoni nimekirja kolmandal kandidaadil, õpetaja Sternfeldil on kriipſutuſi 974 ja teistel wähem.

Huwitaw on ära märkida, et pea kõigil kandidaatidel on nimekirjas allakriipſutuſi ſ. o. nimeliſi hääli.

Harjumaal

käis walimas 42068. Walimiskomitee kokkuwõtte järgi oli walimisõiguslikke 69002. Ääraantud hääleſt loeti makswaks 41.780. Üksikute nimekirjade järele on ſaanud

hääli Harjumaal:

ſotſialistid 5856, tööliste-kehwikute partei 1754, põllumeeste koondus 21883, põllumeeste ühing 414, keſkerakonna nimekiri, Keremiga eesotſas 4562, Kalbuſega ees 4521, rahwuslik töökoondus 1050, Sakſa-Rootſi blokk kahe nimekirjaga 1165, wene ſotſialistid 177 ja wene rahwuslaſed 398 häält.

Nimeliſi hääli on kõige rohkem põllumeeste kogude ja aſunikkude koonduſe ſeitsmendal kandidaadil A. Kuriſel — 3473 ja neljandal kandidaadil majandusminister O. Suurſöötil — 3409. Rahwuslikuſt keſkerakonnaſt on ſaanud kõige enam kriipſutuſi Keremi nimekirjaſt Leitdorp — 580.

Lõplikud tulemuſed Wiru-, Wiljandi-, Järwa- ja Pärnumaalt.

Rohkesti allakriipſutuſi.

Walimistagajärjed Wirumaalt.

Wiiendal riigikogu walimistel oli Wirumaal hääleõiguslikke kodanikke 95.245, nendeſt käis hääletamas 67.977; makswaks tunnistati 67.376 häält,

Sotſialistide nimekirjaſt ſai kõige rohkem allakriipſutuſi wiies kandidaat M. Speek, Narwaſt — kriipſutuſi 645. Põllumeeste-kogude ja aſunikkude nimekirjas oli kriipſutuste arwult teiſel kohal O. Köſter ja rahwuslikuſt keſkerakonnaſt Adam Bachmann — 480 ning M. Pung 449. O. Strandmanil oli allakriipſutuſi 430.

Järwamaal

on hääli antud ſotſialistidele 5746, põllumeestele ja aſunikkudele 14.569, põllumeeste ühingule 431, rahwuslikule keſkerakonnale 3454, töökoonduſele 566, Sakſa-Rootſi blokile 349.

Rahwuslikuſt keſkerakonnaſt on kõige enam allakriipſutuſi ſaanud Paide linnapea G. Perli — 3320.

Wiljandimaal

oli walimisõiguslikke 51.370. Walimas käis 31.411 ja makswaks loeti 31.284 häält. Sotſialistid ſaid 7303 häält, pahempoolſed 1386, põllumehed ja aſunikud 15.322, põllumeeste ühing 278, rahwuslik keſkerakond 5070, töökoondus 1372, Sakſa-Rootſi blokk 451, wenelaſed-ſotſialistid 26 ja Wene rahwuslaſed 86.

Rahwuslikuſt keſkerakonnaſt on allakriipſutuſi ſaanud kolmas kandidaat J. Lattik 695. Põllumeeste-kogudel on eſikohal kandidaat M. Martinſon 1869 kriipſutuſega ja ſotſialistidel linnapea Maramaa 506 kriipſutuſega.

Pärnumaal

ſai hääli rahwuslik keſkerakond 10.171, põllumehed-aſunikud 17.988, ſotſialistid 10.617, pahempoolſed 321, töökoondus 379.

Allakriipſutuſi on põllumeeste-aſunikkude neljandal kandidaadil Hanſenil 1294 ja Fuchſil 854. Rahwusliku keſkerakonna nimekirjal on allakriipſutuſi metropoliit Aleksandril 956 ja Pärnu linnapeal O. Kaſel 899.

«POSTIMEES»

on kõige wärskem
ja loetawam leht.

Nüüdſest peale jõuab järgmiſe päeva
„POSTIMEES" igal õhtul müügile:

ELVAS . . . . kell 5.56 p. l.
PALUPERAS . . . . kell 6.12 p. l.
PUKAS . . . . kell 6.27 p. l.
VALGAS . . . . kell 7.20 p. l.
TABIVERES . . . . kell 5.52 p. l.
KAAREPERES . . . kell 6.12 p. l.
JÕGEVAL . . . . . . kell 6.28 p. l.

Pikk töökoosolek Tartu linnawolikogus

Eelarwe wõeti wastu muudatusteta. Linnateenijate palkaſid wähendati.

Tartu linnawolikogu korraline koosolek 30. mail, mis oli pühendatud peaasjalikult 1932./33. a. eelarwe wastu wõtmiſeks, kujunes õige pikaks töökoosolekuks — algas kl. 6 ja kestis ilma waheajata kl. ½12 öösel.

Suwiſe aja tõttu puudutwad paljud wolinikud, kwoorumiraamatusſe kirjutawad end ſisſe ainult 86 wolinikku, puudub 19. Juhatab W. Tubin.

Linnapanga bilanſs 30. aprilliſt ſ. a. wõetakſe teatawaks — ſee on taſakaalus kr. 2.392.271.

Waidlusteta kinnitatakſe linna ja riigi päralt olewate kinniswarade wahetamiſe eelleping, mis natukene lahku läheb waremalt wolikogu poolt wastuwõetud wahetuslepinguſt. See on tingitud wabariigi walitſuſe ſellekohaſeſt otſuſeſt. Samuti otſustatakſe Jaama mõis kinnistada linna nimele, kuna muidu wõimalik ei ole oſa tema maa-alaſt wahetada riigi päralt olewate kinniswaradega.

Linnatapamaja takſe alandatakſe weelgi.

Linnawolikogu wõttis 25. jaan. ſ. a. wastu uued tapamaja takſid, alandades neid oſalt 5—12½ protſ. wõrra. Nüüd on linnawalitſus neid takſe weelgi otſustanud alandada mõnes oſas. Uued takſid on koostatud nõnda, et ſisſetulekud nende järele loodetawasti katawad tapamaja tegelikud kulud.

Lwn. Ronimois, lihunikkude ſeltſi eſindaja leiab, et takſide alandamine oleks wõinud weelgi ſuurem olla, näit. waſikate tapmiſe pealt, ſeſt nende hind on wäga odawaks läinud ja tapamaja taks tundub ſelle juures liiga ſuurena. Sama arwamiſt jagab ka lwn. Aawik. Ln. J. Sütt tähendab, et linn ei ſaa tapamajale juure maksta. Küll peab aga ſinna mahutatud kapital end taſuma ja ſellep. ei ſaa takſe rohkem alandada.

Linnapea K. Luik ütleb, et on wõimalik ka niiſugune olukord, kus näit. waſika hind on odawam kui tema tapmine. Kuid ſinna ei ole midagi parata, tarwitaja peab ſelle kinni maksma, kui ta üldſe liha tahab. Wastaſel korral tuleks linna tapamaja ſulgeda.

Päraſt waidluſi kinnitati wolikogu poolt ühel häälel uued takſid linnawalitſuſe ettepaneku kohaſelt.

Laenukasſa tegewuskapitali ſuurendatakſe.

Kuna linna laenukasſa tegewus järjeſt on kaswanud ja tarwidus tema järele on ſuur, paneb linnawalitſus ette tegewuskapitali ſuurendada 3 miljoni ſendi wõrra, millega kapital ſeniſe kr. 156.429 pealt tõuſeks kr. 186.429 peale.

Lwn. Allik arwab, et protſent, mis laenukasſas wõetakſe, on liiga kõrge: 8 protſ. ja peale ſelle weel 10 protſ. asjade hoidmiſe eeſt, ſellega kokku 18 protſenti.

Lwn. Sepp ei taha üldſe laenuſt midagi kuulda — laenukasſa peaks oma ſummadeſt wõima tegewuskapitali ſuurendada.

Linnapea K. Luik, wastates eelkõnelejatele, juhib tähelepanu asjaolule, et asjade hoidmine tõepooleſt läheb kalliks ja odawamalt ſeda ei ſaa teha. Laenukasſa ſaaks oma ſummadega wäga hästi toime, kui tema ülejääke tarwis ei oleks linna üldiste kulude katteks. Ln. pr. Oleſk rõhutab, et laenukaſat on kehwematele inimestele, keelle pankadeſt ei laenata, hädapäraſt tarwis ja wäheſe tegewuskapitali juures ei ſuuda ta oma ülesandeid küllaldaſelt täita.

Linnawalitſuſe ettepanek wõeti wastu.

Edaſi otſustatakſe rida linnamaksuſt wabastamiſe palweid ja lubatakſe wabadusſõja inwaliididel, kes jaluſt wigastatud ja tarwitawad jalgrataſt, wabaneda jalgratta maksuſt.

Lubatakſe mitmed ehituslaenuga ehitatud majad edaſi müüa (Pankſepp, Seping, Napritſon jne.). — Kiidetakſe heaks toetuste nõutamiſe ettepanek linna hoolekandeaſutustele.

Päraſt paaritunniliſt tööd tuleb arutuſele

linna 1932./33. a. eelarwe.

Selgitawa kõnega eſineb linnapea K. Luik. Eelarwe on eelarwekomisjoni poolt läbiwaadatud ja wiimaſe poolt wastuwõetawaks tunnistatud. Eelarwes on ette nähtud: korraliſi kuluſid ja tuluſid kr. 1.930.732, erakorraliſi kr. 330.217, ettewõtete eelarwete koguſumma kr. 1.356.129, bilanſs kr. 3.617.129. Wõrreldes ſeda eelarwet eelmiſega ja 1930./31. a. aruandega, on kulud kui ka tulud wähemad kui eelmistel aastatel.

Linna oſakondade ja aſutiste poolt eſitatud tegewuskawade ja eelarwete eelnõude kokkuwõte näitas kuluſid enam kui oli tuluſid kr. 297.676. See oſa tuli eelarwe taſakaalustamiſeks kokku tõmmata. Nõnda on eelarwes mitmed oluliſed muudatuſed paratamatuks ſaanud.

Et ſee kõik weel ei aita eelarwet taſakaalu wiia, eſitab linnawalitſus wolikogule

linnateenijate palkade wähendamiſe kawa.

Wähendamine ſünniks järgmiſe kawa kohaſelt: palgad kr. 300—500 kuus wähenewad 10 protſ., 260—300 wähenewad 8 protſ., 200 kuni 260 wähen. 6 protſ., 170—200 wähen. 5 protſ., 140—170 wähen. 4 protſ., 120—140 wähen. 3 protſ. 90—120 wähen. 2 protſ. Wähem kui 90 kr. kuus palka ſaajatel wähenduſt ei ole. Wähendamiſe alla kuuluwad ka õpetajad ſelles oſas, mis nad linnalt ſaju ſaawad. Wähendamine hakkab maksma 1. juuniſt ſ. a. ja kestab kuni 1. aprillini 1933. a.

Peale ſelle wähendatakſe 10 protſ. wõrra kõiki teiſi 1932./33. a. eelarwes ettenähtud kuluſid, wälja arwatud lepinguliſed kohustuſed, ſunduslikud toetuſed ja abirahad, riigi- ja kogukonnamakſud, penſionid jne. Wälja on arwatud ka koolide õppetarbed.

Muudatuſed maksumäärades.

Linnawalitſus paneb ette kinniswarade hindamismaksu 1932. a. 2. poole taſumiſe tähtaega 1. auguſti pealt üle wiia 1. ſeptembri peale ja wabastada linna lõbustusmaksuſt Tartu töölisteatri poolt korraldatawad teatrietenduſed.

Teiſed palwed maksude alandamiſe ja muutmiſe asjus jätta tagajärjeta.

Üldiſed waidluſed.

Eſimeſena kõneleb lwn. J. Sepp, ülejõe majaomanik. Tema 4-meheline rühm moodustab praeguſe linnawalitſuſe koalitſiooni wastasrinna. Kõneleja arwab, et kuluſid oleks wõidud weelgi rohkem wähendada, palkaſid rohkem kärpida jne.

A. Pau (ſotſ.) waidleb eelkõnelejaga ja leiab, et majaomanikkude hädaldamine üüride wähenemiſe üle olewat ühekülgne; teiſelt poolt on ka tööpuudus ja wiletſus mitukümmend korda ſuurenenud.

Lwn. Lill: Majaomanikkude ſisſetulekud üürideſt on tõepooleſt langenud. Wastawalt peakſid alanema ka maksud. Liiga kõrge on wiiwitusprotſent.

Lwn. Aawik: Linnas on palju rahwaſt, kes ſiia walguwad maalt ja kes mingit maksu ei maksa.

Linnapea K. Luik wastab, et nii raske ei ole kogu wabariigi ajal olnud eelarwe koostamine, kui tänawu. Ja ei ole loota, et hädad hakkakſid wähenema. Linna eelarwes on ſeadustega pealepandawaid kohustuſi üle 50 protſ. Kui nuriſetakſe palkade päraſt, ſiis olgu tähendatud, et adminiſtratſiooni peale kulutab Tartu linn tänawu 8 protſ., enne ſõda tõuſis ſee üle 20 protſ. Linna ametnikud on tööga koormatud, nad ei tule toime normaal-tööajaga, waid on kohustatud kõik töö ära tegema, kulugu ſelleks nii palju aega kui tahes. Üldine maksukoormatus iga kodaniku kohta Tartus on 29 kr., Tallinnas 45 kr., teistes linnades umbes ſamapalju kui Tartus.

Wõtkem arwesſe, et tulud kapitalideſt üldiſelt on langenud — ka panga hoiuprotſent on langenud 4—5 peale, enne oli 8—9.

Iſikumaksu ei ole lubatud linnades wõtta, linnawalitſus ei ſaa ſinna midagi parata.

Lõpuks tehakſe linnateenijate palkade ſuhtes lwn. Tallo poolt ettepanek, palkaſid wähendada 20 protſ. Lwn. Lill teeb ettepaneku, eelarwesſe ülesſe wõtta tuletõrje üldjuhataja palgaks kr. 80 kuus. Kolmas on linnawalitſuſe ettepanek.

Kinniſel hääletamiſel ſaab Tallo ettepanek poolt 10, wastu 26, Lilli ettepanek poolt 9, wastu 29, linnawalitſuſe ettepanek poolt 27, wastu 9. Sellega wastu wõetud linnawalitſuſe ettepanek.

Järgneb eelarwe lugemine

peatükkide wiiſi.

Tehakſe mõned parandusettepanekud, kuid ükski neiſt ei ſaa enamuſt.

Lõpulik hääletus.

Eelarwe lugemiſega jõuti lõpule õhtu kl. ½12. Juhataja pani eelarwe hääletuſele terwel kujul. Wastu hääletas ainult J. Sepa rühm. Sellega on eelarwe wastu wõetud ja juhataja lõpetas koosoleku.

Ringi ümber kodumaa.

Tamme koolimaja ehitamiſega tehakſe alguſt.

Juba ammu on tahtnud Rannu wald Tammele mahapõlenud koolimaja aſemele uut ehitada, mis ſenini mõneſuguste takistuste tõttu pole korda läinud Esmakordſel wähempakkumiſel jäi pakkumine 3200 kr. ſeisma, mida wolikogu weelgi kalliks pidas ſelle ehituſehulga ja tingimuste juures, ſeſt maja pidi ehitatama katuſe alla. Nüüd oli teistkordne wähempakkumine, mis ka tulemuſi andis, ſeſt töö anti wälja 2900 kr. eeſt. Koolimaja peab walmis olema 1. ſept.

Koolimaja ei ehitata niipea.

Seniste kawade järele pidid Põltſamaa uue algkooli hoone ehitamistööd algama käesolewal kewadel, milleks talwel weeti kohale raud- ja paekiwe kokku 900 kantmeetrit ja üle 800 palgi, mis juba ümbertöötatud ja kuiwatwad koolimaja krundil. Krediiti loodeti ſaada haridus-ſotſiaalministeeriumilt 2,5—3,5 miljonit ſenti. Kuna krediiti kewadel kätte ei ſaadud ja linnawalitſus ehituskuludeks waid 6000 krooni määras, ſiis tuli tööde algus järgnewa kewade peale lükata.

Wõru Ühispanga 7-tunnine koosolek.

Wõru ühispanga aastapeakoosolek, mida peeti 7 tundi. Koosolekul kõneldi muu ſeas ka l. a. ilmſiks tulnud ametniku E. Leinbocki kelmusteſt, mistõttu pank umbes 12.000 kr. kahju ſai. Peeti tarwilikuks edaspidi hoiduda ſäärasteſt ebameeldiwusteſt. Aruanded on wälisrewidentide poolt läbi waadatud ja need korras leitud olewat. Peakoosolek kinnitas ühel häälel aruande ja eelarwe. Järgneſid walimiſed jne., mille järele 7 tundi kestnud koosolek õhtul lõppes.

Pala põllumehed ſeletawad.

„Kajas" nr. 126, 28. maiſt ſ. a. on ilmunud kirjutis, millele alla kirjutanud Pala „põllumehed". Selle kirjutiſe kohta on ſaabunud toimetuſele ſelgitus. Meie ei hakka ſiin üksikasjalikult ſeiſukorda puudutama. Selgub, et allakirjutanud oſaliſelt kohapeal „tuntud" põllumeestekogude mehed. Ei nimeta ſiin küll mitte Artur Tiiti, kes alles alaealine ja kahte meeſt, kes äsja lapſekingadeſt wälja astunud. Tuletagu need põllumeeste huwideſt rääkijad meelde, mis juhtus Pala piimaühingus; kui unustatud, ſiis waadatagu piimaühingu protokolliſt järele. Samuti Pala walla koolimaja lugu, millega wald praegugi hädas. Agitaatoriks on nimetatud kogude palgaliſt Preiſi, kes ſeda ka oli. Läheks pikale, kui üksikult kõike puudutada. Soowitame allakirjutajaile tulewikus ettepandawad read korralikumalt läbi lugeda, ſiis ei tehta end naeruwääriliſeks. Kirjutis oleks ſobiw olnud „Pala Teatajale" — iſegi mitte „Kajale".

Räpina ootab maamõõtjat.

Räpina maad on lõpulikult korraldamata, eriti wäikemaapidajail, kes on elujõuetud ja loodawad lubaduste järele juurelõikeid, kuid meelehärmaks mõnigi riigimaade tagawara tükk on hoopis teiſiti wälja antud ja juſt nendele, kes ſeda tõepooleſt ei wajagi. Et tänawu ſiin ümbruskonnas kawa kohaſelt maakorraldustööd ette wõetud on, ſiis oodatakſe pikiſilmi maamõõtja ilmumiſt.

Petſerimaalaſt weel tööd otſimas.

Waremalt olid kõik wäljaſt tööl käiwad petſerimaalaſed põllutöö hooaja alguks tööle palgatud ja harwa wõis neid näha weel taluſid mööda tööd otſimas pikema aja peale, kuid tänawu on talupidajad olnud tööjõu palkamiſega wäga tagaſihoidlikud, paljudes kohtades on karjalapſe koht üldſe koondatud loomade kõietamiſele üle minnes. Ja nii käib weel praegu küllaldaſel määral tööotſijaid, kes on nõus iſegi odawama palga eeſt teenima kui ſeni nõutud.

Rakele elektriga koorejaam.

Seni töötas Rannu ühispiimatalituſel koorejaam Rakel käſitſi. Et maſinad juba töötamiſeks kõlbmatuks oſutuſid, ſiis otſustati peakoosolekul Rakele ſisſeſeada uute maſinatega koorejaam, mis käib elektrijõul. Elekter tuuakſe Wiljandi pealiinilt kuni koorejaamani.

Kättemaksuks ſüütaſid metſa.

Kabala metskonna metſaülem teatas politſeile, et 15. mail Saeweski wahtkonnas aſetleidnud metſapõlemiſes, kus häwines riigimetſa 7,2 ha, mille hulgas ka 2,9 ha noori kultuuri, oletab tema ſüütamiſt ja ſüüdistab Kabala wallas aſuwa A. talu perepoega, kelle nime ta ei tea, kes olewat tahtnud ſel kombel kätte maksta metſawahile nende hagija ſurmamiſe päraſt.

Paide ſai ſuwemuuſika.

Paide on nähtawasti ſedakorda ſuwemuuſika kriiſiſt üle ſaanud, mida tuleb tõſiſelt rõõmustada, ſeſt wiimaſel aastal elas ta ſuwemuuſika ſuhtes päris „kuiwalt". Nüüd on aga hakatud Paide kaunil ajalooliſel wallimäel järjekindlalt üks kord nädalas muuſika-õhtuid korraldama, kus eſineb oma uue ja noore juhi N. Sihwarti juhtimiſel wahepeal ſuuri eduſamme teinud kohalik tuletõrje orkester. Ja paidelaſed on neile õhtutele wastanud ikka ſooja poolehoiuga.

Järwamaa ſai teede korrashoiuks toetuſt.

Järwamaa on ſaanud käesolewaks aastaks riiklikku toetuſt teede korrashoiuks, ſildade ja uute teede ehitamiſeks 123.058 krooni, misſugune ſumma 200.000 krooni wõrra wäiksem möödunud aastal ſaadud toetusſummaſt. Sellepäraſt ka Järwa teedel käesolewal aastal ſuuremaid ja põhjalikumaid ümberehitustöid ette ei wõeta peale Järwa-Jaani ja Roosna-Alliku waheliſe madaliku tõstmiſe ja Laupa puuſilla ehitamiſe, mis nõuawad koguſummas 4500 krooni. Maawalitſuſel on praeguſt teede korrashoidmiſeks kaſutada 8 teehööwlit, 3 hööwelrulli, 3 teerulli ja 4 kiwipurustajat.

Arstiabi kätteſaadawaks.

Järwa maawalitſuſe poolt lõpetati möödunud talwel palgamaksmine Nõmmküla ja Kaalepi jaoskonna weterinäärwelskeritele, ſeſt juba warem aſutati Jänedale loomaarsti koht ja arſt määrati ka ametisſe ning maawalitſus leidis nimetatud weterinäärwelskerid üleearuſed olewat. See oli aga ſuureks kaotuſeks ümbruskonna karjapidajaile, kuna uus loomaarſt elas kaugel ja eſimeſe abi ſaamine oli raskendatud. Selleſt ſeiſukohaſt wäljaminnes otſiſid ümbruskonna organiſatſioonid teid, kuidas omal jõul welskereid ülewal pidada. Nii määras Nõmmküla wallawalitſus welskerile 180 kr. toetuſt ja ka teiſed organiſatſioonid lubaſid ſeda teha. Nagu nüüd kuulda, wõtwat ka Järwa maawalitſus ſelle küſimuſe maawolikogu nõudel uuesti kaalumiſele.

Maal ehitatakſe wähe.

Maal ehitatakſe käesolewal ajal wõrdlemiſi wähe ja ſelle tõttu on ehitustööliſed ſuuremalt jaolt ſunnitud teistel aladel töötama. Nii on ſuurem oſa endiſeid ehitustööliſi Järwamaal ſiirdunud põllutöödele. Ka Järwamaa linnades ja alewikkudes on ehitamine ſoigus. Mõnede Järwamaa raudteejaamade juurde tekkiſid waremal ajal n. n. „üleöö" perekad alewikud, kus iſeg juba omawalitſuſeſt unistati. Kuna ka nende kaswamine on takistatud, ſiis tulewad iluſad unistuſed ſeal arwatawasti mõneks ajaks nurka heita.

Aegwiidu ſuwitajatelt wõetakſe maksu.

Järwa maawolikogu otſuſel wõetakſe Aegwiidu ſuwituskohas ſuwitajatelt maksu 2 krooni, kes üle kahe kuu kohal wiibiwad ja 1 kroon neilt, kes kuni üks kuu kohal wiibiwad.

Laadapetturid Järwamaal.

Koeru laadal müütas oma hobuſt Mäo walla mees A. Intelmann. Peagi leidis ta hobuſele oſtja, kes nimetas end Kukeks. See oli nõus andma hobuſe eeſt 170 kr., kuid ſel tingimuſel, et Intelmann enne oma hobuſe wahetaks Kuke ſõbra hobuſega. Ja ſiis ſelle hobuſe ostab omale Kukk. Intelmannile meeldis hea oſtja ning ta jäi nõusſe. Wahetas hobuſe ära Kuke ſõbraga. Kuna aga wiimaſel „polnud aega" hobuſepasſiſid tulla registreerima, käis tema eeſt registreerimas „ſõber" Kukk. Kui ſiis Intelmann tuli Kukega hobuſeid registreerimaſt, oli wiimaſe ſõber kadunud. Sõitſid ſiis wahetatud hobuſega ſeda otſima. Wähe maad edaſi ſurus Kukk Intelmannile pihku ſelle wahetatud hobuſe pasſi ning hüppas wankrilt, kadudes minema. Nii jäi Intelmann oma nimele registreeritud hobuſega, mille wahetas Kuke ſõbralt ja kelle wäärtus waewalt 40 krooni.

Türi keſkkooli juhataja lahkub.

Türi aia-majand. gümnaaſiumi juhataja mag. bot. K. Mölder on haridus-ſotſiaalministeeriumile palwe eſitanud wabastamiſeks koolijuhataja ja õpetaja ametiteſt 1. juuliſt arwates.

Omapärane juubel Alutaguſel.

5. juunil on Alutaguſel iſeäralik juubel. Nimelt pühitſeb Wirumaal Alutaguſel, Jõhwi wallas aſuw Tarakuſe küla oma 25-a. juubelit. Kewadel ſai 25 aastat ſelleſt kui kümmekond Tartumaa Awinurme walla meeſt oſtſid ära tolleagſe Tarakuſe mõiſa ja aſuſid ſinna elama. Eſimeſel aastal töötati üheskoos, kuna järgmiſeks aastaks planeerimistööd niikaugele jõudſid, et igaüks oma maatükile wõis aſuda. Nüüd, 25. a. hiljem juba üksi aja kestuſe mõttes, on põhjuſt küllalt juubeldamiſeks. Kuid ka majandusliſel alal on edaſi jõutud. Seal on olemas kõik tarwilikud maſinad. Organiſatſiooneſt — turba-, ſugupulli- ja weeühing. Eriti tähelepanu wäärib wiimane, ſeſt kaewetud on üle 6 km ſuurt peakraawi. Weel oleks nimetada tuletõrje ühingut ja maanaiste ſeltſi, mõlemad alles noored koondiſed.

Huwitaw on märkida, et peaaegu ſäilinud on küla omapära, teiſtſuguste inimeste hulgas elades. Wanematel inimestel iſegi keelemurre. Ühingute rohkuſe tõttu, wõiks küla iſegi ühistegeliſeks külaks nimetada ja ſeda täie õiguſega, ſeſt ühistegewus Tarakuſe inimestes on wanem kui küla iſe. Juba paar aastat enne Tarakuſe mõiſa ostu elaſid pooled praegusteſt Tarakuſe talupidajaiſt ühiſelt, ſeekord Awinurme mõiſas, kuſt lahkutigi õieti ſellepäraſt, et Awinurme mõis jaotati ja oldi ſunnitud eluaſet leidma mujalt.

Juubeli puhul korraldatawal aktuſel jutlustab Jõhwi õp. J. Warik, — kõnelewad Jõhwi jaoskonna maat. konſulent E. Timuſk ja üliõpilane prl. A. Hallik. A. W.

Narwa ümbruskond ähwardab jääda agronoomita.

Lähemal ajal ähwardab Narwa ümbruskond jääda ilma agronoomita, kuna ſiinſed tööolud ja palgatingimuſed ei ole kuigi ſoodſad. Agronoomide koondamiſe tõttu tuleb nüüd end. Alutaguſe agronoomile 7 ſuurt Narwa ümbruskonna walda, mille hulgas ka 4 Narwa-taguſt wene walda. Seega on ühe agronoomi jaoskond läbilõikes peaaegu 100 km pikk. Kuna agronoom reiſikulud peab taſuma, ſiis ei ſaa ta kuidagi nii ſuures jaoskonnas tegelike põllupidajatega kontaktis olla. Selle tagajärjel kannatawad talupidajad põllumajanduſe nõuande puuduſe all.

Narwa koolid jääwad wene keeleta.

Narwa haridusnõukogu koosolekul koolivalitſuſe juhataja A. Bachmanni poolt ettekantud aruandeſt ſelgub, et pole eelolewal õppeaastal loota Narwa koolielus ſuuri muudatuſi. Samas tuli walimiſele ka uuſi haridusnõukogu liikmeid, kelleks ſaid J. Luſt ja J. Metſatalu. Läbirääkimiste ajal wõeti ſõna wene keele õpetamiſe kohta Narwa koolides, ſeſt ilma ſelleta polewat wõimalik ülikoolis õppida. Ühiſelt jõuti aga otſuſele, et meie peame püüdma ſelle poole, et ülikoolis ſaaks ülekaalu eesti keel. Selle tagajärjel ei ole ka mõtet, et praegu tehas alguſt alamates koolides wene keele õpetamiſega.

Kreenholmi wabrik wallandas 40 kangrut.

Teiſipäewal wallandas Narwa Kreenholmi wabriku walitſus 40 kangrut, kes wõetud aja peale tööle. Wallandamiſe on põhjustanud töötellimiste wähenemine. Peale ſelle tuleb weelgi lähemal ajal tööliſi wallandamiſele. Arwatawasti aga läheb wabriku walitſuſel korda mõne aja järele uuſi tellimiſi hankida.

Jõudis müügile
«Modenſchau»
nr. 234.
E. K. Ü. „Postimehe" raamatukaupl.
Tartus, Suurturg nr. 16.

Pudemeid kewadiſeſt Elwaſt.

Sedapuhku Elwa elab tawaliſe ſuwihooaja-eelſe ootuſe ja lootuſe tähe all. Nüüd weel elwalaſed iſe rabelewad eneſte murede ning hädade nõiaringis, kuid peatſelt tõuſeb troonile ſuwiſaks, kes ſaab tooniandwaks ſuwiſele Elwale ja wajutab oma pitſeri Elwa elule, tõrjudes elwalaſe hoopis tagaplaanile. Siiski pole ju muredeſt palju kellelgi puudus, kuid elwalaſte murekoormale liſandub kewadel weel uus portſjon raskuſi ja ſelle põhjuſtajaks on oodataw ſuwiſaks.

Elwalaſe kewadiſe meeleolu baromeetriks on paberilipakate meri akendel. On neid weidraid paberiäärekeſi rohkem — on ka meeleolu elwalaſel ſandim ja tema kipub uppuma peſſimismi, on aga neid wähem — on elwalane hoopis luſtakam. Tänawu, jumal tänatud, tujurikkuwaid paberiweerekeſi pole enam hirmuäratawalt palju, kuigi nende puuduſe üle juſt nuriſeda ei wõi. Ja olgu nüüd kuidas on, kuid tänawu elwalane üsna lootusrikkalt waatab eelolewale ſuwele. Kas wõi hommepäewa loowutataks oma troon ſuwiſakſale, ſeſt tuju on üpris hea, mis nüüdſel ajal juſt kaunis harwadane nähe.

Elwa on praegu kaunimas ehtes. Alew upub täieſti roheliſſe ja õitemerde. Liſaks kõigile on puhkenud ka ſirelid, ja ſireleid on Elwas nii palju.

Silmale nauditawat pilti pakub Werewi järw ühes ümbruſega. Õieti kaks korda aaſtas Elwa on eriti kaunis — praegu, ſirelite õitſemiſe ajal ja ſügiſel peale ſuwitajate lahkumiſt puude kolletamiſel.

•

Supelrannal ſedapuhku walitſeb elaw tegewus ja askeldus. Seejuures töömehi ja korraldajaid on enam kui plaaſhirahwaſt. Wiimaſt ſorti rahwaſt wõis tänawu õieti warakult näha. Eriti agarad „weewallutamiſes" olid tänawu õrnema ſoo esindajad. Nii wõis wareſt eewatütart näha ſuplemas juba ſellal, kui oſa järwe oli weel jääkammitſas. Nüüd aga weſi järwes on ſuplemiſeks päris paras, ſeetõttu ſupelrahwaſt pole ka puudu.

Järwe rand kindlasti tänawu üllatab Elwa külaſtajaid. Iſeäranis rõõmuſtada wõiwad aga armaſtajapaarid, ſeſt järweäärne end. Lella park on nende jaoks nagu otſe loodud. Üldſe alewiiſad on õige targaſti talitanud, et randa on laiendanud nii naiſte- kui ka meeſtepoolſes oſas. Õrnemal pool on nüüd kaſutada uus kunſtlik plaaſh, nii et ruumipuuduſe üle ei wõiks enam nuriſeda ka korpolent daamid, kellel ſenini tegemiſt on olnud eneſe mahutamiſega kitſapiiriliſſe rannaribaſſe. Mehed peawad küll leppima endiſe rannaoſaga, kuid ſeewaſtu kuulub nende meelewalla alla äſjaoſtetud rand. Wiimaſe oſtuoperatſiooni üle pole küll alewiiſad kokku leppinud, ning kulutawad mõnigi aeg weel kohtuukſi, kuid loodetawati ei tumeſta ſee omawaheline „ſõda" ſuwitajate naudingut „ſõja tallermaal".

Kuna Elwa ſigineb ſuweks ka „laiemat lendu" armaſtawat publikut, ſiis on jõudumööda nendegi eeſt hoolitſetud. Nimelt pannakſe tänawu esmakordſelt käima järweäärſes aſuwas end. Lella ſuwilas ſuwekaſiino, wõi kuidas teda nimetada.

Ent mitte ainuükſi ranna eeſt ei hoolitſeta, waid ka wetewallas pannakſe korraldaw käſi makſma. Kawatſetaw ujumisbaſſein on ſelgeks tõenduſeks, et alewiiſad teewad kõik ſelleks, et ſupelrahwas oleks rahuldatud. — Alewi wäliſe ilu tõſtmiſeks on ſamuti tänawu rohkeſti tööd tehtud.

•

Nad, muidugi ſuwitajad, pole enam Elwas walgeteks wareſteks. Tarwis ainult wähe ringi waadata ja ſedamaid puutub ſilma ſiin ning ſeal waraſeid ſuwiſakſe, mõned juba kuu ja enamgi Elwas weetnud. Politſei andmed räägiwad pooleſtſajaſt ſuwitajaſt. Esimeſte pääſukeſte hulgas on ka miniſtri perekond.

Tuska tekitawad jahedawõitu ilmad, mis mõjuwad pidurdawalt ſuwitajate woolule. Muidu ju mingeid takiſtuſi hooaja awamiſeks pole. Jäätiſemüüjad on juba nädalpäewad wäljas, päewapiltnikud ſamuti, ainult päikeſt on napilt. Ent küllap taewataat wihmapilwed ikka eemale peletab. Ja koos päikeſega hakkab ka ſuwitajaid Elwa woorima. See on kindel.

•

Ennuſtamine, tõtt öelda, pole kuigi meeldiw toiming. Kuid proowigem ſiiski pilku heita eelſeiswale ſuwele. Igal juhul on tänawu loota Elwal enam ſuwitajaid kui millalgi warem. Senine elaw korterinõudmine laſeb oletada, et ſuwiſakſad ei hülga Elwat ega ole teda weel kolikambriſſe heitnud, kuigi mõned ſuurejooneliſe ſuwielu järele januneјad Elwa ſuwituskohaſt kirjutawad jutumärkides.

Ja need korraldustööd alewi iluſtamiſeks ning ſuwitajate elu mugawuſtamiſeks, mis alew on läbi wiinud piiratud wõimaluſte juures, pole kaugeltki mitte wäikeſed ega alahinnatawad.

Tänawu on loota rohkeſti ſuwitajaid pealinnaſt, kuſt aaſta-aaſtalt üha rohkem ſuwiſakſu Elwat külaſtab. Ent ſuwielu „põhielemendiks" jääb ikkagi tartlane.

•

Wiimaſe aaſtakümne jooksul Elwa kui ſuwituskoha korraldamiſel ning arendamiſel on rohkem tehtud, kui ſeda loota oleks wõidud. Küllalt ſelgeks tõenduſeks, et Elwat ka wäljaspool kodumaa piire hinnatakſe ning tuntakſe, on rohkearwuline wälisſuwitajate pere, kus peale lähemate naabrite on ſuwitajaid olnud ka teiſpoolt „lompi" — Ameerikaſt. Pole kahtluſt, et Elwa pooleſaja aaſta juubeli puhul, mida pühitſetakſe kaheksa aaſta päraſt, ſeniſt arenemistempot arweſſe wõttes, näguſa ja tuntud ſuwituslinnana wõiſtleb wäärikalt teiſte ſuwituskohtadega. —K.

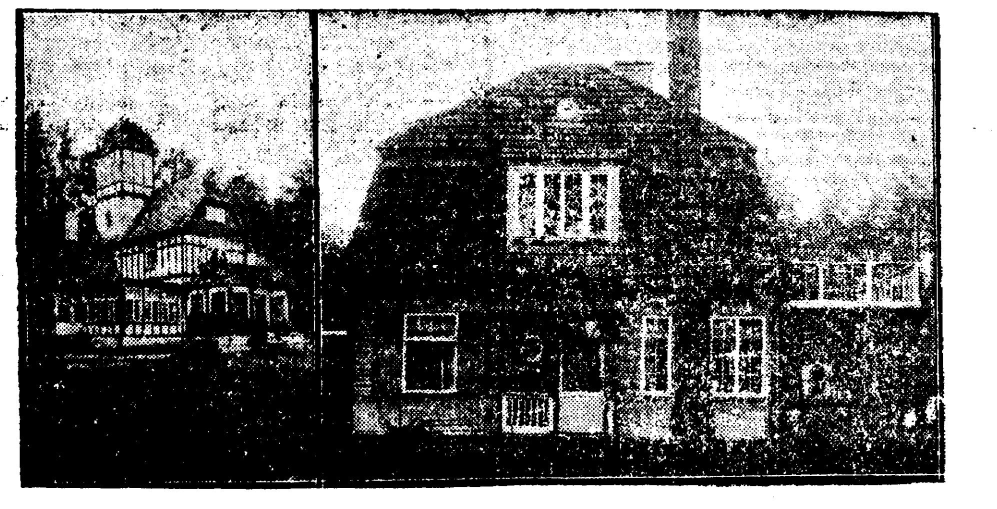

Elwa moodſad ſuwemajad-panſioonid.

Elwa elu päewakroonika järele.

Töömeeleoluline alewiwolikogu kooſolek Elwas.

Elwa alewiwolikogu wiimane kooſolek, waſtandina paljudele eelmiſtele, kus harilikult ſuured ſõnaſõjad on käinud, möödus täielikus töömeeleolus. Esimene pool kooſolekuſt oli pühendatud ſundmääruſtele. Wõeti waſtu ſundmäärus toiduainetega kauplemiſe kohta, ſamuti leidis heakskiitmiſt puhtuſe ja korra ſundmääruſe muutmine, peale ſelle wõeti weel waſtu ſundmäärus koerte pidamiſe ja autode-, mootor- ja harilike jalgrataſte liikumiſe kohta. „Moonuſe" talule kahe miljoniliſe obligatſiooni tegemine lükati teiſele korrale edaſi, ſeſt peeti ſoowitawaks, et krundi oſtjad juba igaüks iſe teeks oma maale obligatſiooni. „Moonuſe" talu makſuſtajate rendiks määrati 8 prots. oſtuhinnaſt, mis kõigub 5 ja 6 ſenti ruutmeeter. Seeja weemaa rendiks on 15 krooni ümber. Lõpuks kinnitati mõned hobuſepoſtijaama maadeſt krundiſaajad.

Suwitajate arw ſuureneb Elwas järjekindlalt.

Suwitajate arw Elwas näitab aaſta-aaſtalt ſuurenemiſt. Seejuures on huwitaw tähendada, et õrnemat ſugu on igal ſuwel enam kui kaks korda rohkem olnud kui meesſuwitajaid. Nii 1925. a. Elwas oli ſuwitajaid 975, wiis aaſtat hiljem aga 1250. Mullu ſuwitajate arw ligines 1300-le.

Et Elwat ka wäliſmail tuntakſe, ſee ſelgub küllaltki ſuureſt wälismaalaſte-ſuwitajate arwuſt (1930. a. oli neid 10 prots. ſuwitajaiſt). Riikkondſuſe järele 1930. a. Elwas ſuwitas 30 Läti, 20 Sakſa, 7 Poola, 5 Soome, 2 Ühendriikide, 36 riikkondſuſeta jne kodanikku. Möödunud aaſtal oli wälismaalaſi wähem.

Õpilaſed kukkuſid Elwa järwe.

Ühe Tartu keſkkooli wiimaſe klaſſi õpilaſed pikemalt ekskurſioonilt tagaſiſõites peatuſid Elwas Werewi järwe ääres. Üleswõtte tegemiſeks õpilaſed, nii poiſid kui ka tüdrukud, läkſid järwele ehitatud hüppepukile. Wiimane oli aga õieti wiletſas ſeiſukorras, ſeſt kewadiſel jääſulamiſel oli oſa pukki üles tõſtetud. Seetõttu pukk ei kandnud raſket koormat ja murdus keſkelt pooleks. Hulk õpilaſi kukkus wette, kus nii mõnelgi ähwardas aſi halwaſti lõppeda, ſeſt nimetatud kohal oli järw ſügaw. Õnneks ſaadi ajalt hädaſolijaile appi, nii et kõik pääſeſid õnnelikult. Wäga kergeſti oleks aga kogu lugu halwaſti wõinud lõppeda. Alewiwalitſus peaks pukid rutem kui muidu korda ſeadma.

Tahtis meeſt alewiwalitſuſele „kinkida".

Neil päewil leidis Elwa alewiwalitſuſes aſet eriskummaline ſündmus. Nimelt ſõidutas keegi naine oma haige mehe woorimehega alewiwalitſuſe juurde ja toimetas mehe alewiwalitſuſe ruumeſſe, kus aſetas tema toolidele kaaſatoodud patjade keſkele. Naine, kes pidas end ülewal õige wäljakutſuwalt, tähendas, et toonud mehe alewiiſade kätte ja tehku need temaga mis tahawad. Alewiiſad olid ſelliſe „kingi" üle enam kui üllatatud, ſeſt mees ſai alewi kulul prii arſtimiſe. Pealegi abielupaar polegi õieti nii waene, et neid peaks toetatama alewi poolt.

Naine jättiski mehe alewiiſade hooleks ja läks minema. Politſei aga toimetas naiſe uueſti alewiwalitſuſſe, kus ſee üha kriiskawamalt end ülal pidas. Selgus, et naine oli tahtnud meheſt lahti ſaada, ſeſt ſuweks pidi ta kuhugi kaugemale minema ega raatſinud ſelleks ajaks mehele põetajat wõtta. Alewiwalitſuſe korralduſel wiidi mees tagaſi koju, kus talle waadati uus järelwaataja. Naine aga paigutati alewiwalitſuſſe areſtikambriſſe. Rahukohtunik määras talle omakord rahurikkumiſe päraſt waſtawa kariſtuſe.

Elwa ſupelrand.

Tartu teated.

Algkoolides lõppes õppetöö.

Teiſipäewal 31. mail kell 12 lõppes õppetöö kõikides linna algkoolides. Õppetöö lõppakkordiks olid piduliſud aktuſed, kus tehti ülewaateid ja hinnanguid möödunud õppeaaſtaſt. Tartu koolides arenes õppetöö möödunud aaſtal kõigiti normaalſelt, polnud õpilaſte maſſiliſi haigeſtumiſi ega muid takiſtawaid tegureid.

Rõõmſas meeleolus lahkuſid õpilaſed koolist, et ſuwel puhata tehtud tööſt.

Algkooli kutſeta õpetajad wallandatakſe.

Hariduſminiſteeriumi poolt on tehtud koolivalitſuſtele korraldus kõik algkooli kutſeta õpetajad, ſamuti ka need kutſega õpetajad, kes üle 60 a. wanad ja penſioni wälja teeninud, lahti regiſtreerida.

Tartus tuleb ſelle korralduſe kohaſelt lahtiregiſtreerimiſele umbes 12 õppejõudu.

Prefektuuril ja kriminaal-politſeil tuleb ümberkolida.

Tartu-Walga prefektuuri ja kriminaal-politſei kaſutada olewaid hooneid, mis kuuluwad linnale, tahab linnawalitſus wõtta oma aſutuſtele kaſutamiſeks. Praegu on linnawalitſuſe ja kohtu-ſiſeminiſteeriumi wahel käimas läbirääkimiſed prefektuurile ja kriminaal-politſeile uue ulualuſe leidmiſe kohta.

Kinniswarad okſjonihaamri all.

Esmaspäewal oli rahukogus järjekordne kinniswarade okſjon. Seekord pidi 4. jsk. kohtupriſtawi juures müügile tulema 3 kinniswara, kaks neiſt Walgas ja üks Otepääl. Müügile tuli aga ainult wiimane — Otepää alewis aſuw Leop. Grünbergi krunt, mis Pühajärwe mõiſaſt eraldatud. Nimetatud kinniswara oſtis 6535 kr. eeſt Otepää ühispank, kellele oli nimetatud kinniswara ka panditud. Teiſteſt kinniswaradeſt üks jäi müümata oſtjate puuduſel, teiſe müük oli aga edaſi lükatud.

Järgmine kinniswarade müük on tulewal esmaspäewal, mil 2. jaosk. kohtupriſtawil tuleb haamri alla 6 kinniswara. Muuſeas ka endiſe Laakmanni trükikoja omaniku majad ja krundid Lodja ja Riia tänawa nurgal.

Õpilaſtel ſõjaline õppus.

Esmaspäewal algaſid Tartus kooliõpilaſte ſõjaliſed õppuſed, ſelleks komandeeriti Tallinnaſt Sõjakooliſt rida aſpirante, kes jaoülemate ja rühmawanematena koolinoori ſõjaliſtel õppuſtel juhiwad. Muuhulgas on kaitſewäe üksuſteſt ſaadetud ſuuremate ſõjaliſte üleſannete ja harjutuſte läbiwiimiſeks tegelikke ohwitſere. Seepäraſt wõib hommikuti ſageli näha õpilaſi marſſimas korrapäraſte ſalkadena juhtidega eesotſas harjutusplatſidele, milliſteks kaſutatakſe kaitſewäe oſade õppeplatſe. Õppuſed keſtawad kaheksa päewa ja lõpetatakſe ühiſe paraadiga.

Suwitamiswõimaluſi 175 noorele.

Hiljuti pidas Tartu-Laſtekaitſe ühing oma peakooſolekut. Dr. H. Madiſſon kandis ette ühingu aruande ja tegewuskawa.

Möödunud aaſtal on ühing korraldanud Kukulinnas ſuwikolonii 120 lapſe jaoks. Kolonii töötas 2 kuud ja lapſed ſeal koſuſid häſti.

Ka käeſolewaks ſuweks on kolonii korda ſeatud, elamu ruume remonteeritud ja tehtud muidki uuenduſi. Käeſolewal aaſtal wõib kolonii mahutada kuni 175 laſt. Poiſslapſi wõetakſe koloniiſſe waſtu kuni 11 aaſtani, tütarlapſi aga wanuſele waatamata.

Ühingu teiſeks ſuuremaks üleſandeks oli laſte toitluſtamine linnas, ſeſt „Laſteabi" andis toitluspunkti korraldamiſe Laſtekaitſe ühingu hooleks.

Ühingu eelarwe on taſakaalus 13.244 krooni peal. Ühing on oſa wõtnud üleriikliſe laſtehoolekande keskkorralduſe ümberkorraldamiſeſt ja Tartus hoolekande alal tegutſewate ſeltskondliſte organiſatſioonide keskkorralduſe loomiſeſt.

Juhatuſeſt wanuſe läbi wälja langenud liikmed Karheiding ja Suſi waliti tagaſi. Rewiſjonikomiſjoni ſaid: R. Rägo, P. Kann ja A. Mägi. Peale ſelle waliti weel mõningaid toimkondi.

Kontroll toiduainetega kaubitſejate üle Elwas.

Elwa alewiwolikogu omal wiimaſel iſtungil wõttis waſtu ſundmääruſe toiduainetega kaubitſemiſe kohta alewis. Esmalt, mis puutub alewielanike lehmadeſſe, ſiis alluwad need arſti järelwalwele. Piima- ja piimaſaaduſte müügi ſuhtes on oluliſed uuenduſed järgmiſed — piimaraswa protſent peab olema wähemalt 3 (enne 2,8), piimamüügi ruumid peawad hoopis rohkem terwishoiu nõuetele waſtama kui ſeni, turul piimamüüjad peawad piimanõud waruſtama ſiltidega, kas koorimata wõi milline piim jne. Ka lihapoodide ja worſtitehaſte kohta on terwe rida muudatuſi ette nähtud.

Elwa koertel kibedad päewad.

Elwas wõeti alewiwolikogu kooſolekul waſtu ſundmäärus koerte kohta, mis teeb majawaldajate elu õige kibedaks. Nimelt peab ajawahemikus 1. maiſt kuni 15. ſeptembrini kõik koerad kinni hoidma ja ei tohi mitte lahtiſelt ega ſuukorwideta ümber hulkuda laſta. Ka koerte ujutamine Werewi järwes on keelatud.

Elwa ujula awas ukſed.

Pühapäewal awati Elwa ujula, millega ka ſuwituſhooaeg ametlikult alganud on. Kaunis ilm oli meelitanud hulk rahwaſt wälja — Tartuſt ühepäewaſuwitajaid, Elwaſſe juba ſuwitama aſunud „ſakſu" ja elwalaſigi oli rohkel arwul ilmunud.

Häälekõwendajaid weel üles pole ſeatud, nii et esialgu tuleb ilma rannamuuſikata läbi ajada.

Üleriiklikud wõimlemisõpetajate täienduskurſuſed Elwas.

Wõimlemisõpetajate ſelts korraldab tänawu ſuwel 11. juuliſt kuni 6. auguſtini Elwas üleriiklikud wõimlemisõpetajate täienduskurſuſed. Kawa on õige mitmekülgne, nii on eriliſed loengud ja demonſtratſioonid algkooli kehaliſe kaswatuſe õpetajaile, ſiis kehaliſe kaswatuſe eriained nais- ja meesõpetajaile, peale ſelle weel ujumiskurſus. Kurſuſe juhatajaks on L. Kalmet, lektoriteks Raudkats, Borkmann, mag. Grünberg j. t. Oſawõtjaid on loota rohkeſti.

Sadamas tegewus waikne.

Tänawu on Tartu ſadamates tegewus mitmeti waikſem möödunud aaſtaga wõrreldes. Laewade liiklemiſes pole ſeda mitte märgata, küll aga metſamaterjalide ſiſſeweos. Eriti paiſtab ſee ſilma palgiparwedes. Wiimane on ligi poole wõrra langenud. Üldiſelt on palgiparwetamine kewadiſel hooajal möödunud ilma takiſtuſteta ja wahejuhtumiſteta.

Teater ja muusika

ÜENÜ Tartu oſak. mees- ja ſegakoori lauljaid palutakſe harjutuſele tulla kolmap., 1. juunil Treffneri 2. Meeskoor kell 8, ſegakoor kell 9. Kõigi lauljate ilmumine tarwilik Paide laulupeo laulude õppimiſeks.

Kirjawastused

„Tekſt", ſiin. Palume ſaadetawaſt kirjaſt kohe ſaata täielik ärakiri.

Ülikool

Ekſamite aega pikendatakſe.

Kuna õigusteaduskonnas on ekſamitegijate arw wäga ſuur, ſiis otſuſtas ülikooli walitſus ekſamite aega pikendada nädala wõrra, tingimuſel, et ekſamineerimine loenguid ei takiſta.

Wälismaale

on ülikooli walitſuſe poolt komandeeritud teaduslikuks otſtarbeks arſtiteaduskon. prof. A. Fleiſch, prof. E. Maſing, prof. L. Puuſep, prof. A. Liinis; filoſoofiateaduskonnaſt prof. J. Mark, prof. H. Mutſchmann, prof. W. Süß, prof. K. Rammul; mat.-loodust. prof. K. Friſch ja põllumaj.-teadusk. prof. J. Köpp, prof. A. Mathieſen ja dotſ. E. Lepik.

Prof. K. Saarmann

wabaſtati tema omal ſoowil ajutiſelt õppetegewuſeſt 1932. a. 2. poolaaſtal ſelleks, et ta ſaaks kohtu- ja ſiſeminiſteeriumi poolt temale üleſandeks tehtud töid lõpule wiia.

Dr. med. W. Steinfeldt

kinnitati üheks aaſtaks wälismaa ſtipendiaadiks hambahaiguſte alal.

Dr. W. Sawi

wabaſtati tema oma ſoowil ſilmakliiniku wanema aſſiſtendi kohalt. Sama kliiniku noor.-aſſiſt. k. t. kinnitati ſtud. med. O. Suurküla.

Uueks inglise keele lektoriks

kinnitati hra H. C. C. Harris, arwates 1. juuliſt ſ. a. 5 aaſtaks.

Drnd med. E. Säga

kinnitati naiſtekliiniku ülemääraſeks nooremaks aſſiſtendiks.

Mat.-instituudi ajut. abijõududeks

kinnitati ſtud. Rolf Aawakiwi ja ſtud. Alma Ruubel.

Drnd. med. vet. Elmar Wau

wabaſtati tema omal ſoowil hiſto- ja embrüoloogia inſtituudi wan. aſſiſtendi kohalt ja kinnitati loomaarſtiteadusk. anatoomia proſektori k. t.

Loomaarsti-teaduskonnas

kinnitati bakterioloogia jaama noor. aſſiſtendiks E. Wechterſtein, weiſtehaiguſte kabineti noor. aſſiſt. E. Lerr ja loomaarſtiteadusk. haawakliiniku noor aſſiſtendiks A. Müller.

Agr. P. Rammul

kinnitati entomoloogia katſejaama abiaſſiſtendiks.

Ülikooli lõpetasid

mat.-loodusteaduskonnas — Oskar Grünbaum (cum laude), Dietrich Treimann (cum laude) ja Leonidia Saar; loomaarſtiteaduskonnas — Alfred Lepp (cum laude), Wladimir Lõokeſe, Akſel Müller, Hugo Reiman (cum laude), Maks Sikkut (cum laude), Leino Tammemägi (cum laude), filoſoofiateaduskonnas — Johannes Plauberk, Eliſabeth Kibbermann, Aleksandra Kaſk, Theodor Kaljo, Meta Ots. Salme Räſſa, Dagmar Kuuſik-Rikoja, Georg Wahrberg.

Drnd. med. W. Steinfeldt

tunniſtati peale eduka wäitekirja kaitſmiſt dr. med. kraadi wääriliſeks.

Uued magistrid.

Magiſtriks on tunniſtatud farmaatſia alal Benita Koppelmann ja matemaatika alal Karl Zule ja Alfei Kärsna.

Toimetusele saadetud kirjandus

On ilmunud „Eesti Naiſe" juunikuu number.

Siſu: Kas on wahet mehe ja naiſe hingeliſes ehitiſes? Ainult üks kirjawahetus. Soome esimene naisarhitekt 60 aaſtane. Üks päew Muraſte laſtekodus. Koolijuhataja pr. E. Lender 50 aaſtane. Kr. N.N.-i ülemaaline kongreſs. Piſut kodukultuuriſt. Rinnalapſe riietamiſeſt. Soowitawaid liſatoite imikule. Käſitöö oſa jne. J. Winberg ja kaaslaſed Tallinnas. Ühe meie lugeja tähelepanekuid.

„Postimeest" wõib tellida igast kuupäewast iga kuu lõpuni.

Majanduse ühisuse juhtidele tehti näpunäiteid.

Peakoosolek arwustas kibedalt juhtide tegewust.

Suured mahakustutused äratasid meelepaha.

Esmaspäewal peeti Tartu Majanduſe Ühiſuſe peakooſolekut. Waatamata kibedale tööajale oli ſiiski 100 liikme ümber kokku tulnud, et peremeheliku ſõna ütelda ühiſuſe kohta.

Kooſoleku juhatajaks waliti E. Saar.

Juhatuſe poolt kanti ette wälisrewiſjoni protokoll, milleſt kuulda, et 1931. a. läbimüük on, arweſtades põllumeeſte oſtujõudu, langenud ligi 9 protſ. wõrra. Puhaskaſu on aaſta jooksul ſaadud 9615 krooni. Ühtlaſi on kaupade wäljamüügiprotſent tõuſnud 50 peale, mis muidugi raskuſi tekitab ühingu aſjaajamiſele. Üldiſelt tõendab wälisrewiſjoni protokoll, et aſjaajamine on korras.

Elawad kõneluſed aruande juures.

Peale wälisrewiſjoni protokolli ärakuulamiſt aſuti 1931. a. aruande juure. Juba enne ſeda kõneldi kooſoleku eesruumis kõrgeteſt palkadeſt ja ſummade mahakuſtutamiſeſt. Kooſolekul wõttis ſõna üks põllumeeſteſt ja küſis: kuna palkadeks on läinud aruandeaaſtal 7.500.000 ſenti, oleks huwitaw teada ſaada, palju iga üksik mees ſaab. Siis jõuaks ſelguſele, kas tuleb palka kärpida, wõi on tarwis mõnele juure liſada.

Ühiſuſe juhatus püüdis küll mitmeti palgalehtede ettelugemiſeſt kõrwale pääſeda, kuid pidi ſiiski ſeda lõpuks tegema kooſoleku üldiſel nõudmiſel.

Kui ſuured on palgad?

Ärijuht ſaab näiteks kuus 270 krooni, ſellele juure weel juhatusliikme taſu ning prii korter ühiſuſe majas. Aſjaajaja 220 krooni; kaupluſe juhataja 180 krooni; Wõru tänawa abikaupluſe juhataja 160 krooni; oſakonna juhataja 135 krooni ja raamatupidaja 180 krooni kuus. Edaſi loeti ette kogu Majanduſe ühiſuſe perſonaali taſunormid kuni kaupluſe õpipoiſteni. Peale ſelle kujuneſid läbirääkimiſed elawateks, iſegi ägedateks.

Keegi liikmeteſt päris, et kas neil, kellel korter Majanduſeühiſuſe majas, ſee palgaſt maha arwatakſe wõi mitte. Sellele waſtati juhatuſe poolt, et wiimane on olemas waid ärijuhil ja öövahil ning läheb palga liſaks. Weel kord wõeti ſõna ja eſitati arupärimine, et kas ühel oſakonnajuhatajal Wene tänawal aſuw kauplus on tema iſiklik äri. Jõuti ſelguſele, et kaupluſt peetakſe naiſe nimel.

Keegi hallpea põllumees rõhutas energiliſelt, et

palgad on liiga kõrged, ja et neid tuleb igal juhul kärpida,

ſeſt ühiſuſe kandepind ei wõimalda ſääraſeid palku makſta. Ta nuriſes ſelle üle, et ärijuht ſaab weel juhatusliikmena liſataſu. See tuleks kaotada.

Juhiti tähelepanu aſjaolule, et ühiſuſel eſineb aruandes mahakuſtutatud ja kahtlaſte nõudmiſte all ligi 2 miljonit ſenti. Nõutakſe nimede ettekandmiſt, et ühiſuſe peremehel — peakooſolekul — oleks aſjaſt täielik ülewaade. See ei meeldinud ſugugi Majandusühiſuſe juhtidele. Zirk püüab ſeletada, nagu tooks nimede awalikkuſe ette kandmine eneſega ſeda kaaſa, et need iſikud enam ſugugi ei makſa oma wõlaſummat. Säärane ſeletus ei rahuldanud kooſolijaid ja nõuti ägedalt nimede ettelugemiſt.

Selgus, et

ſuuremad mahakuſtutuſed

on tehtud P. Munale 2250 r., Hans Lellale 250 kr., L. Paukſon 154 kr., „Põllumees" Wõrus 450 kr., P. Muna 193 kr., Mauſenberg 250 kr., „Helioſele" 1464 kr. Peale ſelle rida wähemaid ſummaſid, mis 100 krooni piirides. Kõik kokku 18.120 kr.

Peale aruande ettekandmiſt wõttis keegi wana talumees ſõna ja awaldas rahulolematuſt mahakuſtutuſte üle. „Meie wõime ſel kombel Wõru „Põllumehe" eeskujul raskuſteſſe ſattuda," ütles ſee mees ja nõudis, et ühiſuſe juhid ettewaatlikud ja äärmiſelt kokkuhoidlikud oleksid. Põllumehe wäljenduſi ſaatſid kooſolijate kiiduawalduſed.

Muu hulgas tähendati weel ühe ſõnawõtja poolt, et ſuuremaid mahakirjutatud ſummaſid polegi ette kantud.

Ägedaid ſõnawõttuſid kutſus esile

puhaskaſu jaotamine,

milline ulatub 9615 krooni peale. Juhatuſe poolt tehti ettepanek, et oſtupreemiaks minew 3000 krooni tuleks arwata juhatuſe käſutuſes ſeiswate ſummade hulka, kuſt tarbekorral eelſeiswaile mahakuſtutuſtele katet leiaks. Mitmelt poolt rõhutati, et oſtupreemia mittemakſmine wõib liikmeid eemale peletada. Juhatuſe poolt tehtaw ettepanek, et oſtupreemiat mitte makſta, jäi wähemuſſe ja liikmetele tuleb ſiiski oſtupreemiat makſta.

1932. a. eelarwe arutamiſel leitti, et müüdawa kauba pealt loodetaw kaſuprotſent 8¼ on liigagi kõrgelt wõetud. Tahes wõi tahtmata ei wõiks praeguſel kitſal ajal loodetawad ſummad laekuda ning tuleb paratamatult leppida puudujäägiga. Nõuti weelkordſet tugewat palkade kärpimiſt. Palkade kärpimiſe kohta tehti kooſolekul ettepanek, et ſelleks otſtarbeks minewat ſummat 5000 kr. wõrra wähendada. Häälteenamuſega lükati wiimane tagaſi.

Peakooſolek lubas Majandusühiſuſel oma krundiſt wäikeſt oſa müüa ning linnawalitſuſelt oſtuteel omandada Teguri tänawal aſuw krunt, kus rajatud petrooleumijaam. Juhatuſſe waliti wanuſe tõttu wäljalangenud liige Märt Sõrra ja aſemik Ernſt Saar tagaſi.

Nõukoguſt pidid wälja langema A. Lukſep ja P. Luiga. Uuteks kandidaatideks eſitati R. Riiwes ning W. Puskar. Walimiſtel jäid wiimaſed wähemuſſe, waliti wanad tagaſi.

Läbirääkimiſte all elawuſega jagati Majanduſeühiſuſe juhtidele tegelikkude põllumeeſte poolt näpunäiteid kokkuhoiu ſuunas.

Piſut jahedam.

Kolmapäewal keskmiſe kiiruſega idakaarte tuuli, pilwine, kohati kerget wihma. Temperatuur wähe madalam.

Ülewaade teiſipäewal, 31. mail.

Eilne Sakſa madalrõhkkond on ühes wihmaſajuga laienenud Läänemerele ja liigub aeglaſelt põhja poole. Atlandi madalrõhkkond on wallutanud Iirimaa ja lewib homſeks Prantſusmaa läänerannikule. Kirde-Wene madalrõhkkond püſib endiſelt paigal. Temale tekkis öösel Põhja-Soomes oſamiinimum, milline liigub Karjalaſſe. Kõrgerõhkkonnad aſetſewad Gröönimaal, Islandis ja Kagu- ning Kesk-Wenes. Temperatuur Kesk-Euroopas ja Põhja-Skandinaawias wähe langenud, Eeſtis ja Lätis tõuſnud, mujal endine. Eeſtis oli eile 14—24 kraadi, öösel 7—12 kraadi ja täna hommikul 12—19 kraadi ſooja.

Waſtutaw toimetaja Oskar Mänd.
Wäljaandja Eeſti Kirjaſtus-Ühiſus „Poſtimees".
Trükitud „Poſtimehe" trükikojas, Tartus.

Elva kuulutused.

ELVA SUVITUSKOHT

(25 klm. Tartust) on parimaid sisemaa kuurorte Eestis. Laialdased ozoonirikkad männimetsad. Kolm kaunist järve ja jõgi. Ümbruses vaheldusrikkad maastikud. Verevi järve liivasel kaldal ajakohane supelhoone. Iga päev muusika. Spordiharrastajaile suur spordiplats, ka murutõniseplats. Ühendus Tartuga iga tunni järele. Saadaval kortereid ja üksikuid tube pansioniga ja ilma. Ligemaid teateid annab Elva alevivalitsus.

RONGID VÄLJUVAD:

TARTUST — ELVA:	0,05;	6,28;	7,25;	9,00;	10,50;	12,30;	13,25;	15,20;	17,15;	18,15;	20,15;	21,50;
ELVAST — TARTU:	2,57;	6,29;	8,10;	9,47;	10,56;	11,40;	13,30;	14,08;	16,10;	19,00;	21,00;	23,03.

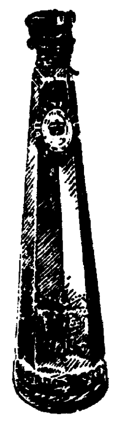

A-S. A. Le Coq

Elwa ladu

Pilsen — Mõdu
Dombräu — Selters
Märtsi — Limonaadid
Porter — Sidruni sooda

Tellimised ühes kohaleviimisega täidetakse kiiresti.
Laopidaja JOH. SEPP — Elvas. Telef. 41.

Firma Joh. Sepp - Elvas.

Rohu- ja värvikauplus soovitab tuntud headuses ja suures valikus igasuguseid värvimuldi, maalritarbeasju, värnitsat jne.; kosmeetika ja parfümeeria tarbeid, nagu ilu- ja tervishoidlikud seebid, ilukreemid jne. **Kõiksugused loomade tervishoiu vahendid. Majapidamise tarbeasjad. Riidevärvimise tööstus** töötab aurujõul kõige moodsama sisseseadega — värvib, vanutab ja pressib igasugust riiet. Tellimised täidetakse kiiresti ja korralikult, värvid pesukindlad. Töö headuse eest vastutus. Vastuvõtmise kohad: **Rõngus, Paluperas, Otepääl, Rannus, Sanglas ja Antslas.** Eriti soovitame **meie tuntud riidevärve** lahtiselt ja pakkides. **A. E. G. Eesti elektriseltside esitus.** Alati saadaval elektrilambid, laualambid, seinapraagid, armatuurid, elektri triikrauad jne. Võtan oma peale igasuguseid elektrivalgustuse sisseseade töid. Soodsad maksutingimused. **The Shell Company of Esthonia bensiini ja petrooleumi ladu.**

KAUBATARVITAJATE LAHKET LUGUPIDAMIST LOOTES

kõige austusega **JOH. SEPP** Elvas, Telef. 41.

Aug. Rätsep

Elvas, Kesk tän. nr. 1,
omas majas, telef. 51.

Kõige soodsam ja parem ostukoht põllumeestele, Elva ja ümbruskonna tarvitajaskonnale.

Põllutööriistad: adrad, äkked, rootsi masinad **„Viking"** ja **„Herkules".**

Jalgrattad paremates vabrikutest.

Ehitusmaterjal: naelad, raud, söed, tsement, lubi ja klaas.

Suur valik emaili ja portselaani.

Kuulsad Austria vikatid.

Peale nende rikkalikus valikus kõiksuguseid koloniaal- ja tubakakaupu. Hinnad odavad.

Austusega **Aug. Rätsep.**

SUVITAJAD

kinnitagem oma vallasvara ja elu
Eesti Esimeses Kinnituse Seltsis

«EEKS»

Peakontor Tallinnas, Lai tän. 1.
Telef.: 445-07, 438-85.

Osakonnad: Tartus, Viljandis, Valgas, Rakveres ja Petseris.

Osakond Tartus:

Suurturg nr. 3, telefon 9-78
Esitaja ELVAS: hra H. Karu
Kesk tän. nr. 6.

Firma

Karl Kupp

Elvas, Kesk tän. 25, omas majas. Telef. 42.

Soovitan rikkalikus valikus kõrgeväärtuslikku **koloniaalkaupa,** sool, heeringad, kilud, sprotid, silgud.
Ehitusmaterjal, isoleer-, seina- ja katusepapp, raud, naelad, akna ja ukse lukud ja hinged,
Aknaklaas, ahjuuksed, praeahjud, ahjupotid, samott- ja telliskivid.
Maalrivärvid ja värnits.
Põllutööriistad ning niidumasinad.
Austria vastutusvikatid **„Brilliant Teras", „Võit" jne.**
Jalgrattad, nahakaup, tubak ja tubakasaadused.
Autojuhtidele bensiin ja autoõlid alati saadaval
Köögitarbeasjad — email ja portselaan.

Märkus: Pidudeks üüritakse välja söögiriistu. Suures valikus liköörid, veinid ja napsid kodumaa parematest vabrikutest. — Müük ajakohaste hindadega.

Austusega **KARL KUPP.**

Külastage suvel restoran «CENTRALI»

Elvas, Pargi tän. 29. Telefon 50.

Alati on saadaval kodu- ja välismaa paremate vabrikute saadused. Rikkalik baar külmade ja soojade suupistetega. Teenimine kiire.

Hinnad kõigile kättesaadavad!

Austusega einelauapidaja: J. KOOVIK.

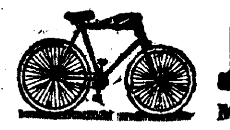

JOH. VÄHI

Mehaanika-, lukusepa- ja plekisepa-töökoda ELVAS, Kesk tän. nr. 7.

Valmistan põhjaliku asjatundlikkusega igasuguste masinate parandusi. Samuti parandan ka mootoreid ja jalgrattaid. **Teen viljakuivatuse pleki töid.**

Töö headuse eest vastutan.

Hinnad odavad.

«Postimees» Elvas müügil

kell 5.56 p. l.

Elva ujula einelaud

Elvas, telefon nr. 103.

Soovitab rikkal. valikus vilunud koka juhatusel **hommiku-, lõuna- ja õhtusööke,** kooke ja karastavaid **jooke.**

Austusega **einelauapidaja.**

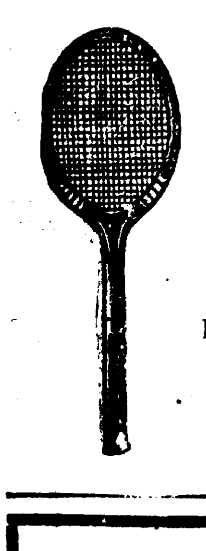

Soovitame äärmiselt mõõduka hinnaga suures valikus

tennis-reketeid

reketite raame ja presse

Reketite keelestamine ja parandamine.

Tartu Spordiriistade Vabrik

Emajõe tn. 5. Avatud kella 9—16-ni.

Sisseastumise eksamid

Otepää Haridusseltsi gümnaasiumi

on 9. ja 10. juunil.

I. kl. astujail tuleb esitada 1) algkooli lõpetamise, 2) vanuse, 3) rõugepanemise tunnistused, 4) tervisleht.

Otepää Haridusselts.

Kapsa, kaalika

tomati ja igasuguseid aedvilja ning lille taimi soovitab Tartu linna JAAMAMÕIS.

Tartu Naisühingu Käsitöökooli

ÕPILASTÖÖDE NÄITUS

on 4., 5. ja 6. juunil kooliruumes — Kaluri 12.

Avatud kella 9—19.

Sisseminek vabatahtliku annetuse eest.

Juhatus.

KUULUTUS.

PETSERI MAAVALITSUSE EHITUS-TEEDE OSAKOND TEATAB, et 14. juunil s. a. kell 10 peetakse maavalitsuse ruumes kinnised vähempakkumised

Petseri-Gorodišče tee 2 klm-il tee profiili reguleerimise tööde väljaandmiseks;

tööde suurus on umbes 4000 kantmeetrit mullatöid. Pakkumistest osavõtta soovijatel tuleb tempelmaksustatud sooviavaldus ühes tagatisega, 10 protsenti pakutavast summast, rahas ehk panga garantiis, pakkumisi toimetavale komisjonile ära anda. Tööde kirjeldusega ja tehniliste tingimustega võib tutvuda Petseri maavalitsuse Ehitus-Teede osakonnas igal tööpäeval kella 10—14-ni.

PETSERI MAAVALITSUSE EHITUS-TEEDE OSAKOND.

Üürile anda

7-toaline korter,

veranda ja aiaga, alumisel korral. Karlova tn. 27. Näha kella 10—6.

Korter,

6-toaline, kohane arstile, ära anda.
Kirjad sil. «Kesklinnas» all.

PALAMUSE PIIMAÜHINGU JUHATUS annab esmaspäeval, 6. juunil s. a. kl. 11 hom. ühingu ruumides.

meierei sisemised märwimise- ja lupjamisetööd

vähempakkumise teel välja. Juhatusel jääb õigus tööd ka mitte-vähempakkujale välja anda. JUHATUS.

Eriti odavalt müüa sõidukorras (seni sõitnud 19500 km) lahtine, 7-istmeline

Studebaker (Director).

Küsida A.-S. A. ROSENVALD & CO.'lt, Suurturg 8, Tartus.

Äri- ja kontoriruumid

välja üürida. Järele küsida Eesti Panga Tartu osakonna juhatajalt.

Korter

puumajas, 3 tuba, eestuba, köök, ühes kõrvalruumidega (sahver, keller, puukuur ja pesuköögi tarvit.), täieliku uue remondiga, kuiv ja päikesepaisteline, elektri ja veevärgi sisseseadega, üürile anda. Kivi tn. 6, II korral.

Kristliku Noorte Naisühingu

nõuandebüroo

soovitab: lastepreileid suvekohtade peale ärasõiduks, lastehoidjaid, majateenijaid, keetjaid, ettekandjaid ja teisi, heade soovitustega. Suurturg 3, kõnet. 10—12 e. l., tel. 4-47.

Narva tän. 69, omnibuste seisukoha vastu, on

tööstuseruumid

tisleri, tõllasepa või muu tööstusele üürile anda. Kasutada võib ka autogaraažina.

Narva tän. 69, omnibuste seisukoha vastu, on lina- ja vilja-

laoruumid

kõrvalruumidega üürile anda.

Müümised

Majad

müüa suure järve lähedal, Voldi alevis. Sealsamas 3-toaline korter välja üürida. Küsida Kivistikult.

Müüa korras meesterahva

jalgratas.

Turu tn. 4, Eller.

Müüa 1½ tolliseid

kuuselaudu

igas laiuses. Küsida Vabaduse puiestee 8—5.

Müüa

lapsevanker.

Järele küsida Eesti Panga uksehoidjalt.

Juhuslikult müüa meester. tarvitatud

jalgratas, jahipüss

automaat, kal. 12, üks katkine jahipüss, telefoniaparaat, väike valge kapp j. m. Tiigi tän. 51, küsida majahoidjalt.

Müüa juhuslikult odavasti ilus mahagonist ampiirstiilis

saaligarnituur.

Tartus, Jaani tn. 14 (raekoja taga).

Kapsataimi

müüa. Võru tän. 130.

Pagariäri

Mõisakülas rahvarikkas alevis, jaama ligidal, turu ääres, kohe ära anda, kraamiga või ilma. Sünnis ka muu kaupluse jaoks.. Järele küsida sealtsamast, Kesk tn. nr. 14, P. Alp'i käest.

PALAMUSEL,

müüakse «Postimehe» üksikuid numbreid ning võetakse tellimisi ja kuulutusi vastu

Am. Hammeri kpl.

31. mail lahkus meie armas vilistlane ja kaasvilistlane

Valter Linholm

Sügavas leinas **Eesti Üliõpilaste Selts ja Vilistlaste Kogu.**

Valter Linholm

24-nda veebruari klubi.

ILMUS TRÜKIST:

RICHARD ANTIK

Eesti ajakirjandus 1766-1930

Bibliograafia ühes toimetajate ja väljaandjate loeteluga.

«Kuna see on meie ajakirjanduse bibliograafia alal esimene töö, siis on tulnud luua vastav süsteem, sest välismaade omi pole saadud eeskujuna kasutada. Viimased piirduvad suurjaolt vaid ajalehe nime ja aastakäiguga. Käesolevasse on püütud aga võtta terve hulk muid momente. Teises osas on toodud toimetajate ja väljaandjate register».

Hind 5 kr. 50 senti.

PEALADU:

POSTIMEHE RAAMATUKAUPL.

Tartus, Suurturg nr. 16.

Omaniku haigestuse puhul kohe edasi anda kesklinnas

suurem koloniaaläri.

Kirjalikult slt. «Äri» all.

Tellige „Lastelehte"!

«VANEMUISE» AED

Kolmapäeval, 1. juunil 1932. a.

kontsert.

Kavas: ooperi ja balletimuusika.

Juhatab **V. Tago.**

Pääsetähed 25 senti, õpilased 15 senti.

Algus kell 9 õhtul.

Teadaanne.

Igasuguste arusaamatuste ärahoidmiseks teen teatavaks, et mina oma võlgade eest, mida mul veel ei ole, vastutan ise täiel määral pärandusest saadud oma osa varandusega.

Bruno Emmerich.

Mina oma lahuselava mehe

Samuel Sibul'a

võlgade eest ei vastuta.

Salme Sibul.

Teadaanne.

Teatan, et olen oma **saapatööstuse** Tiigi tänavalt nr. 68 **üle viinud Kastani tänavasse 14.**

Austusega **K. Rähn.**

Hästi sissetöötatud

rohu- ja märmikaupluse ruumid

ühes elukorteriga välja üürida. Võru tn. 10, vastu jaamaplatsi.

Soovitakse

laenu saada

kr. 350, 750 ja **1.000**

Tartus asuva kinnisvara esimeste obligatsioonide kindlustustel. Väljaüürida ilus, 4-toaline

korter

Tartus, Aia t. 53, II. Lähem. adv. O. Luck'i kontoris Tartus, Riia tän. 19, kella 9—10 ja 15—17.

Tunnid

Saksa, vene ja eesti keelt õpetan

3 kuu jooksul õieti rääkima ja kirjutama. Peale selle annan tunde **ladina** ja **prantsuse** keeles, **matemaatikas, keemias** ja teistes õppeainetes täiskasvanutele ja koolilastele. Valmistan ka eksamitele ette. Tartus, Riia uul. nr. 1, kort. 4, 2 trepp. Kõnelda kella 10—12 ja 3—5.

Alfr. Brauer.

Inglise, saksa ja vene keele

tunde

annab J. Glasenapp-Pogranitsky, kl. 11—12, 4—5. Riia tän. 81.

Inglise, saksa, eesti, vene keele

TUNDE

annab ülikooli lõpetanu (filoloog). Ettevalmistus eksamitele. Õpilastele hinnaalandus gruppides. Veski tän. nr. 43—2.

Õpetajanna annab ka suvel inglise, saksa ja prantsuse keele

tunde.

Karlova tn. 11—1, kõn. 3—4.

Tööpakkumised

Ustav, osav

naispäevapiltnik

umbes 35 a., kes nõus ka vahest perenaist aitama, leiaks provintsi koha. Teat. slt. Tallinna kontori „Kv. nr. 773".

Üh. L. E. Eksporttapamajade lihakauplus Tartus, vajab

õpilast

14—17 a. vana. Teadete saamiseks pöörata Eksporttapamajade juhataja poole, Teguri tän.

Karjust

tütarlast kohe maale tarvis ja tüdrukut. Tulla Riia tän. 16—5 kolmap. kl. 11—12.

Soovitakse 14—17 a.

sakslannat

suvekuud. maale laste juurde. Teatada „Lõuna-Eesti" talitusele, Valgas.

Vajan

tislerit

ehitus- ja mööblitööde peale. Riia tän. 60.

Juukselõikaja

preilit, kena välimusega, tarvis. Küütri tn. 2, vastu kohvik Athenat.

Naisterahvast

ehk vanemat tütarlast maale väikese karja peale tarvis. Tulla 1. juunil kella 10—2 Tähe tän. 85—2.

Tarvis osavaid

pax-ööneskivide valmistajaid.

Mäe tän. 42.

Juukselõikaja

abilist ja lokkijat tarvis, Pärnu, Rüütli tn. 41. Lähemalt D. Ariko, Promenaadi tn. 3, Tartus.

Karjust

(suuremat tütarlast) tarvis. Tulla 1. juunil kella 9—12 „Moskva" sissesõiduhoovi, Hobuse tänavas.

Õmbleja

vajab kohe korralikku käealust. Riia tn. 1—3, E. Raidson-Tamm.

On tarvis tütarlast, 15 a. peale,

karjaseks

Tulla neljap. peale lõunat Rahu tn. 3, Ropka linnaosa.

Ehitustöö

savi laut, ühes puutööga välja anda. Ropka Ülesoo-Kleinil.

Vajan

kingsepa õpipoissi

puukanna töö peale, kes vähe tööd tunneb. Uus tän. 31-a, hoovimajas.

Vajatakse

karjust,

suuremat tütarlast. Kaupa tehakse «Peterburgi» võõrastemaja hoovis, Uueturu tän., 1. juunil kella 8—10 homm.

Provintsilinna suuremasse restorani vajatakse

ettekandjat.

Kaupa tehakse «Peterburi» võõrastemajas, Uueturu tän., kolmapäeval 1. juunil 1932, kella 11—12 e. l.

Vajatakse

kojameest,

vanemat, lasteta abielupaari. Soovitused tarvilikud. Tulla Jakobi 20, hoovi kaudu.

Kingsepa-töölist

on tarvis. Narva tän. 21, Tartus.

Vajatakse

nõudepesejat.

Jaama 2.

Otsin energilist mees- ehk nais-

osanikku

tulutoova ettevõtte peale, kapital nõuetav 250—500 kr. Riia tän. 67, keldriruumis ehk Tähe 73—5.

Töötsimised

Intelligent neiu soovib

kasvatajaks,

keeled, majapid., ka ärasõiduks. Pakk. slt. „97—4" all.

Keskeal., tunnistusega

keetja

soovib kohta. Räägib vene ja saksa keelt. Kroonuaia tän. nr. 22—7.

Töökas, korralik

neiu

soovib üksiku või väiksesse perekonda perenaise kohta. Isiklikud soovitused ja tunnist. olemas. Kirjad saata slt. „Lootus" all.

KELLASID parandatakse

väga korralikult, vastutusega ja odavate hindadega ainult vilunud kellasepameistrite poolt Tartus, Riia tän. nr. 3, O-ü. «HOROLOOG»

Müümised

Täiesti korras, kahesilindriline, tugevajõuline

mootorratas

müüa. Näha võib igapäev Tähe t. 83, majaoman. juures.

Odavasti müüa korralik

jalgratas.

Küütri 10, mehaanik.

Odavasti müüa: aurumasin 12/15 PS, F-a Viegand, **transmissioone** 6 mtr. ja 2 mtr. pikkuses; **kännutõstmise masin** F-a «Terra» ja puu **aurutamise toru. Maa-Metsabüroo „PLANTA"** Tartus, Vana tän. 3. Tel. 214.

Müüa võistlemata odavasti uued *moodsad*

reformvoodid ja lastevoodid.

Raekoja tän. 49, Reformvooditööstus,

Müüa

kirjutuslaudu, trümoopeegleid, saalimööbleid, riidekappe peegliga ja ilma, pesukappe, puhveteid, Viini toole. mahagoni saali sisseseade. Riia tän. 2, ostu-müügi äri.

Mööbliäri **G. Pock,**

asut. 1891., omanik **J. Sadde** Tartus, Lossi tän. 12, omas majas, telefon 7-41, hoiab alati laos **suures valikus**

moodsat, tugeva ehitusega MÖÖBLIT.

Ruumi puudusel tunduvalt alandatud hinnad. Tellimised täidetakse eeskujulikult.

Maja

müüa Jõgeva alevis omaniku elukoha muutmise tõttu alevi käidavamas uulitsas, ühes ilusa viljapuuaia, suure kaupluseruumi ja teiste tarviliste kõrvalehitistega. — Teateid Jõgeval, Suur tn. 50, hra Liigandilt ja Tartus, Söögiturg nr. 4, kauplusest.

Odavasti müüa

tsementkiva

Puiestee tän. 43.

Toiduainete kauplus

ühes vähese kaubaga ära anda. Küsida Võru tän. 10, Pupparti kauplusest.

Ostmised

Kuulutus.

Lindora piimaühing vajab kohemaksetava raha eest vähe pruugitud, täiesti töökorras, kombineeritud

võimasinat

1000—1500 ltr. mahuga. Teatada ühes hinna, suuruse ja firma nimetusega kuni 5. juunini, kirjateel: Lepassaare p. ag. ehk telefoni teel: Võru, Lindora 62-e.

Kellel on müüa pruugitud sõidukorras

auto

Teatada slt. sub „A. L."

Soovitakse osta

ehituskrunti

umbes 1000—1500 rm. suuruses mõõduka hinnaga, soovikorral kohemaksetava raha eest. Pakkumised hinnaga slt. «2000» all.

Vajan alalisi

piimatoojaid

Õnne tän. 21, piimapoodi. Hind kokkuleppel.

Korteripakkumised

Korter,

kaks tuba keeduvõimalusega, üürile anda. Puiestee tn. 35, korter 2.

Tuba

köögiga, elektrivalg. üürile anda. Karlova t. 50.

Korter,

3 tuba ja köök, kohe üürile anda. Aia tn. nr. 50.

Suvitajatele

ruumid välja anda, Võrumaal, Vagula järve ääres. Teat. A. Kelder, Sõmerpalu-Järveres.

Väike mugav

möbl. tuba,

erasissek., ära anda. Vladimiri tn. 2—4.

Suvitamiseks

maja aiaga üürile anda. Kaupa teeb omanik Vana-Kastre külas, Laari talus, Kaagvere postkast.

Tuba

ära anda, erasissek., elektrivalgust. ja tarviliku mööbl. ametiskäivale härrale ehk preilile. Tähe tn. 103—9.

Väike kahetoaline

korter

verandaga ära anda Katarina tän. 11, krt. 3.

Üürile anda 2 suurt

tuba,

eestuba ja köök mööbl. ehk ilma. Lai tän. 23—1, näha kella 10—12.

Kohe ära anda elektrivalg.

möbl. tuba

pansiooniga ehk ilma. Vana tän. 5—1. Sealsamas müüa korras **jääkapp.**

Soovin anda laenuks

kr. 6000

kulla väärtuses, linna maja esimese obligatsiooni kindlustusel. Teateid slt. «M. J.» all.

„Postimehe" ja **„Maamehe"**

tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu:

Kodijärve Pruulil, Peeter Viil.

Märjamaa Päärdul, M. Priimets.

Pala ag., Fr. Villemson.

Mägiste Vaalul, Henn Sarv.

Vana - Kastre seltsimajas, Lavrentjev.

Kudina vallas, Lilo asund., Osv. Villman.

Pedjas, Arn. Anton.

Kadunud

Palun 29. V Vabaduse puiestikul pingile unustatud

käekott

isikutunnist., raha ja võtmetega vaevatasu eest ära tuua aadressil: Tähe 63, pagariärisse. Leidjat on nähtud.

Kadunud raha

Lepiku tänavast kuni Jakobi tänavale minnes. Ausat leidjat palutakse vaevatasu eest ära tuua Jakobi tn. 31—1.

---

30. mai õhtu jooksis väike, must, noor

mägra-koer (Dachs)

kellegi rattasõitja järele. Palun teatada, kes on näinud ehk kuhu tulnud. Võru tän. nr. 132, telefon 4-40. Saab vaevatasu.

Kaotatud

pühapäeva õhtul **1 raamat „Meie küla poisid".** Ausat leidjat palutakse ära tuua J. Rästa ja A. Laane ärisse, Holmi t. 7.

Kaotatud kinnas

29. V Jaani kalmistu piirk. Palutakse vaevatasu eest ära tuua. Narva 125—2.

Dr. H. Mõttus

Naha-, sugu- ja põiehaigused.

Kõnet. 5—7, pühap. 9—11.

Naister. 4—5 ärip.

Kokkuleppel ka teisel ajal.

Tartus, Uueturu tn. 4.

Dr. med. G. Kornel

Naha-, sugu- ja põiehaigused.

Kella 9—10 ja 5—7.

Naister. kl. 4—5 p. l.

Pühapäev. 10—11 e. l.

Uueturu tän. nr. 16.

Dr. E. Dobruškes

Naha- ja suguhaigused

Kosmeetika.

Kella 9—11 ja 5—7.

Naisterahvastele kella 4—5.

Rüütli t. 22, telef. 11-22.

Dr. A. Schmalz

Närvi-, ainevahetuse- ja lihaste-haigused.

Aleksandri tän. 70—2.

Vastuvõtm. kella 10—11 h. ja ½4—½5 õhtu. Kõnetr. 5-85.

Ammaproua

A. Willmann

Tartus, Narva (Peterburi) **tän. nr. 16.**

Ämmaemand

E. Liibusk

Tartus, Raekoja (Raatuse) **tän. nr. 10**

Ämmaemand-masseerija

E. ELLER

Tartus, Raekoja tän. 9.

(Sissekäik Holmi tän. 1).

NÕOS,

müüb «Postimehe» ja «Maamehe» üks. numbreid, võtab tellimisi ja kuulutusi vastu

Talurahvakauplus „TULU".

Suurel ja väikesel arvul

pergament-paberit

soovitab odavasti

„POSTIMEHE" raamatukauplus.

Tartus, Suurturg 16.

VESNERIS,

Kobratu külas võtab «Postimehe» tellimisi vastu ja müüb üksikuid numbreid

J. Hind rikson.